

GUVERNUL ROMÂNIEI

PROGRAMUL DE CONVERGENȚĂ 2019-2022

- Mai 2019 -

CUPRINS

1. CADRUL GENERAL ȘI OBIECTIVELE POLITICII ECONOMICE.....	7
1.1. CONTEXTUL GENERAL.....	7
1.2. POLITICA FISCALĂ	8
1.3. POLITICA MONETARĂ ȘI A CURSULUI DE SCHIMB	10
2. PERSPECTIVE ECONOMICE	17
2.1. ECONOMIA LA NIVEL GLOBAL / IPOTEZE TEHNICE	17
2.2. EVOLUȚII CICLICE ȘI PERSPECTIVE ACTUALE	18
2.2.1. PERSPECTIVE ACTUALE	18
2.2.2. EVOLUȚII CICLICE	20
2.3. SCENARIUL PE TERMEN MEDIU	23
2.4. BALANȚA SECTORULUI EXTERN.....	24
2.5. REFORME STRUCTURALE	25
2.5.1. REFORME STRUCTURALE ÎN SECTORUL COMPANIILOR DE STAT	25
2.5.2. MĂSURI ÎN DOMENIUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI	27
2.5.3. MĂSURI STRUCTURALE ÎN DOMENIUL SERVICIILOR SOCIALE ȘI AL OCUPĂRII.....	29
2.5.4. MĂSURI PRIVIND INFRASTRUCTURA RUTIERĂ.....	34
2.5.5. MĂSURI PRIVIND INFRASTRUCTURA FERROVIARĂ	35
2.6. IMPACTUL FONDURILOR EUROPENE ASUPRA FINANȚELOR PUBLICE	35
3. SOLDUL BUGETULUI GENERAL CONSOLIDAT	40
3.1. STRATEGIA DE POLITICI	40
3.2. POLITICA FISCAL BUGETARĂ ÎN 2018	40
3.3. PERSPECTIVELE BUGETARE PE TERMEN MEDIU	46
4. EVOLUȚIILE ȘI NIVELUL DATORIEI GUVERNAMENTALE	53
5. ANALIZA DE SENZITIVITATE ȘI COMPARAȚIA CU VARIANTA PRECEDENTĂ A PROGRAMULUI DE CONVERGENȚĂ	58
5.1. RISCURI	58
5.2. SENZITIVITATEA PROIECȚIILOR BUGETARE PENTRU DIFERITE SCENARII ȘI IPOTEZE	59
5.3. SENZITIVITATEA DATORIEI PUBLICE.....	60
5.4. COMPARAȚIA CU VARIANTA PRECEDENTĂ A PROGRAMULUI DE CONVERGENȚĂ	62
6. SUSTENABILITATEA PE TERMEN LUNG A FINANȚELOR PUBLICE	64
7. CALITATEA FINANȚELOR PUBLICE	68
8. ANEXE	78

LISTA TABELELOR

Tabel 1: Evoluții la nivel global.....	18
Tabel 2: Contribuția factorilor la creșterea PIB potențial	21
Tabel 3: Componentele PIB.....	23
Tabel 4: Balanța sectorului extern	25
Tabel 5: Principalele măsuri fiscale cu impact pe evoluția veniturilor bugetare în anul 2018.....	43
Tabel 6: Impactul asupra veniturilor bugetare a principalelor măsuri fiscal-bugetare în anul 2019	47
Tabel 7: Soldul bugetului general consolidat (% PIB).....	52
Tabel 8: Sensitivitatea proiecțiilor bugetare pentru diferite scenarii și ipoteze	59
Tabel 9: Indicatori Demografici	66
Tabel 10: Prognoza pe termen lung a cheltuielilor cu pensiile	67

LISTA GRAFICELOR

Grafic 1: Contribuții la creșterea reală a PIB	19
Grafic 2: Rata șomajului și a locurilor de muncă vacante	22
Grafic 3: Venituri bugetare (ESA 2010, % PIB)	44
Grafic 4: Cheltuieli bugetare (ESA 2010, % PIB).....	45
Grafic 5: Poziția bugetară consolidată (ESA 2010, % PIB)	45
Grafic 6: Veniturile bugetare consolidate (ESA 2010, % PIB)	50
Grafic 7: Poziția bugetară consolidată (ESA 2010, % PIB)	51
Grafic 8: Randamentele titlurilor de stat pe piața primară.....	54
Grafic 9: Datoria guvernamentală brută conform metodologiei UE.....	57
Grafic 10: Datoria guvernamentală conform metodologiei UE	57
Grafic 11: Factori de influență asupra datoriei guvernamentale	60
Grafic 12: Factorii de influență asupra plăților de dobândă	61
Grafic 13: Comparații între ediția actuală a Programului de Convergență și cea precedentă	62
Grafic 14: Structura populației României în anul 2018-2080	65
Grafic 15: Evoluția populației	65

INTRODUCERE

Actuala ediție a Programului de convergență pentru perioada 2019-2022 a fost elaborată în baza Regulamentului (CE) nr. 1466/1997 al Consiliului privind consolidarea supravegherii pozițiilor bugetare și supravegherea și coordonarea politicilor economice, modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1055/2005 al Consiliului și Regulamentul (UE) nr. 1175/2011 al Parlamentului European și al Consiliului.

Programul de convergență 2019-2022 este realizat ținând cont de Codul de conduită referitor la Specificațiile privind Implementarea Pactului de Stabilitate și Creștere și de Liniile orientative pentru formatul și conținutul Programelor de stabilitate și de convergență din 5 iulie 2016.

Transmiterea de către statele membre și evaluarea de către Comisia Europeană a Programului de convergență reprezintă o componentă a Semestrului European, care reprezintă un ciclu de coordonare a politicilor economice și bugetare. Semestrul European este instrumentul principal pentru Strategia Europa 2020, instrumentul preventiv al Pactului de Stabilitate și Creștere (amendat prin intrarea în vigoare, în data de 13 decembrie 2011, a pachetului de 6 acte comunitare), al Procedurii de dezechilibre macroeconomice și al Pactului Euro Plus.

Programul de convergență ediția 2019 are la bază prevederile Strategiei fiscal-bugetare pentru perioada 2019-2021 și prognoza cadrului macroeconomic pe termen mediu 2018-2022 (varianta de primăvară 2019). România a realizat în anul 2018 un deficit bugetar cash estimat la 2,9 % din PIB, căruia îi corespunde un deficit ESA estimat de 3,0% din PIB.

Planificarea bugetară pe anul 2019 și estimările pe perioada 2020-2021 stabilește deficitul bugetar ESA în anul 2019 la 2,8 % din PIB, o ajustare de 0,2 puncte procentuale față de anul 2018 , care va continua pe orizontul 2020-2022, urmând ca acesta să ajungă în anul 2022 la 2,0 % din PIB. Pe orizontul 2019-2021, politica fiscal-bugetară continuă să susțină în mod direct creșterea economică, în marja permisă de Pactul de Stabilitate și Creștere, respectiv un deficit bugetar ESA de 3% din PIB.

Conform datelor statistice, România continuă să înregistreze o creștere economică robustă, printre cele mai ridicate din Uniunea Europeană. În ultimii 3 ani, creșterea economică medie anuală a fost de 5,3%. În anul 2016 creșterea economică a fost de 4,8%, în 2017 de 7%, iar în 2018 de 4,1%.

Creșterea economică ridicată a redus decalajele de dezvoltare ale României față de celelalte state din UE. În anul 2017 PIB pe locuitor la puterea de cumpărare standard s-a situat la 62,5% față de media UE, comparativ cu 55,9% în anul 2015 și 59,3% în 2016.

Se estimează că în anul 2018 PIB-ul pe locuitor la puterea de cumpărare standard (PCS) să fi depășit pragul de 65%. Conform Programului de guvernare se are în vedere "depășirea în 2021 a pragului de 70% din media UE privind PIB-ul pe locuitor la puterea de cumpărare standard".

România își menține angajamentul de aderare la Zona Euro, iar în 2018 a făcut pași concreți în acest sens. Prin OUG nr. 24/2018 s-a înființat Comisia Națională de fundamentare a Planului Național de adoptare a monedei euro, formată din reprezentanți ai Guvernului, experți independenți, personalități din mediul academic, Administrația Prezidențială, patronate și sindicate, Institutului Național de Statistică, Băncii Naționale a României,, precum și organizații neguvernamentale și ai societății civile, cu scopul de elabora Raportul de fundamentare al Planului național de adoptare a monedei euro și Planul național de adoptare a monedei euro.

La finalul lunii decembrie, Comisia Națională a finalizat și și-a asumat cele două documente, iar Guvernul, în ședința din 30 ianuarie 2019 a aprobat aceste două documente strategice. Din acel moment, toate ministerele sunt implicate în transpunerea Planului de acțiuni, iar documentele strategice sunt disponibile pentru întreaga societate. Ca obiectiv, rezultat din Raportul de fundamentare, România și-a asumat adoptarea monedei euro în anul 2024.

Raportul de fundamentare analizează economia românească în perspectiva adoptării monedei unice, subliniind problemele cu care acesta se confruntă, în timp ce Planul de adoptare a monedei euro trasează acțiunile pe care România trebuie să le realizeze în așa fel încât procesul de aderare al Zona Euro să fie caracterizat de maximizarea beneficiilor și minimizarea efectelor negative. În Raportul de fundamentare sunt prezentate scenarii în funcție de evoluția economică și de gradul de convergență cu zona euro. Concluzia Raportului este că prin eforturi perseverente și solidaritate a forțelor sociale, există premise ca, la orizontul anului 2024, România să poată îndeplini cerințele fundamentale de adoptare a monedei euro.

Planul național de adoptare a monedei euro reliefează că, pentru atingerea obiectivului de adoptare a monedei euro în anul 2024, care implică intrarea în MCS II cu cel puțin doi ani înainte, sunt necesare acțiuni concertate în domenii strategice vizând modernizarea și creșterea robusteții economiei românești, precum:

- îndeplinirea sustenabilă a criteriilor de convergență nominală și îmbunătățirea semnificativă a convergenței reale;
- consolidarea bugetară prin reducerea deficitului bugetar structural și creșterea veniturilor fiscale;

- realizarea unei creșteri economice robuste bazată pe investiții și fără majorarea deficitelor interne și externe;
- implementarea reformelor structurale prezentate în Planul de adoptare a monedei euro;
- dezvoltarea de politici monetare și fiscal-bugetare macroprudențiale;
- amplificarea investițiilor în domeniile prioritare, respectiv în educație, sănătate și infrastructura de transport;
- îmbunătățirea convergenței și robusteții sistemului financiar bancar și nebancaar;
- flexibilizarea pieței muncii;
- dezvoltarea de politici sectoriale, industriale și pentru întreprinderile mici și mijlocii care să conducă la îmbunătățirea competitivității.

1. CADRUL GENERAL ȘI OBIECTIVELE POLITICII ECONOMICE

1.1. CONTEXTUL GENERAL

România a continuat să înregistreze și în anul 2018 o creștere economică robustă, de 4,1%, determinată pe partea ofertei de industrie și servicii în special, iar pe partea cererii de o contribuție pozitivă a cererii agregate interne. Consumul privat a fost susținut de reducerea impozitelor indirecte și de majorarea salariilor în sectorul public și privat. România a înregistrat în ultimii ani progrese considerabile în direcția reducerii dezechilibrelor macroeconomice, care împreună cu politicile monetare și reformele structurale implementate sau în curs de implementare, au contribuit la menținerea stabilității macroeconomice și financiare.

În perspectivă, creșterea PIB-ului se va situa la niveluri ridicate, respectiv 5,5% în 2019, 5,7% în 2020 și 5% în anii următori. Se estimează că investițiile se vor întări pe fondul unei îmbunătățiri în implementarea proiectelor finanțate din fonduri UE, a creșterii veniturilor populației, precum și a amplificării și diversificării surselor bugetare naționale de finanțare.

În ceea ce privește sectorul extern estimăm o reducere a contribuției negative a exportului net la creșterea PIB de la -1,7 pp în anul 2018 la -0,6 pp în anul 2019 și -0,5 pp ulterior. În anul 2018, deficitul contului curent a fost de 4,5% din PIB urmând să se restrângă la 3,4% în anul 2019, fiind finanțat în majoritate din investiții străine directe.

Privitor la ocuparea forței de muncă, în trimestrul III al anului 2018, potrivit datelor furnizate de Institutul Național de Statistică (INS), rata de ocupare a populației în vârstă de 20 – 64 ani s-a majorat cu 1 punct procentual față aceeași perioadă a anului anterior, înregistrând valoarea de 71,3%, depășind astfel ținta națională de 70% stabilită în contextul Strategiei Europa 2020. Rata șomajului, conform AMIGO, s-a redus de la 4,7% în anul 2017 (trimestrul III) la 3,9% în 2018 (trimestrul III), având cea mai scăzută valoare din ultimul deceniu.

În același timp, piața forței de muncă din România continuă să se confrunte cu constrângerea reprezentată de evoluția demografică. La 1 ianuarie 2017, populația rezidentă a României a fost de 19.644,4 mii locuitori, față de 19.916,5 mii locuitori în 2014¹. Valorile negative ale sporului natural, conjugate cu cele ale soldului migrației internaționale, au făcut ca populația rezidentă a țării să se diminueze, în perioada 1 iulie 2014 – 1 ianuarie 2017, cu 272,1 mii persoane, conform INS.

În ciuda acestor evoluții, se mențin o serie de provocări, în ceea ce privește:

- Incluziunea economică și socială, în continuare existând mari decalaje între zonele rurale și cele urbane, precum și la nivel regional. Deși majoritatea regiunilor

României au înregistrat progrese în privința, unor indicatori cheie pentru creșterea economică, acestea rămân sub media UE, cu excepția regiunii București-Ilfov. Astfel, în anul 2016, PIB/locuitor calculat la PPS la nivelul regiunii București-Ilfov se situează peste media europeană, în timp ce în restul regiunilor PIB/loc la PPS nu depășește 60% din media UE28.

- Inegalitatea veniturilor: în 2017 România a înregistrat o valoare a indicatorului Gini de 35,1, în ușoară creștere față de anul anterior (34,7). De asemenea, raportul S80/S20 reflectă faptul că în 2017 primii 20% dintre românii cu cele mai mari venituri au câștigat de 7 ori mai mult față de 20% dintre aceia cu cele mai mici venituri, raportul cunoscând o ușoară îmbunătățire comparativ cu anul anterior.
- Ratele de participare la piața muncii, care în pofida deficitului de forță de muncă, rămân scăzute în cazul unor categorii de persoane considerate vulnerabile în raport cu piața muncii. Rata tinerilor de 15 – 24 ani neocupați, care nu urmează nicio formă de educație sau de instruire (rata NEET), deși în scădere începând cu 2015, continuă să fie relativ ridicată (comparativ cu media UE), poziționându-se la valoarea de 15,2 în 2017, respectiv la valoarea de 14,8 în trimestrul III 2018.
- Modificările structurale induse de evoluțiile tehnologice rapide, cum ar fi digitalizarea, automatizarea, robotica sau inteligența artificială, precum și cererea de competențe aflată în continuă creștere și schimbare reprezintă provocări considerabile pentru sistemul de formare profesională și pentru adulții aflați pe o piață a muncii care evoluează într-un ritm rapid.

1.2. POLITICA FISCALĂ

În sfera veniturilor bugetare, în 2019, au fost implementate câteva măsuri noi, atât privind acordarea unor facilități fiscale cât și majorări de taxe. În domeniul impozitului pe venit și al contribuțiilor sociale obligatorii, pentru veniturile din salarii și asimilate salariilor (cuprinse între 3000 și 30000 de lei/lună) realizate de persoanele care își desfășoară activitatea în sectorul construcțiilor, nu se impun impozit pe venit, contribuție de asigurare pentru sănătate și contribuție pentru condiții speciale de muncă, iar contribuția de asigurări sociale de stat și cea asiguratorie pentru muncă se reduc. În sfera TVA-ului a fost redusă cota de TVA pentru serviciile de alimentare cu apă și de canalizare și a fost extinsă cota redusă de 5% pentru anumite servicii de transport și pentru livrarea de locuințe. Întrucât mecanismul taxării inverse este considerat un instrument util în vederea combaterii fraudei în domeniul TVA, s-a prelungit aplicarea acestuia până în iunie 2022. În

¹ La 1 iulie.

cea ce privește accizele a fost majorat nivelul accizei totale pentru țigarete și a fost prevăzut un calendar de creștere graduală a acestui nivel.

Începând cu 1 ianuarie 2018 cota de transfer către pilonul II de pensii este de 3,75%, menținând același transfer către pilonul II de pensii ca în anul 2017², în condițiile transferului contribuțiilor și majorării salariilor brute.

Pentru îmbunătățirea conformării voluntare este vizată crearea condițiilor tehnice și procedurale pentru plata tuturor obligațiilor fiscale prin toate instrumentele bancare (modernizarea procedurilor și instrumentelor destinate cetățenilor pentru înregistrarea și achitarea obligațiilor fiscale prin constituirea și publicarea registrului electronic al impozitelor, taxelor locale și altor contribuții; asistență fiscală digitalizată pentru contribuabili). În domeniul reducerii evaziunii fiscale și a economiei subterane vor fi continuate acțiuni precum: introducerea programului de testare aleatorie a conformării prin controale fiscale, combaterea evaziunii fiscale în domeniul TVA, inclusiv a fraudei transfrontaliere în acest domeniu, acțiuni de control pentru impulsivitatea dotării operatorilor economici cu aparate de marcat cu jurnal electronic și emiterii de bonuri fiscale, combaterea fraudelor vamale. În domeniul anti-fraudei fiscale se urmărește creșterea ponderii controalelor dedicate destructurării lanțurilor evazioniste, eliminarea din sistem a firmelor „fantomă”, intensificarea utilizării instrumentelor de cooperare administrativă în materie de TVA inclusiv a controalelor multilaterale și revizuirea procedurilor antifraudă în conformitate cu modelul european de management al riscurilor.

Pe partea de cheltuieli, salariul minim brut pe economie a crescut însă cu o rată mai mică față de creșterile anterioare. Începând cu ianuarie 2019, salariului minim brut pe economie este stabilit la 2080 lei, iar pentru personalul încadrat pe funcții pentru care se prevede nivelul de studii superioare (cu vechime în muncă de cel puțin un an în domeniul studiilor superioare) este 2350 lei. Pentru domeniul construcțiilor, salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată s-a stabilit la 3000 lei lunar, pentru perioada 1 ianuarie 2019 - 31 decembrie 2019.

Creșterile salariale pentru personalul din sectorul bugetar au continuat prin acordarea unei creșteri de 1/4 din diferența salariului de încadrare prevăzut de lege pentru 2022 și nivelul acestuia din 2018. Începând cu 1 septembrie 2019 sunt prevăzute creșteri ale punctului de pensie cu 15% și ale indemnizației sociale pentru pensionari cu 10%. În schimb sporurile, indemnizațiile, compensațiile, primele și celelalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul brut lunar, de care

² de aproximativ 7 miliarde de lei

beneficiază personalul plătit din fonduri publice, se mențin cel mult la nivelul cuantumului acordat pentru luna decembrie 2018.

Totodată, începând cu 1 aprilie 2019 au fost majorate alocațiile pentru copii (la 300 de lei pentru copiii cu vârsta de până la 2 ani, sau până la 3 ani în cazul copiilor cu dizabilități; la 150 de lei pentru copiii cu vârsta cuprinsă între 2 și 18 ani, precum și pentru tinerii care au împlinit vârsta de 18 ani și urmează cursurile învățământului liceal sau profesional).

1.3. POLITICA MONETARĂ ȘI A CURSULUI DE SCHIMB

Potrivit statutului său³, Banca Națională a României are ca obiectiv fundamental asigurarea și menținerea stabilității prețurilor, reprezentând cea mai bună contribuție pe care politica monetară o poate aduce la creșterea durabilă a economiei. BNR formulează și implementează politica monetară în contextul strategiei de țintire directă a inflației⁴, urmărind readucerea/menținerea pe termen mediu a ratei anuale a inflației în linie cu ținta de inflație de 2,5% ±1 punct procentual⁵ și coborârea ei pe orizontul mai îndepărtat de timp la un nivel compatibil cu definiția cantitativă a stabilității prețurilor adoptată de Banca Centrală Europeană.

Din această perspectivă, contextul specific al anului 2018 a reclamat continuarea ajustării politicii monetare în primul semestru al anului 2018 prin majorarea ratei dobânzii de politică monetară, pentru ca ulterior să justifice menținerea nemodificată a ratei dobânzii-cheie și a parametrilor principalelor instrumente ale politicii monetare. Acțiunile întreprinse de BNR au susținut revenirea ratei anuale a inflației în interiorul intervalului țintei spre finele anului 2018, după ce în trimestrul II aceasta a urcat semnificativ peste limita de sus a intervalului, ele fiind determinante și pentru ancorarea anticipațiilor inflaționiste pe orizontul mai îndepărtat de timp.

Abordarea BNR din prima parte a anului a fost reclamată de accelerarea sensibilă și peste așteptări a ascensiunii ratei anuale a inflației în ultimele luni ale anului 2017⁶, dar mai cu seamă de perspectiva creșterii și menținerii ei mult deasupra intervalului țintei în primele trei trimestre din 2018 și semnificativ peste valorile anticipate anterior, urmată de

³ Legea nr. 312/2004.

⁴ Strategia de țintire directă a inflației a fost adoptată de BNR în luna august 2005.

⁵ Ținta staționară multianuală de inflație, situată la nivelul de 2,5% ±1 punct procentual, a fost adoptată de BNR începând cu luna decembrie 2013.

⁶ Rata anuală a inflației a urcat de la 1,8% în septembrie, la 3,3% în decembrie 2017- foarte aproape de limita de sus a intervalului de variație al țintei - în principal ca urmare a acțiunii factorilor pe partea ofertei: creșterea tarifului la energia electrică, scumpirea combustibililor pe fondul măririi cotațiilor internaționale ale petrolului și al reintroducerii supraacizei la carburanți, scumpirea LFO și a produselor din tutun.

probabila revenire, dar și cantonare a acesteia în jumătatea superioară a intervalului țintei începând cu prima lună a anului 2019. Astfel, potrivit prognozelor pe termen mediu actualizate în acest interval rata anuală a inflației era așteptată să urce la mijlocul anului și să stagneze timp de câteva luni în jurul valorii de 5% - implicit peste valorile prognozate în noiembrie 2017 -, pentru ca în decembrie 2018 să revină în proximitatea limitei de sus a intervalului țintei, iar la finele lui 2019 să ajungă la 3,1 la sută. Decelerarea prognozată a inflației nu era automată, ci presupunea o atenuare treptată a caracterului acomodativ al condițiilor monetare prin acțiunea politicii monetare.

Ampla fluctuație ce caracteriza evoluția inflației pe orizontul scurt de timp era atribuibilă acțiunii tranzitorii a factorilor pe partea ofertei, anticipată a fi chiar mai inflaționistă în perspectivă apropiată decât în prognoza din noiembrie 2017 și generatoare de efecte de bază dezinflaționiste mai consistente începând cu trimestrul IV 2018⁷.

În schimb, presiuni inflaționiste în continuă ascensiune, și, la rândul lor, mai intense decât în prognoza din noiembrie 2017 se anticipau a fi generate de ansamblul factorilor fundamentali, în condițiile în care rata anuală a inflației CORE2 ajustat era așteptată să crească progresiv, de la nivelul de 2,4% atins în decembrie 2017, la 3,4% la finele anului 2019, și apoi la limita de sus a intervalului țintei în martie 2020⁸. Asemenea presiuni se anticipau a decurge în 2018 din poziția ciclică a economiei și din trendul pronunțat ascendent al anticipațiilor inflaționiste pe termen scurt, iar în 2019 din dinamica prețurilor importurilor; influențe de același sens, dar relativ atenuate, erau așteptate pe întregul orizont de prognoză din partea costurilor salariale, în condițiile tensionării pieței muncii.

Perspectiva creșterii relativ mai pronunțate a excedentului de cerere agregată pe orizontul apropiat de timp avea ca resort accelerarea mult peste așteptări a expansiunii economice în trimestrul III 2017⁹ și la nivelul întregului an – prioritar pe seama dinamizării puternice a consumului populației sub impactul stimulilor fiscali și salariali –, asociată cu probabila

⁷ Cele mai importante influențe erau așteptate să provină din creșterile consemnate spre finele anului 2017 și la începutul lui 2018 de prețurile energiei electrice, gazelor naturale și energiei termice, precum și de prețul combustibililor. Influențe similare derivau din dinamica probabilă a prețurilor LFO, precum și din majorările aplicate prețului tutunului, toate acestea suprapunându-se în primele luni din 2018 efectelor de bază inflaționiste asociate precedentelor reduceri și eliminări de impozite indirecte și scăderi de prețuri administrate, precum: reducerea cotei standard a TVA de la 20% la 19% și eliminarea supraacizei la carburanți la 1 ianuarie 2017 și eliminarea taxelor nefiscale în februarie 2017.

⁸ Prognoza pe termen mediu publicată în Raportul asupra inflației din mai 2018.

⁹ Dinamica anuală a PIB s-a mărit la 8,8% în trimestrul III, maximul perioadei post-criză, de la 6,1% în trimestrul II 2017; expansiunea economică a consemnat cea de-a patra accelerare trimestrială consecutivă peste așteptări, implicând o deschidere sensibil mai amplă a excedentului de cerere agregată decât cea anticipată. Ca regulă generală, datele statistice referitoare la creșterea economică sunt cele disponibile la momentul efectuării analizei de politică monetară.

menținere peste potențial a dinamicii PIB în 2018¹⁰, în principal, ca efect al prelungirii caracterului expansionist al politicii fiscale și al celei de venituri¹¹.

Într-un astfel de context, în lipsa măsurilor de politică monetară, puseul inflaționist anticipat a fi provocat în prima parte a anului de șocurile pe partea ofertei risca să genereze efecte secundare importante prin dezancorarea anticipațiilor inflaționiste pe termen mediu, de natură să prelungească și să amplifice creșterea prețurilor de consum, implicit să amplifice eforturile și costurile economice ale readucerii sub control a inflației. Relevanța acestui risc a fost sporită de creșterea amplă - în linie cu prognoza BNR - consemnată de rata anuală a inflației în primul trimestru al anului¹², inclusiv în condițiile accelerării inflației de bază¹³, precum și de riscul măririi peste așteptări a prețului combustibililor, pe fondul evoluției cotației petrolului și a cursului de schimb al leului.

Preocupantă era și persistența dinamicii înalte a importurilor de bunuri și servicii, în condițiile expansiunii prea alerte a cererii interne, în particular a celei de consum, de natură să accelereze, inclusiv în primele luni ale anului 2018, deteriorarea balanței comerciale, precum și adâncirea deficitului de cont curent, cu potențiale implicații asupra evoluției cursului de schimb al leului.

În aceste condiții, după ce în trimestrul IV 2017 a îngustat cu un total de $\pm 0,50$ puncte procentuale coridorul simetric al ratelor dobânzilor la facilitățile permanente¹⁴, BNR a inițiat la începutul anului 2018 ciclul de creștere a ratei dobânzii de politică monetară, pe care a majorat-o în lunile ianuarie, martie și mai cu câte 0,25 puncte procentuale, până la

¹⁰ Creșterea economică era așteptată să decelereze totuși în 2018, după ritmul de excepție din 2017, de 6,9%.

¹¹ În contextul implementării în 2018 a unui nou pachet de măsuri fiscal, salariale și de alte venituri, incluzând: scăderea cotei de impozit pe venit de la 16% la 10%; reducerea cotei totale a contribuțiilor sociale obligatorii de la 39,25% la 37,25% și trecerea acestora în sarcina angajatului; creșterea salariului minim brut pe țară de la 1 ianuarie 2018; creșterea punctului de pensie de la 1 000 de lei la 1 100 de lei de la 1 iulie 2018. Totodată, Legea privind salarizarea unitară prevedea majorarea cu 25% a salariilor brute ale angajaților din sectorul bugetar în ianuarie 2018, urmată de creșterea, în martie, cu 20% a salariilor brute ale personalului din învățământ, precum și de majorări etapizate ale salariilor până în anul 2022 pentru fiecare categorie de salariați, cu excepția medicilor și a asistenților medicali, în cazul cărora creșterea urma să se realizeze integral în martie 2018.

¹² Rata anuală a inflației a crescut în martie 2018 la 4,9%, semnificativ deasupra limitei de sus a intervalului țintei de inflație.

¹³ Rata anuală a inflației CORE2 ajustat s-a mărit în martie 2018 la 3%, ușor peste nivelul prognozat de 2,8% și considerabil deasupra punctului central al țintei.

¹⁴ Coridorul a fost restrâns cu câte $\pm 0,25$ puncte procentuale în lunile octombrie și noiembrie 2017, până la amplitudinea standard de ± 1 punct procentual.

2,50 la sută¹⁵. Totodată, pentru a consolida influența și relevanța ratei dobânzii de politică monetară și rolul său de semnal, implicit transmisia impulsurilor modificării acesteia, BNR a întărit controlul asupra lichidității din sistemul bancar, inițiind la mijlocul lunii aprilie și continuând apoi să efectueze operațiuni de atragere de depozite la termen pe scadența de o săptămână, în cadrul cărora BNR a absorbit integral sumele oferite de instituțiile de credit. Pe acest fond, cotațiile relevante ale pieței monetare interbancare, au consemnat o creștere notabilă în trimestrul II, urcând și consolidându-se spre finalul acestuia semnificativ deasupra ratei dobânzii de politică monetară, iar cursul de schimb leu/euro s-a menținut relativ stabil.

BNR a întrerupt în luna iulie ciclul de creștere a ratei dobânzii de politică monetară și a menținut-o la 2,5% până la finele anului 2018¹⁶, în condițiile în care, așa cum s-a anticipat, rata anuală a inflației și-a stopat creșterea în iunie¹⁷ și s-a re poziționat apoi pe un trend general descendent¹⁸, anticipat a se accentua spre finalul anului¹⁹, iar creșterea economică a cunoscut pe ansamblul primului semestru o decelerare mai pronunțată decât cea prognozată²⁰ - în contextul frânării bruște a cererii de consum, al stagnării investițiilor și al deteriorării exportului net -, implicând o atenuare a poziției ciclice a economiei inclusiv în raport cu previziunile²¹.

O plafonare, cel puțin temporară, a presiunilor inflaționiste pe partea cererii, mai cu seamă a celei de consum, era sugerată și de evoluția inflației CORE2 ajustat, a cărei rată

¹⁵ În mod corespunzător, rata dobânzii pentru facilitatea de depozit a fost mărită progresiv până la 1,50%, iar rata dobânzii pentru facilitatea de creditare la 3,50%. Concomitent, banca centrală a păstrat ratele rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în lei și în valută ale instituțiilor de credit la nivelul de 8%.

¹⁶ În același timp, rata dobânzii pentru facilitatea de depozit și rata dobânzii pentru facilitatea de creditare au fost menținute la 1,50%, respectiv 3,50%; totodată BNR a păstrat ratele rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în lei și în valută ale instituțiilor de credit la 8%.

¹⁷ În luna iunie, rata anuală a inflației s-a menținut la nivelul maxim atins în mai, de 5,4% – doar ușor superior celui prognozat.

¹⁸ Rata anuală a inflației a coborât în septembrie la 5,00.

¹⁹ În principal pe seama acțiunii factorilor pe parte ofertei, reprezentați, mai ales de efectele de bază dezinflaționiste asociate evoluției prețurilor volatile și a prețurilor administrate; influențe suplimentare au provenit din scăderile consemnate spre finalul anului pe segmentul combustibililor și pe cel al legumelor și fructelor.

²⁰ În trimestrul I 2018, creșterea economică a decelerat la 4%, de la 6,7% în trimestrul IV 2017, pentru ca în trimestrul II să se reacelereze marginal, la 4,1%.

²¹ Excedentul de cerere agregată s-a restrâns în trimestrul I 2018, contrar așteptărilor, dar s-a reamplificat mai mult decât s-a anticipat în trimestrul II, rămânând pe ansamblul semestrului I ușor inferior valorilor înregistrate în a doua parte a anului 2017 și celor prognozate.

anuală s-a redus de la vârful de 3,1% atins în aprilie la 2,8% în septembrie²². Costurile unitare cu forța de muncă și-au accelerat însă creșterea pe ansamblul primelor trei trimestre ale anului, în contextul menținerii dinamicii anuale a câștigului salarial mediu brut nominal pe palierul de două cifre, inclusiv pe fondul măririi gradului de încordare a pieței muncii până la maximumul perioadei post-criză.

Principalele cotații ale pieței monetare interbancare și-au restrâns ușor ecartul pozitiv față de rata dobânzii de politică monetară, începând cu luna august, dar diferențialul lor față de piețele financiare europene a rămas substanțial, imprimând o relativă stabilitate cursului de schimb leu/euro, chiar și în condițiile reaccelerării adâncirii deficitului de cont curent în trimestrul III față de aceeași perioadă a anului trecut²³, asociată cu diminuarea gradului de acoperire a acestuia prin investiții străine directe și transferuri de capital.

În același timp, prognozele pe termen mediu actualizate în semestrul II au evidențiat și reconfirmat o perspectivă ușor ameliorată a inflației, rata anuală a acesteia fiind așteptată să coboare la 3,5% în decembrie 2018 și apoi la 2,9% la finele anului viitor²⁴, față de 3,6 la sută, respectiv, 3,0% în prognoza din mai²⁵. Rate anuale ușor inferioare celor prognozate anterior se prefigurau și în cazul inflației de bază, care era așteptată să-și accentueze ceva mai evident tendința de calmare spre finele anului 2018²⁶, dar să se și reaccelereze de la mijlocului semestrului I 2019, pe fondul presiunilor inflaționiste conjugate, în creștere progresivă, anticipate să decurgă din cererea agregată și costurile salariale, precum și din anticipațiile inflaționiste pe termen scurt și prețurile importurilor.

Excedentul de cerere agregată era anticipat să crească în 2019, în condițiile în care, după o probabilă moderare mai pronunțată în 2018 decât cea anticipată anterior, ritmul expansiunii economice era așteptat să se reaccelereze și să-l depășească sensibil pe cel potențial în 2019. Perspectiva era compatibilă cu o atenuare a caracterului expansionist al politicii fiscale în 2018 și cu menținerea neschimbată a acestuia în 2019, precum și cu o

²² Scăderea acesteia era atribuibilă în bună măsură evoluției prețurilor internaționale ale unor produse agroalimentare, inclusiv efectelor de bază asociate, precum și relativei întăriri a leului în raport cu euro.

²³ În principal, pe seama înrăutățirii balanței comerciale.

²⁴ Prognoza actualizată în luna august a indicat chiar un nivel de 2,7% pentru finele anului 2019, care a fost însă revizuit la 2,9% în exercițiul de prognoză din noiembrie.

²⁵ Scăderea se anticipa a fi antrenată în principal de acțiunea factorilor pe partea ofertei, decisive fiind efectele de bază dezinflaționiste asociate creșterilor consistente consemnate începând cu trimestrul IV 2017 de toate componentele exogene ale IPC (prețuri administrate, prețul combustibililor, prețul produselor din tutun și prețurile LFO), dar și de prețurile unor produse alimentare procesate.

²⁶ Pe fondul disipării impactului exercitat asupra prețurilor alimentelor procesate de creșterea înspre finalul anului anterior a cotațiilor internaționale a unor materii prime agroalimentare.

diminuare a gradului de acomodare a condițiilor monetare. Ea presupunea totuși și o îmbunătățire a absorbției fondurilor europene și o creștere economică încă robustă în zona euro/UE și pe plan global, doar ușor încetinită în raport cu precedentele prognoze.

Previziunile privind economia europeană erau marcate însă de mari incertitudini, date fiind riscurile sporite induse de politicile comerciale protecționiste, de procesul Brexit, de tensiunile politice din unele țări europene, precum și de volatilitatea pieței financiare internaționale. Pe plan intern, importante surse de incertitudini și riscuri erau sentimentul de încredere a consumatorilor și ritmul absorbției fondurilor europene, dar și condițiile de pe piața muncii și conduita politicii fiscale și a celei de venituri. Continua însă să fie deosebit de relevantă conduita politicii monetare a BCE, inclusiv din perspectiva deciziilor băncilor centrale din regiune.

În acest context, adecvarea condițiilor monetare din perspectiva ancorării anticipațiilor inflaționiste pe termen mediu și a menținerii ratei anuale a inflației în linie cu prognoza pe termen mediu, în condițiile protejării stabilității financiare a justificat *statu-quo*-ul ratei dobânzii de politică monetară.

Datele apărute ulterior au arătat că rata anuală a inflației a consemnat în trimestrul IV 2018 o corecție descrescătoare chiar ușor mai amplă decât cea prognozată - revenind în noiembrie și consolidându-se în decembrie în jumătatea superioară a intervalului țintei²⁷, iar dinamica creșterii economice și-a prelungit în trimestrul III trendul ușor ascendent²⁸ exclusiv datorită sporirii mult peste așteptări a producției agricole, semnalizând o stopare a ascensiunii *gap*-ului pozitiv al PIB. La rândul ei, prognoza pe termen mediu actualizată în luna februarie 2019 a reconfirmat perspectiva continuării scăderii ratei anuale a inflației în primele trei trimestre ale anului, ca urmare a acțiunii factorilor pe partea ofertei, dar și previziunile privind urcarea și menținerea acesteia ușor sub limita superioară a intervalului țintei în a doua parte a orizontului prognozei²⁹, pe fondul probabilei intensificări a presiunilor inflaționiste ale factorilor fundamentali.

Incertitudinile asociate prognozei pe termen mediu erau însă substanțial crescute de noile măsuri fiscale și bugetare intrate în vigoare de la 1 ianuarie 2019, precum și de nefinalizarea proiectului de buget pe anul 2019, cu implicații asupra conduitei viitoare a politicii fiscale și a celei de venituri. Acestora li se alăturau incertitudinile sporite legate de încetinirea creșterii economiei zonei euro și a celei globale, în condițiile măririi riscurilor

²⁷ Rata anuală a inflației a coborât în noiembrie la 3,4% (4,2% în octombrie) și apoi în decembrie la 3,3%.

²⁸ Dinamica anuală a PIB a crescut la 4,2%.

²⁹ Rata anuală a inflației se anticipa să se situeze la 3,0% în decembrie 2019 și la 3,1% în martie 2021 (finele orizontului proiecției).

induse de conflictul comercial și de procesul de ieșire a Marii Britanii din UE, precum și de tendința de înăsprire a condițiilor financiare. De asemenea, au continuat să fie relevante conduita politicii monetare a BCE și atitudinea probabilă a băncilor centrale din regiune.

În aceste condiții, autoritatea monetară a prelungit în primele luni ale anului 2019 *statu-quo*-ul instrumentelor politicii monetare.

În condițiile în care în primul trimestru al anului 2019 rata anuală a inflației a crescut din nou deasupra intervalului de variație, politica monetară va urmări în perspectivă readucerea și menținerea ratei anuale a inflației în linie cu ținta staționară de inflație, inclusiv prin ancorarea solidă a anticipațiilor inflaționiste pe orizontul mai îndepărtat de timp, într-o manieră care să contribuie la creșterea economică sustenabilă și în condiții de protejare a stabilității financiare.

Atât pe termen scurt, cât și pe orizontul mai îndelungat de timp, dozajul și cadența eventualelor ajustări viitoare ale parametrilor politicii monetare, inclusiv ale ratei dobânzii-cheie a BNR, în contextul adecvării condițiilor monetare reale, vor fi corelate, în principal, cu intensitatea presiunilor inflaționiste anticipate a fi exercitate de excedentul de cerere agregată și de costurile salariale, precum și cu comportamentul anticipațiilor inflaționiste pe termen mediu și cu riscurile la adresa acestuia.

Un rol esențial în fundamentarea deciziilor îl vor deține și în perspectivă incertitudinile și configurația balanței riscurilor asociate prognozei pe termen mediu a inflației, inclusiv probabilitatea de materializare a acestora. Deosebit de relevante vor rămâne și conduita politicii monetare a BCE și atitudinea băncilor centrale din regiune.

În același timp, repere foarte importante vor continua să fie caracteristicile mecanismului de transmisie a politicii monetare, mai ales ale procesului de creditare a sectorului privat și ale comportamentului de economisire, care vor fi probabil influențate de măsurile fiscale și bugetare implementate în acest an, în principal de cele vizând sectorul bancar.

Deosebit de importante din perspectiva conduitei și implementării politicii monetare rămân și caracteristicile politicii fiscale, ale reformelor structurale și ale atragerii de fonduri europene, în condițiile în care un *mix* echilibrat de politici macroeconomice și sporirea potențialului de creștere a economiei sunt esențiale pentru îndeplinirea obiectivului privind stabilitatea prețurilor pe termen mediu, ca premisă a unei creșteri economice sustenabile, dar și pentru întărirea capacității economiei românești de a face față unor eventuale evoluții adverse.

2. PERSPECTIVE ECONOMICE

2.1. ECONOMIA LA NIVEL GLOBAL / IPOTEZE TEHNICE

Previziunile din prognoza de primăvară a Fondului Monetar Internațional estimează o creștere economică la nivel global cu 3,3% atât pentru 2019, urmând ca aceasta să accelereze la 3,6% în anul 2020. Potrivit FMI, țările avansate sunt așteptate să înregistreze o creștere medie de 1,8% în 2019 și respectiv 1,7% în 2020, în timp ce țările în curs de dezvoltare vor avea avansuri medii de 4,4% în 2019 și chiar de 4,8% în 2020.

Conform prognozei de iarnă a Comisiei Europene, PIB-ul real al UE este preconizat să-și reducă ritmul de creștere la 1,5% în 2019, însă începând cu anul 2020 este prevăzută o redresare, creșterea așteptată pentru acest an fiind de 1,8%. În ceea ce privește zona euro, se estimează o rată de creștere de 1,3% pentru 2019 urmând ca în anul 2020 să se înregistreze o îmbunătățire a dinamicii PIB-ul real până la 1,6%.

În privința ritmului de creștere economică la nivel mondial (excluzând UE), prognoza Comisiei Europene arată o dinamică robustă, respectiv un avans al PIB cu 3,8% în termeni reali atât în anul 2019 cât și în anul 2020.

Evoluția economică a Germaniei, principalul partener comercial al României și principalul motor al economiei UE, este proiectată să încetinească la 1,1% în anul 2019. Pentru anul 2020 este prevăzută o intensificare a activității economice cu 1,7% în termeni reali, cu un efect pozitiv asupra exporturilor românești. De asemenea, pentru Italia, cel de-al doilea partener comercial al României, se preconizează o dinamică a PIB-ului în anul 2020 de 0,8%, după o relativă stagnare în anul 2019 (+0,2%). Și în ceea ce privește Franța, se așteaptă o accelerare a creșterii PIB de la 1,3% în anul 2019 la 1,5% în 2020, în condițiile unor importuri în creștere.

Potrivit previziunilor Comisiei Europene, pentru UE se așteaptă ca rata inflației de bază, care exclude volatilitatea prețurilor la energie și la alimentele neprelucrate, să rămână la cote moderate.

În zona euro, inflația a atins 1,7 % în 2018. Se estimează că această rată va fi de 1,4% în 2019, urmând să crească marginal până la 1,5% în 2020, pe seama creșterii câștigurilor salariale.

În cadrul prognozei de iarnă, Comisia Europeană a subliniat faptul că prețul țițeiului Brent a ajuns în ultima perioadă a anului 2018 la valoarea de 55 USD/baril, apoi a urmat o tendință ascendentă ca urmare a intenției Arabiei Saudite de a reduce exportul de petrol. Pe orizontul de prognoză 2019-2020 se așteaptă ca prețul țițeiului Brent să ajungă, în medie, la 61 USD/baril, deși în ultimele luni din 2019 prețul țițeiului s-a majorat semnificativ depășind pragul de 70 USD/baril.

Luând în considerare evoluția economiei mondiale în următoarea perioadă, în România, pentru intervalul 2019-2020 se estimează creșteri medii anuale ale exporturilor de bunuri cu 8,8%, și a importurilor cu 9,3%. După ce în anul 2018 deficitul comercial FOB-CIF a înregistrat o pondere în PIB de 7,5%, acesta se va extinde marginal la 7,8% în anul 2019 și la 8,1% în 2020.

Tabel 1: Evoluții la nivel global

	2018	2019	2020
Creștere economică reală, la nivel global (%)	3,6%	3,3%	3,6%
Creștere economică reală – UE (%)	2,1%	1,5%	1,8%
Creștere economică – zona euro	1,8%	1,3%	1,6%
Rata inflației – UE	1,8%	1,6%	1,7%
Prețul țițeiului Brent (\$/baril)	71,5	61,2	61,2

Sursa: FMI și Comisia Europeană

2.2. EVOLUȚII CICLICE ȘI PERSPECTIVE ACTUALE

2.2.1. PERSPECTIVE ACTUALE

În anul 2018, România a înregistrat **o creștere robustă a produsului intern brut, de 4,1%** în termeni reali, una dintre cele mai mari rate de creștere economică din rândul statelor membre UE. În condițiile în care creșterea economică din anul 2018 a zonei euro s-a situat la numai 1,8%, **România a continuat procesul de convergență reală rapidă către nivelul de dezvoltare și bunăstare al acestei zone.**

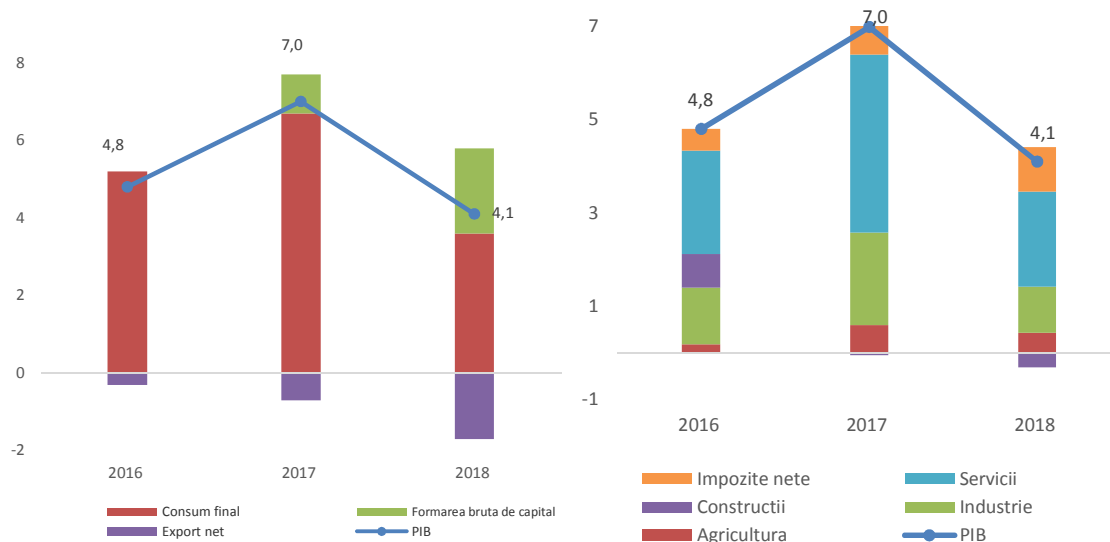
În anul 2018 valoarea produsului intern brut a fost de 944,2 miliarde lei, ceea ce înseamnă un plus de 87,5 mld. lei față de anul 2017, comparativ cu un spor de 91,6 mld lei în anul 2017 și de 52,5 mld lei în anul 2016.

Cererea internă a crescut cu 5,7% în anul 2018, iar în cadrul acesteia consumul final s-a majorat cu 4,5%, în timp ce consumul populației, pe fondul unei inflații mai ridicate și a unei politici monetare mai restrictive, și-a temperat creșterea manifestată în ultimii 2 ani majorându-se cu 5,3%. Semnificativ este faptul că acumularea brută (investițiile brute plus acumularea de stocuri) și-a accelerat creșterea la 9,6% în anul 2018 (de la 4,2% în 2017).

Investițiile din economie, respectiv acumularea brută, au atins în anul 2018 o valoare de 200,4 mld. lei, față de numai 175 mld. lei în anul 2017, în creștere cu 14,5%. În cadrul acestora, formarea brută de capital fix s-a redus cu 3,2% față de 2017. În același timp, variația stocurilor a înregistrat o contribuție pozitivă de 2,9 procente.

Exportul de bunuri și servicii s-a majorat în termeni reali cu 5,4%, în timp ce importul de bunuri și servicii a crescut cu 9,1%. În cadrul acestora, exportul de servicii s-a majorat cu 8,5%, iar importul de servicii cu 14,4%, astfel încât surplusul din comerțul exterior cu servicii se menține la peste 4% din PIB. Aceste evoluții au făcut ca **exportul net** să înregistreze o contribuție negativă la creșterea produsului intern brut de 1,7 procente.

Grafic 1: Contribuții la creșterea reală a PIB

Sursa: Institutul Național de Statistică

Din punct de vedere al ofertei interne, **industria a reprezentat motorul acestei evoluții**, cu o contribuție la creșterea reală a produsului intern brut de un punct procentual, valoarea adăugată din această ramură majorându-se cu 4,1%. Ramura „Comerț, transportul și depozitare, hoteluri și restaurante” a avut o contribuție de 0,7 procente.

De asemenea, **agricultura** a contribuit substanțial. Valoarea adăugată brută a acestei ramuri s-a majorat cu 10% față de anul 2017, contribuția fiind de 0,4 procente.

Un al doilea element definitoriu, îl reprezintă **evoluția serviciilor moderne, cu valoarea adăugată brută ridicată**, respectiv cele de IT și cele științifice și tehnice. Ramura „Informații și comunicații” a înregistrat o dinamică de 7,2% și o contribuție de 0,4 procente. Ramura „Activități profesionale, științifice și tehnice; activități de servicii administrative și activități de servicii suport” și-a majorat valoarea adăugată brută cu 5,7%, ceea ce a însemnat o contribuție de 0,4 procente la creșterea economică de 4,1%.

În ansamblu se poate aprecia că patru ramuri (industria, agricultura, informații și comunicații precum și serviciile științifice și tehnice) au asigurat aproape 54% din creșterea economică (2,2 procente din 4,1%).

În anul 2018 **prețurile de consum** s-au majorat în medie cu 4,63%, comparativ cu anul anterior, pe seama creșterii prețurilor la mărfurile nealimentare (6,20%), în timp ce prețurile mărfurilor alimentare au crescut cu 3,75%, iar tarifele la servicii cu 2,53%. Creșterea înregistrată în anul 2018 s-a datorat atât depășirii efectului statistic asociat măsurilor de relaxare fiscală de la începutul anului 2017 (reducerea cotei de TVA și eliminarea supraaccizei și a unor taxe nefiscale), cât și majorării cotațiilor internaționale la țiței (+33,1% față de anul 2017), dar și la grupa de energie (+10,4% în anul 2018 față de anul anterior). O contribuție importantă a avut-o și deprecierea nominală a monedei naționale care a fost de 1,84%.

În luna martie 2019 inflația anuală a fost de 4,03%, pe baza majorării prețurilor mărfurilor alimentare cu 4,45% și ale mărfurilor nealimentare cu 4,15%, în timp ce tarifele la servicii au crescut cu 3,18%. Față de luna decembrie 2018, prețurile de consum s-au majorat cu 2,13%, evoluție determinată de majorarea prețurilor la mărfurile alimentare cu 3,08%.

În 2018, **ocuparea forței de muncă**, bazată pe datele din Conturile Naționale, s-a majorat cu 0,2%. Numărul salariaților din economie s-a majorat cu 1,7%, reprezentând 76% din populația ocupată. Această majorare s-a datorat, în special, evoluției din industrie și din servicii, unde numărul salariaților a crescut cu 1,0% și, respectiv 2,2%. Semnificativ este faptul că numărul salariaților din agricultură și-a accelerat creșterea la 2,3% în anul 2018 (de la 1,4% în 2016 și 1,5% în 2017). Rata șomajului, conform AMIGO, a continuat traiectoria descendentă, reducându-se de la 4,9% în 2017 la 4,2% în 2018, un minim istoric.

2.2.2. EVOLUȚII CICLICE

România beneficiază de una dintre cele mai rapide creșteri ale PIB potențial la nivel european, creștere care pe termen mediu se va situa în jurul valorii de 5% anual. Aceste estimări s-au realizat utilizând metodologia comună, agreată la nivelul tuturor statelor membre UE.

Evoluția prognozată a PIB potențial este rezultatul unor contribuții pozitive ale tuturor factorilor de producție, cea mai importantă fiind cea a productivității totale a factorilor, urmată de contribuția stocului de capital.

Tabel 2: Contribuția factorilor la creșterea PIB potențial

	PIB potențial (%)	Contribuții – puncte procentuale -			Output Gap (%)
		Capital	Muncă	PTF	
2018	4,7	0,6	0,6	3,4	0,0
2019	5,0	0,8	0,6	3,5	0,5
2020	5,1	1,1	0,5	3,5	1,0
2021	5,0	1,2	0,2	3,5	1,0
2022	4,8	1,4	-0,1	3,4	1,2

Notă: Diferențele la însumare, unde este cazul, se datorează rotunjirilor

Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză

Output-gap, diferența dintre nivelurile PIB și PIB potențial exprimată ca procent din PIB potențial, s-a închis în anul 2018, de la o valoare pozitivă de 0,7% din PIB potențial în anul 2017. Estimările interne arată că, începând cu anul 2018, output-gap se situează în teritoriu ușor pozitiv (circa 1% din PIB potențial).

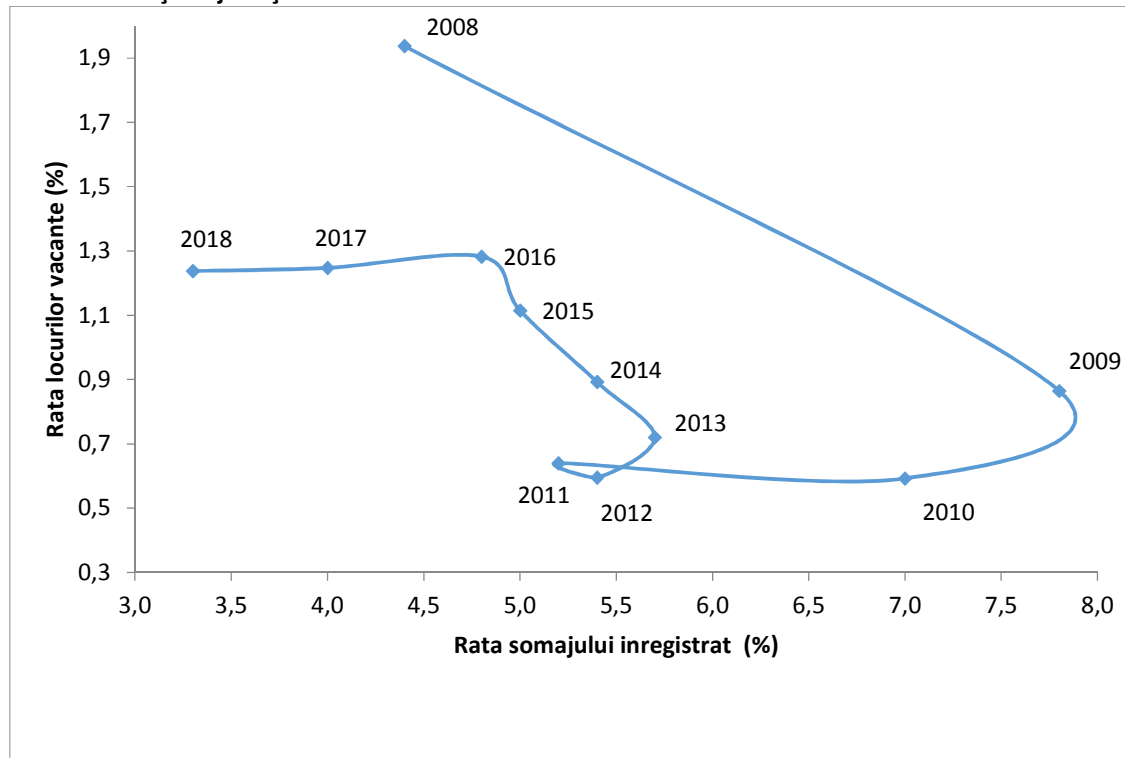
Principala contribuție la creșterea potențială vine din partea **productivității totale a factorilor** această trăsătură pozitivă a economiei românești constituind o tendință valabilă de circa un deceniu, atât în estimările naționale cât și în cele ale Comisiei Europene.

În perspectivă, se așteaptă o **creștere semnificativă și a contribuției stocului de capital** la creșterea reală a PIB potențial, de la 0,6 puncte procentuale în 2018 la 1,4 puncte procentuale la orizontul de prognoză. Factorul muncă are o contribuție în scădere determinată în mod decisiv de scăderea constantă a populației în vârstă de muncă. Principalul factor limitativ al potențialului de creștere al economie românești îl constituie factorul demografic, populația în vârstă de muncă ajungând să fie în anul 2018 cu 4,7% mai mică decât în anul 2010. Totuși, evoluția negativă a factorului demografic este compensată pe termen mediu de un trend ascendent al ratei de activitate.

Semnificativ este și faptul că rata șomajului BIM s-a apropiat de rata **NAWRU (Non Accelerating Wages Rate of Unemployment)**, indicator care arată sustenabilitatea pieței muncii. România are una dintre cele mai mici rate naturale a șomajului în rândul statelor membre. La orizontul anului 2022 se prognozează o rată a șomajului de 3,8% în condițiile în care NAWRU, estimat cu ajutorul metodologiei comune la nivel european, ajunge la 3,9%. Se poate, astfel, spune că economia României va funcționa pe termen mediu la ocupare deplină.

Datele privind evoluția șomajului și a ratei locurilor de muncă vacante relevă faptul că în actuala perioadă de creștere economică, piața forței de muncă a funcționat optim, dată fiind cererea ridicată.

Grafic 2: Rata șomajului și a locurilor de muncă vacante

Sursa: Institutul Național de Statistică

Astfel, ca urmare a măsurilor implementate în anii 2017 și 2018 pentru susținerea mediului de afaceri și a unei politici salariale pro-active, reducerea semnificativă a ratei șomajului din ultimii doi ani a avut loc în condițiile menținerii constante, la un nivel redus, a ratei locurilor de muncă vacante.

În condițiile în care, cumulativ, în ultimii doi ani, numai în regim salarial au fost create un număr de circa 350 de mii de locuri de muncă, evoluția ratei locurilor vacante arată că funcționarea economiei românești la ocupare deplină are un caracter sustenabil.

2.3. SCENARIUL PE TERMEN MEDIU

Cadrul macroeconomic pentru Programul de convergență a luat în considerare: (i) impactul pozitiv al măsurilor prevăzute în Programul de Guvernare asupra mediului de afaceri și asupra puterii de cumpărare al populației, precum și o consolidare a procesului investițional; (ii) contextul european și global, evidențiat în prognoza de iarnă a Comisiei Europene; (iii) realizările economico-sociale din anul 2018 și din primele luni ale anului 2019. Ca urmare, se așteaptă ca economia României să continue să performeze, produsul intern brut urmând să se majoreze în medie cu 5,3% anual, ușor peste potențial.

Pentru anul 2019 s-a estimat o creștere economică de 5,5% fiind rezultatul unei contribuții pozitive a cererii interne (6,1 puncte procentuale) și a unui aport ușor negativ al exportului net (-0,6 puncte procentuale). În cadrul cererii interne s-a estimat că investițiile brute (formarea brută de capital fix) se vor majora cu 6,9%.

Tabel 3: Componentele PIB

Modificări procentuale	2018	2019	2020	2021	2022
PIB real	4,1	5,5	5,7	5,0	5,0
Consumul final	4,5	5,9	5,7	4,8	4,8
- Cheltuielile consumului privat	5,2	6,4	6,2	5,5	5,4
- Cheltuielile consumului public	1,8	4,1	3,8	2,3	2,3
Formarea brută de capital fix	-3,2	6,9	7,9	7,4	7,5
Exporturi de bunuri și servicii	5,4	6,9	7,1	7,0	7,0
Importuri de bunuri și servicii	9,1	7,8	7,9	7,8	7,8

Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză

Pentru perioada 2020 – 2022 se estimează că economia românească va crește mai susținut, cu un ritm mediu anual de 5,2%. Cererea internă (consumul și investițiile) va continua să reprezinte în acest interval principalul motor al creșterii economice.

Cheltuielile cu consumul privat se vor majora, în medie, cu 5,7% anual, în condițiile îmbunătățirilor manifestate pe piața muncii. Formarea brută de capital fix va înregistra un ritm accelerat de creștere (7,6% anual, în medie) pe fondul îmbunătățirii climatului investițional prin măsurile avute în vedere, precum și a condițiilor de finanțare atât din surse bugetare cât și din fonduri structurale și de investiții.

Creșterea economică pe termen mediu va crea condițiile îmbunătățirii ocupării, în special în ceea ce privește numărul salariaților. Astfel, se estimează că populația ocupată se va majora treptat până în 2021, structura modificându-se în favoarea salariaților a căror pondere se estimează că va fi de peste 77% în 2022 față de 74% în 2018. Astfel, rata șomajului, conform AMIGO, va continua să se diminueze, de la 4,2% în 2018 la 3,8% în 2022.

Pentru anul 2019, se estimează că **inflația** se va reduce atât ca medie anuală până la 3,4% cât și la sfârșitul anului până la valoarea de 3,2%.

În perioada 2020-2022, în lipsa altor șocuri, se așteaptă ca inflația să-și continue trendul descendent ajungând în anul 2022 la 2,2% la sfârșitul anului și 2,4% ca medie anuală.

2.4. BALANȚA SECTORULUI EXTERN

În anul 2018 creșterea exporturilor de bunuri, comparativ cu anul 2017, a fost de 8,1%, în timp ce importurile au crescut cu 9,6%. În aceste condiții, deficitul comercial FOB-CIF s-a majorat cu 16,8% comparativ cu cel înregistrat în anul 2017.

În primele 2 luni din anul 2019, exporturile României s-au majorat cu 4,8%, în timp ce importurile au înregistrat o creștere cu 10,1%, față de aceeași perioadă din anul anterior. Astfel, balanța comercială FOB-CIF s-a închis la finalul primelor 2 luni din 2019 cu un deficit în valoare de 2,4 miliarde euro, mai mare cu 45,2% comparativ cu perioada similară din anul 2018.

Se așteapă ca exportul să rămână și în anul 2019 o componentă a cererii care va sprijini creșterea economică a României. Astfel, se estimează o creștere a exportului de bunuri cu 8,9%, iar pentru importul de bunuri o majorare cu 9,4%. În ansamblu, prognoza pentru 2019 arată că deficitul comercial va avea o pondere în PIB de 7,8%.

Pentru intervalul 2019-2022 se prognozează creșteri medii anuale ale exporturilor de bunuri de 8,6%, iar la importuri de 9,1%. Ponderea deficitului comercial FOB-CIF în PIB va atinge în anul 2022 nivelul de 8,5%. Se apreciază că schimburile comerciale cu statele membre ale UE se vor intensifica, astfel că ponderea exporturilor de bunuri către UE se va majora de la 76,7% în 2018, la circa 79% în 2022, în timp ce valoarea importurilor provenite din spațiul comunitar va constitui 74% din valoarea importurilor totale în perspectiva anului 2022 de la circa 75% înregistrat în anul 2018.

În anul 2018, contul curent al balanței de plăți a înregistrat un deficit cu 53,5% mai mare față de cel din 2017 ajungând la o pondere în PIB de 4,5%. Finanțarea deficitului de cont curent s-a realizat în proporție de 54,4% prin investiții străine directe, care au atins valoarea de 5 mld. euro și au fost mai mari cu 4% față de anul 2017.

Tabel 4: Balanța sectorului extern

% din PIB	2018	2019	2020	2021	2022
1. Soldul net, față de restul lumii	-3,3	-1,7	-0,8	-0,3	-0,1
Din care:					
- balanța bunurilor și serviciilor	-3,2	-2,4	-2,2	-1,9	-1,7
- balanța veniturilor primare și a veniturilor secundare	-1,3	-1,0	-0,8	-0,8	-0,7
- contul de capital	1,2	1,6	2,2	2,3	2,3

Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză

În primele 2 luni din anul 2019, contul curent al balanței de plăți a înregistrat un deficit în valoare de 568 milioane euro, față de un sold negativ de 425 milioane euro cât a avut în perioada corespunzătoare din anul 2018, din cauza majorării soldului negativ al balanței comerciale.

În anul 2019, deficitul contului curent al balanței de plăți externe se așteaptă să atingă o valoare de 7,3 mld. euro, reprezentând 3,3% din PIB. Investițiile străine directe vor acoperi în proporție de circa 75% deficitul de cont curent.

Pe termen mediu, nivelul deficitului de cont curent se va menține la o valoare cuprinsă între 7,3 și 6,6 mld euro, cu o pondere în PIB de 3,3% în anul 2019 și 2,4% în 2022. În perioada 2019-2022, ponderea în PIB a soldului net cu restul lumii, luând în calcul și contul de capital, se va menține negativă, cu un trend ascendent, în condițiile unei contribuții ridicate a contului de capital.

2.5. REFORME STRUCTURALE

2.5.1. REFORME STRUCTURALE ÎN SECTORUL COMPANIILOR DE STAT

Potrivit Programului de Guvernare 2018-2020, îmbunătățirea guvernancei corporative în companiile de stat este una dintre reformele structurale luată în considerare pentru implementare.

În acord cu acest deziderat, Ministerul Transporturilor, în calitate de autoritate publică tutelară, continuă activitățile derulate în scopul selectării managementului profesionist la întreprinderile publice din domeniul transporturilor. Astfel, printre progresele înregistrate se numără finalizarea procedurilor de recrutare și selecție de candidați pentru nominalizarea în vederea numirii membrilor Consiliului de Administrație și semnarea contractelor de mandat cu administratorii numiți la întreprinderi publice care funcționează sub autoritatea Ministerului Transporturilor.

De asemenea, procedurile de recrutare și selecție de candidați pentru nominalizarea în vederea numirii membrilor Consiliului de Administrație sunt în curs de desfășurare și se află în diferite stadii de finalizare.

Ministerul Energiei continuă procesul de restructurare în vederea eficientizării activității Societății Complexul Energetic Oltenia S.A. și a Companiei Naționale a Uraniului S.A., precum și procesul de reorganizare a Societății Complexul Energetic Hunedoara S.A.

În ceea ce privește Complexul Energetic Oltenia S.A., a fost aprobată în cursul anului 2018 Strategia CEO pentru perioada 2019-2030, care vizează restructurarea și eficientizarea activității în vederea creșterii atractivității societății pentru investitori.

De asemenea, compania a demarat o serie de proiecte de investiții în vederea modernizării și alinierii la normele de mediu. În 2018 a demarat proiectul ce vizează reparația capitală a grupului nr. 5 de 330 MW de la Rovinari, urmând să continue investițiile majore demarate în anii anteriori.

Referitor la Compania Națională a Uraniului S.A. (CNU), facem mențiunea că aceasta este în curs de restructurare în vederea eficientizării, după ce, printr-o decizie a Comisiei Europene a fost autorizată acordarea unui ajutor de salvare pentru Compania Națională a Uraniului SA (CNU). Astfel, societatea a elaborat și notificat Comisiei Europene un Plan de restructurare în colaborare cu un consultant independent, plan care este în prezent în curs de revizuire, urmând să conțină o serie de măsuri de restructurare operațională, tehnică, tehnologică și de mediu.

În ceea ce privește situația Societății Complexul Energetic Hunedoara S.A., la sfârșitul lui 2018, Comisia Europeană a emis Decizia C (2018) 7308 final, prin care a stabilit ca împrumuturile acordate în favoarea CEH constituie ajutoare de stat acordate în mod ilegal de România, cu încălcarea art.108 alin.(3) din TFUE și sunt incompatibile cu piața internă. Astfel, MFP prin ANAF are sarcina să recupereze ajutoarele incompatibile. În prezent, la nivelul Ministerului Energiei, Ministerului Finanțelor Publice, ANAF și Consiliului Concurenței, se analizează diverse scenarii de reorganizare a activității CEH.

De asemenea, a fost realizat de către un expert independent (firma Glowny Institut Gornictwa – Polonia) un studiu menit să expertizeze dimensiunea riscului asociat cu închiderea bruscă a minelor Lonea și Lupeni din cadrul CEH. Acest studiu urmează a fi înaintat CE în vederea identificării soluțiilor optime pentru închiderea în siguranță a acestor două mine, pentru care România a notificat un program de închidere.

De asemenea, Guvernul are în vedere inițierea unei oferte publice primare pentru vânzarea unui pachet de 10% acțiuni nou emise la SPEEH Hidroelectrică S.A., respectiv

15% acțiuni nou emise la Societatea Complexul Energetic Oltenia S.A., prin majorare de capital social.

Precizăm că Ministerului Energiei a finalizat procedura de selecție a membrilor Consiliului de Administrație/ Supraveghere conform OUG nr. 109/2011, cu modificările și completările ulterioare. Prin Hotărârile Adunărilor Generale Ordinare a Acționarilor s-a aprobat alegerea acestora la următoarele societăți:

- Societatea OIL TERMINAL S.A. (prin HAGOA nr. 5/04.04.2018),
- SNGN Romgaz S.A. (prin HAGOA nr. 8/27.6.2018),
- Societatea CONPET S.A. (prin HAGOA nr. 5/28.08.2018),
- Societatea Electrocentrale Grup S.A. (prin HAGOA nr. 15/17.09.2018),
- Societatea Uzina Termoelectrică Midia S.A. (prin HAGOA nr. 9/08.11.2018),
- Societatea Națională Nuclearelectrică S.A. (prin HAGOA nr. 12/28.09.2018);

Au fost negociați indicatorii de performanță financiari și nefinanciari fundamentați pe baza planului de administrare și scrisorii de așteptări la Societatea OIL TERMINAL S.A. și respectiv la Societatea CONPET S.A.

2.5.2. MĂSURI ÎN DOMENIUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

Politicele publice ale Ministerului Educației Naționale, coerente cu Programul de Guvernare 2018 -2020, Strategia Europa 2020, Cadrul Strategic ET 2020 și cu alte documente programatice sunt incluse în Cadrul strategic național pentru educație și formare profesională alcătuit din 4 strategii sectoriale:

- Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România – domeniul învățământ preuniversitar (acces și participare la o educație incluzivă și de calitate);
- Strategia națională de învățare pe tot parcursul vieții 2015 -2020 – domeniul educație permanentă, elaborată în anul 2015;
- Strategia națională pentru învățământ terțiar 2015–2020 – domeniul învățământ universitar, elaborată în anul 2015;
- Strategia educației și formării profesionale din România pentru perioada 2016-2020 - domeniul învățământ preuniversitar profesional și tehnic .

Aceste strategii promovează educația incluzivă și de calitate pentru toți copiii și tinerii României și răspund principalelor provocări în domeniu: dezvoltarea educației timpurii, înnoirea/ revizuirea curiculei și a evaluării, formarea profesorilor, utilizarea noilor tehnologii în procesele de învățare-predare-evaluare, digitalizarea conținuturilor,

consilierea și orientarea școlară, corelarea cu cerințele angajatorilor, încurajarea învățării pe tot parcursul vieții, creșterea performanțelor universităților.

Principalul indicator pentru învățământul preuniversitar, părăsirea timpurie a școlii, este în scădere, ajungând de la 18,1% în 2017 la 16,9 % în 2018 (date preliminare EUROSTAT). La nivelul municipiilor, această rată este de 6,2%, mai mică decât ținta stabilită la nivelul Uniunii Europene, în mediul rural fiind de 26,6%, iar în orașe și suburbii de 17,4%, ducând, la nivel național, la o medie nesatisfăcătoare. O serie de proiecte, inclusiv cu Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare, sunt în curs de implementare pentru a reduce abandonul școlar.

În perioada următoare se are în vedere implementarea următoarelor programe / proiecte:

1. *Proiectul național România Digitală - proiect cu finanțare externă nerambursabilă*, destinat schimbării sistemului de predare-învățarea-evaluare, respectiv dotarea cu câte o tabletă pentru fiecare loc în bancă, achiziționarea de tablete/laptopuri pentru profesori, precum și table inteligente pentru sălile de clasă, cu o valoare de 2.000 milioane de lei.
2. *Programul Merg la școală* pentru elevii din învățământul primar, gimnazial, profesional și liceal de stat, cu un buget de 790 de milioane de lei, alocat pentru rechizite, manuale școlare, *Programul Euro 200*, transport elevi și studenți, concursuri, activități ale cluburilor sportive și palatelor copiilor.
3. Îmbunătățirea condițiilor din 1.489 de școli care funcționează cu grupuri sanitare situate în curte, fără apă curentă și canalizare, cu un buget estimat la 65 de milioane lei.

Strategia educației și formării profesionale din România pentru perioada 2016-2020 (domeniul învățământ preuniversitar profesional și tehnic) a fost elaborată în anul 2016.

- Începând cu anul școlar 2017-2018, Ministerul Educației Naționale promovează învățământul profesional dual, o formă de învățământ profesional cu o implicare mai mare a operatorilor economici și o rată mai ridicată de inserție pe piața muncii (numărul de elevi din învățământul profesional fiind de 29.588 din care 4110 în învățământul dual, în anul școlar 2018-2019).
- Apelurile de proiecte *Creșterea relevanței formării profesionale inițiale prin anticiparea nevoilor de formare profesională pentru piața muncii și dezvoltarea componentei de învățare la locul de muncă și Formarea competențelor antreprenoriale – VET*, au fost reunite în Apelul *Dezvoltarea sistemică a învățământului profesional și tehnic în concordanță cu nevoile de dezvoltare socio-economică la nivel național, regional și local*.

- În cadrul apelului *Stagii de practică*, până în prezent au fost semnate 87 de contracte de finanțare, iar sectoarele agroalimentar, industrie și servicii au avut o alocare totală de 47,88 mil. de euro.

2.5.3. MĂSURI STRUCTURALE ÎN DOMENIUL SERVICIILOR SOCIALE ȘI AL OCUPĂRII

În domeniul serviciilor sociale, Guvernul își propune să accelereze procesul de reformare al politicilor, programelor și intervențiilor printr-o abordare integrată, armonizată și coordonată a acestora.

Preocupările Guvernului, ca principal inițiator al politicilor sociale și promotor al drepturilor sociale, vizează schimbări de mentalitate, de abordare a sistemului precum și transformarea lui într-un sistem proactiv. Un astfel de demers va putea fi realizat prin mutarea accentului de pe asistența acordată pasiv individului, pe construirea măsurilor alternative, însemnând potențarea rolului individului, a familiei, scăderea dependenței persoanelor aflate în dificultate precum și promovarea îmbătrânirii active.

În 2018 au fost planificate o serie de măsuri și modificări legislative, acestea vizând în principal consolidarea capacității serviciilor publice de asistență socială de a furniza servicii sociale de calitate, accesibile și adecvate nevoilor individuale ale persoanelor vulnerabile din comunitate, după cum urmează:

1. Propunerea de modificare a cadrului normativ privind asistența socială, în special în scopul dezvoltării capacității serviciului public de asistență de a iniția, coordona și implementa măsurile de prevenire și combatere a situațiilor de marginalizare și excludere socială.
2. Revizuirea standardelor de calitate și de cost pentru serviciile sociale.
3. Aprobarea prin hotărâre de guvern a modificărilor la regulamentele-cadru de organizare și funcționare a serviciilor publice de asistență socială și a structurii orientative de personal .
4. Modificarea și completarea legii privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale în vederea facilitării implementării procedurii de acreditare a furnizorilor și licențierii serviciilor sociale prestate de către aceștia, clarificării, modificării/completării atribuțiilor instituțiilor/personalului implicat în procesul de asigurare a calității.
5. Aprobarea prin hotărâre de guvern a programului de interes național "Servicii comunitare la domiciliu pentru persoanele vârstnice dependente" și a programului de interes național "Creșterea capacității serviciilor publice de asistență socială din unele unități administrativ-teritoriale".

6. Aprobarea modelului-cadru al Planului anual de acțiune privind serviciile sociale – instrument prevăzut în Legea asistenței sociale în vederea implementării strategiilor locale de dezvoltare a serviciilor sociale. Acesta include informații privind serviciile sociale existente și necesare, programele de finanțare, planificarea activităților de informare a publicului, precum și programul de formare a personalului care lucrează în domeniul serviciilor sociale.
7. Derularea, în perioada 2018 – 2020, a 4 proiecte conform Planului sectorial de cercetare-dezvoltare al Ministerului Muncii și Justiției Sociale, în domeniul serviciilor sociale:
 - a. Îngrijirea informală în îngrijirea de lungă durată a persoanelor vârstnice - dezvoltarea de servicii-suport și scheme de finanțare,
 - b. Măsuri destinate creșterii incluziunii sociale a persoanele vârstnice,
 - c. Calitatea vieții persoanelor vârstnice dependente în România,
8. Metodologie de monitorizare continuă a calității îngrijirii în instituțiile ce furnizează Servicii de îngrijire de lungă durată.
9. Una din direcțiile cheie în domeniul serviciilor sociale o reprezintă dezvoltarea echipelor comunitare de intervenție integrată prin dezvoltarea unei abordări integrate privind furnizarea de servicii, stabilirea unor echipe multi-disciplinare locale de specialiști și a cooperării inter-sectoriale, investiția în angajarea unui număr mai mare de specialiști mai bine instruiți în sectorul social, îmbunătățirea coordonării în domeniul serviciilor sociale.

În anul 2018 a demarat proiectul *Crearea și implementarea serviciilor comunitare integrate pentru reducerea sărăciei și excluziunii sociale*, finanțat prin POCU 2014-2020: Axa 4 - Incluziunea socială și combaterea sărăciei. Proiectul va sprijini 139 de comunități dezavantajate în ceea ce privește capitalul uman, ocuparea forței de muncă formală și condițiile de locuire - prin crearea de echipe comunitare integrate și dezvoltarea de proceduri, metodologii și instrumente de lucru pentru consolidarea capacității serviciului public de asistență socială de a iniția, coordona și implementa măsurile de prevenire și combatere a situațiilor de marginalizare și excludere socială.

Ministerul Muncii și Justiției Sociale (MMJS), în parteneriat cu Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială, derulează, începând cu data de 2.05.2018 proiectul „Creșterea eficienței intervențiilor atât la nivelul MMJS, cât și a structurilor aflate în coordonarea MMJS” - cod SIPOCA 390/ MySMIS 115657, cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020. Proiectul vizează, printre altele, dezvoltarea unui sistem de monitorizare și evaluare a măsurilor din Strategia

Națională privind Incluziunea Socială și Reducerea Sărăciei 2015-2020, prevăzute de Hotărârea de Guvern nr. 383/2015, precum și actualizarea indicatorilor de incluziune socială și a mecanismului național pentru promovarea incluziunii sociale în România

MMJS este în procedura de contractare a Proiectului Dezvoltarea sistemului de asistență socială pentru combaterea sărăciei și a excluziunii sociale, cod MySMIS 126924, prin care se urmărește consolidarea capacității serviciilor publice de asistență socială de a iniția, coordona și implementa măsuri de prevenire și combatere a situațiilor de marginalizare și excludere socială, în 350 de comunități marginalizate, prin furnizarea de resurse umane adecvate și îmbunătățirea nivelului de competențe ale personalului care activează în sectorul asistenței sociale.

Pentru remedierea deficitului de forță de muncă, Guvernul României a procedat la **o nouă revizuire a politicilor active în domeniul forței de muncă**³⁰, axată în special pe **majorarea cuantumului subvențiilor acordate**, din bugetul asigurărilor pentru șomaj, angajatorilor care încadrează în muncă persoane aparținând unor categorii sociale cu acces mai greu la ocupare³¹. Majorarea subvențiilor este preconizată a se reflecta în salariile acordate de angajatorii beneficiari, astfel încât locurile de muncă vacante să fie mai atractive pentru forța de muncă din țară și din străinătate. În acest sens, cadrul legislativ revizuit prevede acordarea unei sume în cuantum de 2.250 lei/lună.

În mod similar, subvenția pentru angajatorii care încheie un contract de ucenicie a fost majorată la valoarea de 2.250 lei/lună, fiind acordată pentru întreaga perioadă de

³⁰ Ordonanță de urgență a Guvernului nr. 60/2018 pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul forței de muncă

³¹ Angajatorii care: încadrează în muncă, pe durată nedeterminată, absolvenți ai unor instituții de învățământ (subvenția se acordă lunar, pe o perioadă de 12 luni, pentru fiecare absolvent încadrat); încadrează în muncă, pe durată nedeterminată, absolvenți din rândul persoanelor cu handicap; încadrează în muncă, pe perioadă nedeterminată, șomeri în vârstă de peste 45 de ani, șomeri care sunt părinți unici susținători ai familiilor monoparentale, șomeri de lungă durată sau tineri NEET (subvenția se acordă lunar, pe o perioadă de 12 luni, pentru fiecare persoană angajată din categoriile menționate, cu obligația menținerii raporturilor de muncă sau de serviciu cel puțin 18 luni); în raport cu numărul de angajați, și-au îndeplinit obligația, potrivit legii, de a încadra în muncă persoane cu handicap, precum și în situația în care, neavând această obligație legală, încadrează în muncă pe durată nedeterminată persoane cu handicap și le mențin raporturile de muncă sau de serviciu cel puțin 18 luni; încadrează în muncă șomeri care, în termen de 5 ani de la data angajării, îndeplinesc, conform legii, condițiile pentru a solicita pensia anticipată parțială sau de acordare a pensiei pentru limită de vârstă, dacă nu îndeplinesc condițiile de a solicita pensia anticipată parțială (subvenția se acordă lunar, pe perioada angajării, până la data îndeplinirii condițiilor respective).

derulare a contractului de ucenicie (6 luni/12 luni/24 de luni/36 de luni, în funcție de nivelul de calificare necesar practicării ocupației pentru care se organizează schema, respectiv 1, 2, 3 sau 4). La aceeași valoare a fost stabilită și subvenția pentru angajatorii care încheie un contract de stagiu pentru absolvenții de învățământ superior, cu acordare pe întreaga durată a contractului de stagiu (6 luni).

De asemenea, potrivit cadrului legislativ revizuit, angajatorii care încadrează tineri cu risc de marginalizare socială, ce acced la acompaniament social personalizat în baza unui contract de solidaritate, beneficiază lunar, pentru fiecare persoană din această categorie, de o sumă egală cu salariul de bază stabilit la data angajării tinerilor, dar nu mai mult de patru ori valoarea indicatorului social de referință, în vigoare la data încadrării în muncă, până la expirarea duratei contractului de solidaritate.

Totodată, în vederea asigurării unui suport adecvat șomerilor înregistrați care nu beneficiază de indemnizație de șomaj, de natură a le facilita integrarea pe piața muncii, a fost instituită majorarea cuantumului primei de activare, acordată acestora în situația în care se angajează cu normă întreagă, pentru o perioadă de cel puțin 3 luni, de la 500 lei la 1.000 lei.

Având în vedere că aceste modificări legislative pot răspunde doar în parte la problema deficitului de forță de muncă, Guvernul României își propune **continuarea reformei planificate a serviciului public de ocupare** în vederea oferirii de servicii de ocupare eficiente în raport cu oportunitățile de ocupare și care să reflecte o abordare personalizată pe piața muncii.

În sensul unei astfel de abordări, actualmente, serviciul public de ocupare implementează **procedura de profilare**, prin care se realizează identificarea profilului persoanelor în căutarea unui loc de muncă și încadrarea acestora în nivelurile de ocupabilitate (ușor ocupabil, mediu ocupabil, greu ocupabil și foarte greu ocupabil), în vederea stabilirii măsurilor ce se pot acorda, în condițiile legii, pentru ca beneficiarii să devină persoane ocupate pe piața muncii și pentru a înlătura riscul de a deveni șomeri de lungă durată.

De asemenea, pe lângă instituirea cadrului legislativ și de coordonare interinstituțională pentru punerea în aplicare a recomandărilor Consiliului privind integrarea pe piața muncii a șomerilor de lungă³², se vor continua eforturile de implementare menite să asigure în

³² Memorandumul cu tema "Implementarea Recomandării Consiliului, din 15 februarie 2016" și Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 73/2017 pentru completarea Legii nr. 202/2006 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, precum și pentru modificarea art. 24 din Ordonanța Guvernului nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților.

mod veritabil pachete integrate de măsuri pentru această categorie, inclusiv prin încheierea acordurilor de integrare în muncă, potrivit legii³³.

Demersurile guvernamentale de sprijinire a integrării pe piața muncii a tinerilor aparținând categoriei NEET se vor concentra pe reformele și inițiativele cheie destinate intervenției și activării timpurii, stabilite în documentul cadru "Planul de Implementare a Garanției pentru Tineret 2017-2020", aprobat prin Memorandum de către Guvernul României în iulie 2017.

Schimbările în economie datorate evoluției tehnologice rapide, digitalizării, automatizării se reflectă în nevoia permanentă de cunoștințe avansate sau noi, altele decât cele dobândite prin educația și formarea inițială. Astfel, pentru a răspunde provocării privind lipsa de competențe, inclusiv a competențelor de bază, precum și nevoilor crescânde de recalificare și actualizare a competențelor adulților cu nivel scăzut de educație și calificare, au fost inițiate pe parcursul anului 2018 o serie de măsuri legislative care să răspundă provocărilor identificate.

MMJS, împreună cu Comitetele sectoriale, instituții de dialog social de utilitate publică, care participă la elaborarea strategiilor naționale și sectoriale în domeniul formării profesionale, au identificat în COR în grupa majoră 9 - Muncitori necalificați - o serie de ocupații pentru a căror practicare este nevoie de deținerea unor cunoștințe generale de bază și a unor competențe specifice, la nivelul de calificare 1. Urmare a acestui proces s-a stabilit modificarea structurii actuale a COR în sensul redenumirii grupei majore 9 din Muncitori necalificați în Ocupații elementare.

Ulterior, prin ordin al ministrului muncii și justiției sociale a fost aprobată lista ocupațiilor elementare pentru care se pot organiza programe de calificare de nivel 1, în scopul îmbunătățirii cunoștințelor, aptitudinilor și competențelor în orice context personal, civic, social și/sau legat de ocuparea forței de muncă. Pentru a putea dezvolta calificări de nivel 1 care să conducă la ocuparea uneia dintre aceste ocupații cuprinse în listă, este necesar să fie elaborate Standarde Ocupaționale. Prin urmare, MMJS împreună cu Ministerul Educației Naționale a actualizat Metodologia de elaborare, validare, aprobare și gestionare a standardelor ocupaționale și modelul de standard ocupațional, aprobate prin ordin comun a celor doi miniștri.

³³ Ordinul președintelui Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă nr. 254/2018 pentru aprobarea Procedurii privind punerea în aplicare a prevederilor art. 58 alin. (5) din Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă, precum și a modelului acordului de integrare în muncă.

Pentru a veni în sprijinul adulților care nu au finalizat învățământul gimnazial și nu au competențe minime cerute de angajatori pentru ocuparea unui loc de muncă a fost modificată și Legea nr. 279/2005 privind ucenicia la locul de muncă și a fost introdusă posibilitatea de a organiza programe de ucenicie de nivel 1 de calificare, cu o durată de 6 luni. Totodată, au fost reglementate aspecte referitoare la îmbunătățirea relațiilor contractuale pentru persoanele care încheie contracte de ucenicie la locul de muncă, pentru a asigura un tratament corect și egal în ceea ce privește condițiile de muncă, accesul la protecția socială și formarea profesională.

Din anul 2017, când MMJS a preluat coordonarea autorizării furnizorilor de formare profesională, a început consultarea cu actorii și părțile interesate relevante, demarând elaborarea legislației privind asigurarea calității formării profesionale a adulților. În anul 2018 a fost finalizat proiectul de Metodologie pentru implementarea principiilor de asigurare a calității, prin care se propune crearea cadrului de reglementare a calității la nivelul formării profesionale a adulților și de asemenea, înființarea la nivelul Ministerului Muncii și Justiției Sociale a Comisiei Naționale pentru Asigurarea Calității și Control. Draftul de act normativ se află în consultare publică.

2.5.4. MĂSURI PRIVIND INFRASTRUCTURA RUTIERĂ

Pentru sectorul rutier din POIM (Programul Operațional Infrastructura Mare), OS 1.1 (Creșterea mobilității prin dezvoltarea transportului rutier pe rețeaua rutieră TEN-T centrală), OS 2.1 (Creșterea mobilității pe rețeaua rutieră TEN-T) și OS 2.2 (Creșterea accesibilității zonelor cu o conectivitate redusă la infrastructura rutieră a TEN-T), până în trimestrul I 2019 au fost depuse 65 de proiecte (în valoare eligibilă totală de 5.099,73 mil. euro³⁴). Dintre acestea s-au contractat 35 de proiecte (10 proiecte de asistență tehnică și 25 de proiecte de lucrări).

Proiectele se află în diferite stadii de implementare: din cele 14 proiecte fazate (4 dintre acestea aprobate de COM), 3 proiecte au fost finalizate (Autostrada Timișoare – Lugoj, pod Giurgiu, Pasajul Ciheiului) și 11 sunt în implementare; pentru 4 din cele 11 proiecte noi de lucrări contractate au fost depuse aplicațiile de finanțare (2 aprobate de către COM - „Autostrada Câmpia Turzii – Ogra – Târgu Mureș” și „Autostrada Sebeș – Turda”).

Proiectul major nou „Infrastructura integrată pentru zona orbitală a municipiului București”, în valoare totală de 1,5 mld. euro, a fost aprobat de Comisia Europeană în data de 04.04.2019.

³⁴ Valorile calculate luând în considerare cursul InforEur pentru luna februarie 2019: 1 EUR = 4,7551 lei

Pentru alte 6 proiecte majore (Autostrada Transilvania sectoarele Nădășelu – Suplacu de Barcău și Suplacu de Barcău – Borș, Centura București Nord și autostrada Sibiu – Pitești, drum expres Craiova-Pitești și Pod suspendat de la Brăila) sunt în pregătire aplicațiile de finanțare și documentațiile suport.

2.5.5. MĂSURI PRIVIND INFRASTRUCTURA FERROVIARĂ

Pentru sectorul feroviar din POIM (Programul Operațional Infrastructura Mare), OS 1.2 (Creșterea mobilității pe rețeaua feroviară TEN-T centrală) și OS 2.7 (Creșterea sustenabilității și calității transportului feroviar), au fost depuse și contractate 10 proiecte (inclusiv proiectul "Studiul de sustenabilitate și eficientizare a rețelei feroviare din România" – beneficiar ARF) în valoare eligibilă totală de 2.211,65 mil. euro.

Sunt în diferite stadii de implementare sau pregătire proiecte de investiții pentru dezvoltarea și modernizarea infrastructurii feroviare amplasate pe rețeaua TEN-T (Rețeaua trans-Europeană de transport) centrală și globală, precum și achiziția sistemului ERTMS (Sistemul european de management al traficului feroviar) aferent infrastructurii feroviare modernizate și modernizarea a 47 de gări feroviale.

În august 2018, Autoritatea de Reformă Feroviară (ARF) a încheiat contractul de prestări servicii de consultanță pentru elaborarea studiului *Sustenabilitatea și eficientizarea rețelei feroviare din România*, iar contractul pentru finanțarea din FEDR a fost încheiat la 16 ianuarie 2019³⁵. Studiul are ca scop analizarea din punct de vedere tehnic și economic a 113 linii de cale ferată și identificarea de măsuri concrete de eficientizare a rețelei feroviare.

În cadrul Mecanismului pentru Interconectarea Europei (CEF) în sectorul feroviar au fost semnate 2 contracte de finanțare pentru lucrări în valoare de 1.335,64 mil. euro pentru sectoarele de cale ferată Brașov – Apața, Cața – Sighișoara și Apața – Cața. De asemenea, au mai fost semnate un număr de 4 contracte de finanțare (18,84 mil. euro) a studiilor de fezabilitate pentru următoarele secțiuni de cale ferată: Predeal – Brașov, Craiova – Drobeta Turnu Severin – Caransebeș, Craiova – Calafat, Port Constanța.

2.6. IMPACTUL FONDURILOR EUROPENE ASUPRA FINANTELOR PUBLICE

Fondurile alocate României de Uniunea Europeană reprezintă o resursă cheie pentru dezvoltarea pe termen scurt, mediu și lung a economiei și societății românești, precum și un element central al sustenabilității bugetare prin prisma caracterului nerambursabil al acestor fonduri.

³⁵ Valoarea eligibilă a proiectului este de aprox. 4,75 mil. lei (FEDR+BS), iar perioada de implementare este de 18 luni (01.09.2018 și 28.02.2020).

În cadrul exercițiului financiar 2007-2013, România a beneficiat de o alocare UE în valoare de 17,57 miliarde euro pentru cele 7 Programe Operaționale finanțate în cadrul Obiectivului Convergență (Programul Operațional Regional, Programul Operațional Sectorial Transport, Programul Operațional Sectorial Mediu, Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice, Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane, Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative și Programul Operațional Asistență Tehnică).

Potrivit calendarului de închidere a programelor operaționale 2007-2013, au fost transmise, până la 31 martie 2017, documentele aferente pachetului de închidere (aplicația de plată a soldului final, declarația de cheltuieli, raportul final de implementare a programului operațional, declarația de închidere însoțită de raportul final de control al Autorității de Audit), pentru toate programele operaționale, conform cerințelor regulamentelor europene.

Până în prezent, sumele totale primite de la Comisia Europeană, reprezentând prefinanțări și rambursări, pentru PO finanțate prin Politica de Coeziune – obiectivul 1, menționate mai sus, sunt în valoare de aprox. 16,98 miliarde euro, ceea ce reprezintă cca. 96% din alocarea UE aferentă acestor programe. Din acestea, Comisia Europeană a rambursat suma de 14,88 miliarde euro.

Precizăm că, rata finală a absorbției va putea fi calculată doar după acceptarea de către Comisie a pachetului de închidere.

În ceea ce privește perioada de programare 2014-2020, România are la dispoziție peste 43 miliarde euro, conform Cadrului Financiar Multianual 2014-2020, din care alocarea pentru Fondurile Europene Structurale și de Investiții (FESI) este de aprox. 31 miliarde euro. Alocarea pentru politica de coeziune, finanțată în cadrul FESI, este de aprox. 23 miliarde euro (PO Regional; PO Infrastructură Mare; PO Competitivitate; PO Capital Uman; PO Asistență Tehnică; PO Capacitate Administrativă).

Până în prezent, au fost lansate apeluri de proiecte pentru toate programele operaționale gestionate de MFE și MDRAP. Bugetul total pentru apelurile lansate este de aprox. 25 miliarde euro, ceea ce reprezintă 90,7% din alocarea totală disponibilă pentru implementarea acestor programe.

Astfel, la 22 februarie a.c, rata de contractare era de cca. 70,7% din alocarea UE a PO finanțate din FESI și FEAD, fiind semnate 5.781 contracte de finanțare cu beneficiarii de fonduri nerambursabile, totalizând cca. 20,5 miliarde euro, din care 16,3 miliarde euro contribuție UE. În cadrul contractelor semnate, autoritățile de management au efectuat plăți în valoare totală de aprox. 4,7 miliarde euro.

Până în prezent, sumele totale primite de la Comisia Europeană, reprezentând prefinanțări și rambursări, aferente programelor finanțate din FESI (PO Infrastructura Mare, PO Competitivitate, PO Regional, PO Capacitate Administrativă, PO Asistență Tehnică, PO Capital Uman, PN Dezvoltare Rurală, PO Pescuit și Afaceri Maritime), se situează la aprox. 8,56 miliarde euro, ceea ce înseamnă aprox. 28% din alocarea UE aferentă acestor programe.

În plus, s-au rambursat de către CE aprox. 6,3 miliarde euro pentru plăți directe în agricultură.

Menționăm că, în prezent, la nivelul Uniunii Europene, rata medie a sumelor primite de la Comisia Europeană se situează la aprox. 29%.

În ceea ce privește măsurile legislative/instituționale/procedurale cu caracter orizontal, promovate la nivelul MFE în vederea creșterii gradului de absorbție și îmbunătățirea guvernancei fondurilor europene pe termen mediu (2019-2022), menționăm următoarele:

- Crearea unui cadru de implementare cât mai predictibil pentru implementarea proiectelor de către beneficiari;
- Încadrarea în termenele procedurale de către AM/OI;
- Monitorizarea atentă a fiecărui proiect, prin introducerea funcției de ofițer de monitorizare în AM-uri;
- Realocarea de fonduri către sectoarele cu potențial maxim de absorbție în interiorul și între Programele Operaționale:
 - majorarea alocării destinate IMM-urilor;
 - crearea unei axe noi pentru sprijinirea orașelor mici;
 - posibilitatea finanțării strategiilor regionale de specializare inteligentă;
- Introducerea de opțiuni de costuri simplificate:
 - utilizarea unor rate forfetare;
 - introducerea unor bareme-standard pentru costurile unitare;
- Simplificarea procedurilor pentru autorizațiile de construire a proiectelor de interes național, prevăzute în master planul general de transport, prin eliberarea autorizațiilor de construire fără elaborarea și aprobarea prealabilă a unei documentații de amenajarea teritoriului sau de urbanism (fără a afecta prevederile referitoare la calitatea și disciplina în construcții).

- Îmbunătățirea continuă a cadrului legal, prin modificările aduse OUG nr. 40/2015 privind gestionarea financiară a fondurilor europene:
 - mecanismul de pre-finanțare asigură beneficiarilor lichiditățile necesare implementării (prin acordarea, în general, de tranșe de până la 10% din valoarea proiectului și de până la 40%, cu respectarea unor condiții, în cazul beneficiarilor cărora li se aplică regulile ajutorului de stat/minimis);
 - categoriile de cheltuieli ce pot fi incluse în cererile de plată (salarii, subvenții, burse) au fost extinse;
 - premisele supracontractării până la 200% au fost create în funcție de programul operațional;
 - sumele necesare pentru sprijinirea spitalelor publice, care nu își puteau asigura cofinanțarea proiectelor, au fost asigurate prin bugetul Ministerului Sănătății;
 - decontarea din fonduri europene a investițiilor demarate de autoritățile publice centrale/locale și plătite din alte surse (buget de stat/local sau împrumuturi);
 - abordare unitară pentru toate programele cu privire la nivelul co-finanțării private la maxim 2% pentru beneficiarii/partenerii persoane juridice de drept privat fără scop patrimonial, înființate conform legislației în vigoare, inclusiv universități, sindicate și patronate.
- Sprijinirea autorităților locale – prin promovarea OUG nr. 27/2017 pentru adoptarea unor măsuri fiscal-bugetare, unitățile/subdiviziunile administrativ-teritoriale au putut solicita, inclusiv pentru asociațiile de dezvoltare inter-comunitară, de la MFP, în cursul anului 2017, contractarea de împrumuturi din venituri din privatizare, în limita sumei de 500.000 mii lei, pentru asigurarea pre-finanțării și/sau co-finanțării proiectelor finanțate din fonduri externe nerambursabile din perioada 2014-2020, inclusiv pentru cheltuielile neeligibile asociate proiectelor; măsura a fost prelungită și pentru 2018-2019 prin OUG nr. 11/01.03.2018 pentru adoptarea unor măsuri bugetare.
- Introducerea de modele standard de contracte de lucrări (proiectare și execuție), prin HG nr. 1/2018 pentru aprobarea condițiilor generale și specifice pentru anumite categorii de contracte de achiziție aferente obiectivelor de investiții finanțate din fonduri publice;

- Crearea unui mecanism de decontare din fonduri europene a cheltuielilor efectuate pentru lucrările executate în regie proprie în cadrul POIM, pentru situațiile excepționale în care beneficiarii, în anumite condiții, asumă finalizarea proiectelor de infrastructură, cu un stadiu fizic de realizare de min. 80%, care au fost abandonate de către constructori (OMFE nr. 558/2018 privind condițiile de decontare din fonduri europene a cheltuielilor efectuate pentru lucrările executate în regie proprie în cadrul POIM).

Totodată, precizăm că, la nivelul Ministerului Fondurilor Europene sunt întreprinse în mod constant demersurile necesare identificării măsurilor pentru urgentarea implementării programelor operaționale 2014-2020 asigurându-se, totodată, maximizarea impactului fondurilor europene, precum și transparența întregului proces.

3. SOLDUL BUGETULUI GENERAL CONSOLIDAT

3.1. STRATEGIA DE POLITICI

Politica fiscal-bugetară va continua să susțină în mod direct creșterea economică, prin continuarea implementării măsurilor cuprinse în Programul de guvernare 2018-2020, pe măsură ce spațiul fiscal-bugetar va permite acest lucru.

Aplicarea politicii fiscal-bugetare pe orizontul 2019-2021 se va realiza fără a afecta sustenabilitatea pe termen lung a finanțelor publice, adică menținerea deficitului bugetar nominal în marja permisă de Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE)³⁶.

România se află în brațul preventiv a Pactului de Stabilitate și Creștere (PSC) care prevede că statele membre ale UE trebuie să atingă obiectivul bugetar pe termen mediu (OTM) într-o anumită perioadă de timp.

Menținerea OTM este necesară pentru a preveni creșterea deficitului nominal peste 3% din PIB în situația deteriorării situației economice.

Consiliul UE a hotărât, în conformitate cu articolul 121 alineatul (4) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene că, începând cu anul 2016, în cazul României, a avut loc o abatere semnificativă de la OTM³⁷.

În anul 2019, deficitul bugetar structural este estimat să atingă un nivel de 2,8% din PIB comparativ cu un nivel de 3,2% din PIB în 2017. Creșterea deficitului structural în 2019 cu 0,1 pp. și cu 0,2 pp. în 2020 (atingând un nivel de 3% din PIB) reflectă măsurile one-off, pozitivitatea output gap-ului și componenta ciclică. Totuși, estimăm că deficitul structural va intra pe o traiectorie de ajustare către MTO începând cu anul 2021, atingând în 2022 la un nivel de 2,4% din PIB.

Devierea de la OTM s-ar produce în condițiile menținerii, pe întreg orizontul de planificare, a unui nivel sustenabil al datoriei publice de sub 38% din PIB, România înregistrând în anul 2018 un procent al datoriei publice de 35,0%, în scădere față de anul 2017 cu 0,2pp.

3.2. POLITICA FISCAL BUGETARĂ ÎN 2018

Principalele modificări fiscale privind veniturile începând cu 2018

În domeniul impozitului pe profit

- Combaterea planificării fiscale agresive și erodării bazei impozabile prin asigurarea de condiții echitabile și eficiente de concurență pentru toți contribuabilii plătitori

³⁶ Un deficit bugetar ESA de sub 3% din PIB.

³⁷ Ținta deficitului structural este de -1% din PIB, conform Compactului Fiscal.

de impozit pe profit, aceștia fiind încurajați să își declare în mod transparent obligațiile fiscale. Această perfecționare a cadrului legislativ de impozitare a profiturilor corespunde abordărilor de la nivelul Uniunii Europene, astfel cum au fost exprimate în cuprinsul "Directivei 2016/1164 a Consiliului privind stabilirea normelor împotriva practicilor de evitare a obligațiilor fiscale care au incidență directă asupra funcționării pieței interne", a cărei transpunere în legislația națională a fost, în acest fel, realizată.

- Consolidarea încasărilor din domeniul impozitului pe profit, prin lărgirea bazei de impozitare, sens în care s-a restrâns deducerea cheltuielilor generate de operațiunile de cesiune de creanțe.
- Începând cu anul 2018, au fost modificate condițiile de încadrare a persoanelor juridice române în categoria microîntreprinderilor: i) majorarea nivelului veniturilor realizate la data de 31 decembrie a anului fiscal precedent de la 500.000 euro la 1.000.000 euro; ii) eliminarea condiției privind realizarea veniturilor din consultanță și management în proporție de 20% din veniturile totale; iii) eliminarea activităților pentru care contribuabilii nu aplică acest sistem de impunere (Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar, Fondul de compensare a investitorilor, Fondul de garantare a pensiilor private, Fondul de garantare a asiguraților).
- Microîntreprinderile care au subscris un capital social de cel puțin 45.000 lei și au cel puțin 2 salariați pot opta, o singură dată, să aplice prevederile titlului II "Impozitul pe profit" începând cu trimestrul în care aceste condiții sunt îndeplinite cumulativ, opțiunea fiind definitivă.

În domeniul impozitului pe venit

- Reducerea cotei de impozit pe venit, de la 16% la 10%.
- Majorarea nivelului salariului lunar brut în funcție de care se acordă deducerea personală, precum și majorarea nivelului deducerilor personale, în sumă fixă, acordate persoanelor care realizează venituri din salarii și asimilate salariilor de până la 1.950 lei și majorarea deducerilor personale acordate în mod degresiv persoanelor fizice care realizează venituri din salarii și asimilate salariilor până la valoarea de 3.600 lei, inclusiv.
- Simplificarea obligațiilor declarative ale persoanelor fizice, prin comasarea unui număr de 7 declarații, într-o declarație unică și efectuarea plăților oricând în cursul anului până la termenul de 15 martie, inclusiv, al anului următor celui de realizare a veniturilor.

În domeniul contribuțiilor sociale obligatorii

- Reducerea cotei totale a contribuțiilor sociale obligatorii, per total cu 2 puncte procentuale.
- Nivelul contribuțiilor a scăzut cu 2 puncte procentuale, astfel că, din totalul de 39,25% contribuții plătite la un salariu brut, se plătesc 37,25%. Din totalul de 22,75% contribuții datorate de angajator, 20 de puncte procentuale s-au transferat către salariat. În total, din salariul brut, 35% sunt contribuții reținute de angajator în numele salariatului iar contribuțiile rămase în sarcina angajatorului, respectiv 2,75% au scăzut la 2,25% și acoperă riscurile de șomaj, accidente de muncă, concediu medical și creanțe salariale. Acestea din urmă sunt cuprinse într-o singură contribuție, care se numește contribuție asiguratorie pentru muncă.
- Modificarea modului de stabilire a CAS și a CASS, în cazul persoanelor fizice care desfășoară activități independente sau alte categorii de venituri, în sensul că aceste persoane nu mai datorează contribuțiile sociale asupra venitului realizat: i) baza de calcul a CAS este venitul ales, care este cel puțin egal cu salariul minim brut pe țară; ii) baza de calcul a CASS este salariul minim brut pe țară.

În domeniul TVA

Aplicarea opțională a unui mecanism de colectare a **TVA** (split payment) iar pentru anumite categorii de persoane impozabile aplicarea obligatorie a mecanismului de plată defalcată a TVA , respectiv cele care:

- la 31 decembrie 2017 înregistrează obligații fiscale reprezentând TVA, cu excepția celor a căror executare silită este suspendată, în cuantum mai mare de 15.000 de lei în cazul contribuabililor mari, 10.000 de lei în cazul contribuabililor mijlocii, 5.000 de lei pentru restul contribuabililor, dacă aceste obligații nu sunt achitate până la data de 31 ianuarie 2018;
- începând cu data de 1 ianuarie 2018 înregistrează obligații fiscale reprezentând TVA, restante, neachitate în termen de 60 de zile lucrătoare de la scadență, cu excepția celor a căror executare silită este suspendată, în cuantum mai mare de 15.000 de lei în cazul contribuabililor mari, 10.000 de lei în cazul contribuabililor mijlocii, 5.000 de lei pentru restul contribuabililor;
- se află sub incidența legislației naționale privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență.

În domeniul accizelor

Majorarea nivelului **accizelor** la tutun de fumat fin tăiat destinat rulării în țigarete și la alte tutunuri de fumat de la 383,78 lei/kg la 398,70 lei/kg

Tabel 5: Principalele măsuri fiscale cu impact pe evoluția veniturilor bugetare în anul 2018

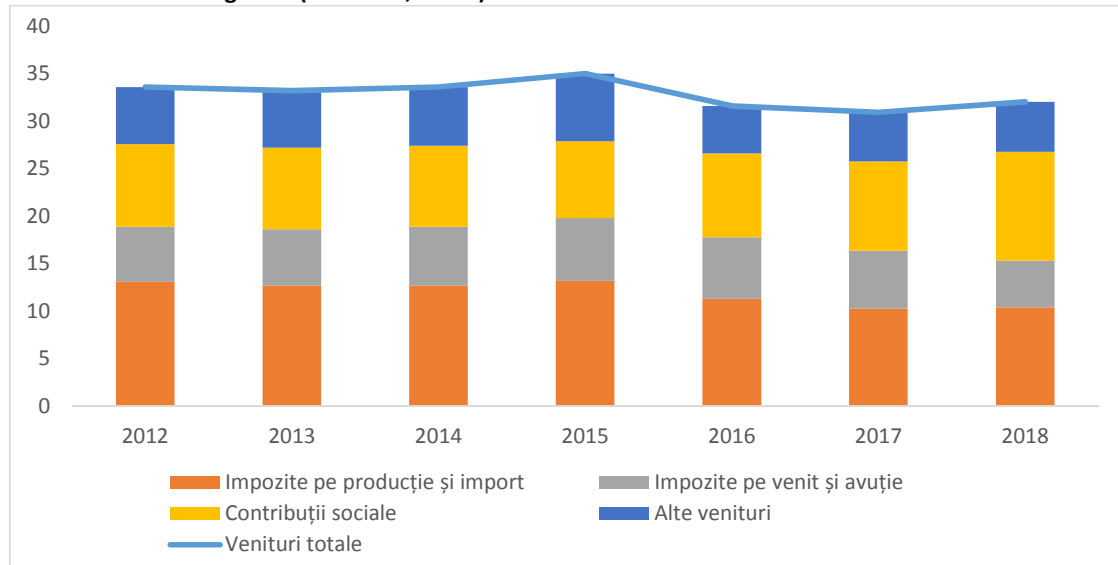
	Impact estimat (milioane lei)
Reducerea cotei impozitului pe venit din salarii de la 16% la 10% începând cu 1 ianuarie 2018 (conform OUG 79/20017)	-13.538
Reforma contribuțiilor sociale și transferul din sarcina angajatorului în sarcina angajatului	5.754
Modificare cotă impozitare microîntreprinderi 1% din cifra de afaceri pentru cei care au unul sau mai mulți salariați, stabilirea plafonului la 1.000.000 euro, opțional pentru cei care au 2 salariați și capital de cel puțin 45.000 de lei	-283
Introducerea Contribuției Asiguratorie de Muncă	5.398
Reducerea cotei de transfer către pilonul II de la 5,1% la 3,75% începând cu 1 ianuarie 2018.	2.100

În anul 2018, ponderea veniturilor totale în PIB, în termeni ESA, a fost de 32%, cu 1,1pp mai mare comparativ cu anul precedent.

În structură, creșterea ponderii veniturilor în PIB, în termeni ESA, se datorează creșterii încasărilor din contribuții sociale (+2,1pp), a veniturilor din impozitele pe producție și import ce au crescut cu 0,1pp, precum și a categoriei “alte venituri” care s-a majorat cu 0,1pp.

În cazul impozitelor pe venit și avuție, scăderea de 1,2pp s-a datorat, în principal, reducerii, începând cu 1 ianuarie 2018, a cotei impozitului pe venit de la 16% la 10%, măsură care s-a reflectat în încasări începând cu luna februarie 2018

Grafic 3: Venituri bugetare (ESA 2010, % PIB)

Sursa: Ministerul Finanțelor Publice

Concomitent, ponderea cheltuielilor totale în PIB, în termeni ESA, a fost de 35% din PIB, cu 1,4pp mai mult comparativ cu anul precedent.

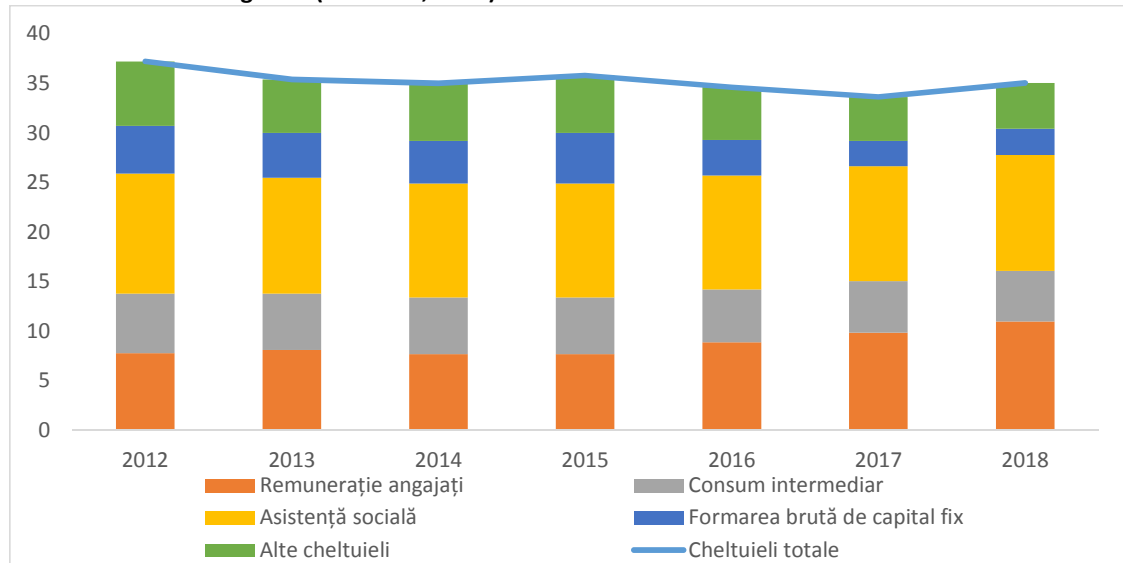
Cheltuielile de personal exprimate ca pondere în PIB, în termeni ESA, au crescut cu 1,1pp față de anul precedent, ajungând la 11% din PIB, în principal datorită majorările salariale acordate în temeiul Legii cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice.

Cheltuielile cu asistența socială au crescut cu 0,1pp, în principal datorită majorării cu 9% a punctului de pensie de la 1 iulie 2017 (ajungând la 1.000 lei), respectiv cu 10% de la 1 iulie 2018 (ajungând la 1.100 lei).

Cheltuielile ce reprezintă consumul intermediar au scăzut cu 0,1pp, iar categoria “alte cheltuieli” s-a majorat cu 0,2pp.

Totodată, formarea brută de capital fix și-a mărit ponderea în PIB în 2018 față de 2017 cu circa 0,1pp, ajungând la o valoare de 2,6% din PIB.

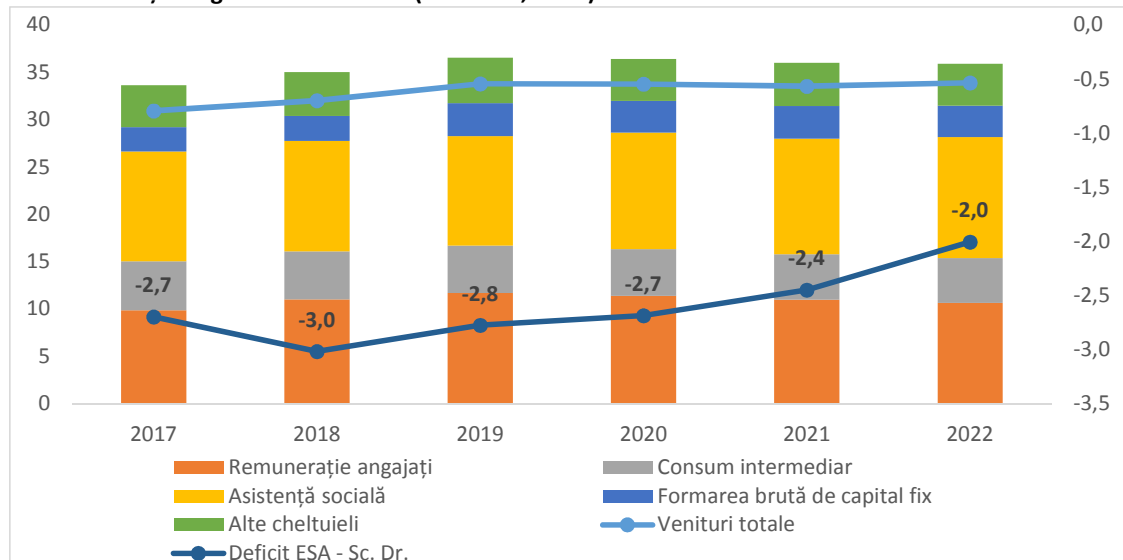
Grafic 4: Cheltuieli bugetare (ESA 2010, %PIB)

Sursa: Ministerul Finanțelor Publice

Deficitul bugetar calculat conform metodologiei ESA s-a situat la limita nivelului de referință a Pactului de Stabilitate și Creștere, înregistrând un nivel de 3,0% din PIB în anul 2018. Deficitul a crescut marginal (+0,3pp) de la valoarea înregistrată în anul anterior, acomodând măsurile de relaxare fiscală, precum și cele de creștere a salariilor și a pensiilor.

Grafic 5: Poziția bugetară consolidată (ESA 2010, %PIB)

Sursa: Ministerul Finanțelor Publice

3.3. PERSPECTIVELE BUGETARE PE TERMEN MEDIU

Proiecția bugetară pentru anul 2019 și pe termen mediu are la bază prevederile și obiectivele enunțate în Strategia fiscal-bugetară pentru perioada 2019-2021, anume:

- Stimularea, continuarea, consolidarea și menținerea unei creșteri economice inteligente, sustenabile și incluzive, de natură a furniza premisele consolidării unui stat puternic, proactiv și a unei societăți echilibrate, pentru a mări încrederea investitorilor în economia românească;
- Alocarea unor sume importante pentru susținerea investițiilor publice prin prioritizarea investițiilor publice semnificative pentru asigurarea infrastructurii și serviciilor, pentru îmbunătățirea calității vieții, cu efect multiplicator și aport direct la formarea brută de capital fix;
- Crearea unei politici fiscale predictibile pentru susținerea mediului de afaceri și stimularea investițiilor în sectoarele cu valoare adăugată ridicată, simplificarea fiscalității și fluidizarea proceselor interne, pentru a crea premisa unei creșteri economice sustenabile;
- Măsuri adoptate de Guvern privind stimularea consumului prin adoptarea unor măsuri salariale, sociale pentru asigurarea protecției sociale și securității sociale pentru persoane vârstnice, pensionari și categoriile cele mai vulnerabile;
- Dezvoltarea și diversificarea instrumentelor de management ale datoriei publice;
- Îmbunătățirea, aplicarea și consolidarea guvernantei bugetare, creșterea transparenței bugetare și eficientizarea cheltuielilor publice.

Măsuri fiscal-bugetare pe venituri avute în vedere la elaborarea bugetului pe anul 2019:

- creșterea taxării în domeniul jocurilor de noroc;
- creșterea nivelului accizelor pentru produsele din tutun;
- aplicarea în 2019 a măsurilor de repartizare a minimum 90% din profitul net realizat sub formă de vărsăminte la bugetul de stat sau local, în cazul regiilor autonome, sau dividende, în cazul societăților naționale, companiilor naționale și societăților cu capital integral sau majoritar de stat;
- aplicare începând cu 2019 a măsurii prin care companiile de stat plătesc dividende de 35% din suma alocată altor rezerve precum și din sumele alocate pentru investiții care nu au fost utilizate.
- reducerea impozitării muncii pentru companiile din sectorul de construcții;

- vânzarea licențelor pentru tehnologia 5G;

Tabel 6: Impactul asupra veniturilor bugetare a principalelor măsuri fiscal-bugetare în anul 2019

	Impact estimat (milioane lei)
Impactul total al măsurilor din OUG 114/decembrie 2018	1.274,4
Creșterea salariului minim în domeniul construcțiilor și al modificărilor sistemului de impozitare	-2.206,9
Contribuția pentru pensii	1.013,1
Contribuția pentru sănătate	-2.048,3
Contribuția de asigurare pentru muncă	-346,4
Impozitul pe venit	-825,4
Venituri din dividende conform art.43 din OUG 114 (35% din sumele alocate altor rezerve precum și din sumele alocate pentru investiții care nu au fost utilizate).	1.500,0
Venituri din creșterea accizelor la tutun	615,5
Venituri din modificările taxei pentru jocurile de noroc, impact net	524,8
Creșterea veniturilor proprii ANRE și ANCOM, impact net	841,0

Măsuri One-off:	Milioane lei
Venituri din vânzarea licențelor 5G (programate pentru decembrie 2019)	2.100

Principalele măsuri fiscal-bugetare pe cheltuieli avute în vedere la elaborarea bugetului pe anul 2019

- începând cu 1 septembrie 2019, valoarea punctului de pensie se majorează cu 15%, respectiv de la 1.100 lei la 1.265 lei;
- începând cu 1 septembrie 2019, indemnizația socială pentru pensionari garantată se majorează cu 10%, respectiv de la 640 lei la 704 lei;
- începând cu luna următoare intrării în vigoare a Legii bugetului de stat pe anul 2019, cuantumul alocației de stat pentru copii se majorează de la 200 lei la 300 lei pentru copiii cu vârsta de până la 2 ani sau de până la 3 ani, în cazul copilului cu handicap, de la 84 lei la 150 lei pentru copiii cu vârsta cuprinsă între 2 ani și 18 ani, precum și pentru tinerii care au împlinit vârsta de 18 ani și urmează cursurile

învățământului liceal sau profesional, organizate în condițiile legii, până la terminarea acestora și de la 200 lei la 300 lei pentru copiii cu dizabilitate, cu vârsta cuprinsă între 3 ani și 18 ani, în cazul copilului cu handicap.

- începând cu data de 1 ianuarie 2019, salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată, prevăzut la art. 164 alin. (1) din Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare, se stabilește în bani, fără a include sporuri și alte adaosuri, la suma de 2.080 lei lunar;
- începând cu 1 ianuarie 2019, salariile de bază, soldele de funcție/salariile de funcție, indemnizațiile de încadrare se majorează cu 1/4 din diferența dintre salariul de bază, solda de funcție/salariul de funcție, indemnizația de încadrare prevăzute de lege pentru anul 2022 și cel/cea din luna decembrie 2018;
- începând cu 1 ianuarie 2019, cuantumul sporurilor, indemnizațiilor, compensațiilor, primelor și a celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul brut lunar, solda lunară de care beneficiază personalul plătit din fonduri publice, se menține cel mult la nivelul cuantumului acordat pentru luna decembrie 2018;
- acordarea, în perioada 2019 – 2020, de vouchere de vacanță potrivit prevederilor OUG nr. 8/2009;
- acordarea, în perioada 2019 – 2020, a indemnizației de hrană prevăzută la art. 18 din Legea cadru nr. 153/2017;
- în perioada 2019-2021, pentru personalul militar, polițiștii și funcționarii publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, indemnizațiile, compensațiile, primele, ajutoarele, plățile compensatorii, despăgubirile, compensațiile lunare pentru chirie și alte drepturi acordate potrivit actelor normative în vigoare, care nu fac parte din solda lunară brută/salariul lunar brut, se mențin la nivelul lunii decembrie 2018;
- în perioada 2019-2021, cuantumul compensației bănești, respectiv al alocației valorice pentru drepturile de hrană și, respectiv, valoarea financiară anuală a normelor de echipare, precum și valoarea financiară a drepturilor de echipament se mențin în plată la nivelul stabilit pentru luna decembrie 2018;
- în perioada 2019-2021 se mențin în plată la nivelul acordat/cuvenit pentru luna decembrie 2018 anumite indemnizații plătite unor persoane defavorizate cum ar fi: indemnizații pentru persoane persecutate politic și etnic, indemnizații membrii Academiei Române, ș.a.

- În perioada 2019-2021 rentele viagere prevăzute la art. 64 din Legea educației fizice și sportului nr. 69/2000, cu modificările și completările ulterioare, se acordă în cuantumul aflat în plată în luna decembrie 2018;
- De asemenea, la stabilirea cheltuielilor de personal pe anul 2019 s-a avut în vedere continuarea aplicării unora dintre măsurile care vizează limitarea cheltuielilor aprobate în anii anteriori.
- majorarea alocațiilor pentru copii;

Execuția bugetului general consolidat pe primul trimestru al anului 2019, conform datelor operative de execuție în termen cash, s-a încheiat cu un deficit de 5,5 miliarde de lei, respectiv 0,54% din PIB.

Veniturile bugetului general consolidat în primul trimestru sunt în sumă de 74,7 miliarde lei, reprezentând 7,2% din PIB, comparativ cu 7% din PIB în anul 2018. Procentual, veniturile au fost cu 12,5% mai mari, în termeni nominali, față de aceeași perioadă a anului precedent.

- Se înregistrează creșteri comparativ cu primul trimestru al anului precedent în cazul încasărilor din contribuții de asigurări (+21,9%), accize (+16,8%), TVA (+14,8).
- Încasările din contribuțiile de asigurări au fost influențate de creșterea efectivului de salariați din economie, a câștigului salarial mediu brut, a salariului minim pe economie, dar și de condițiile legislative noi privind transferul contribuțiilor din sarcina angajatorului în sarcina angajatului, reglementate prin OUG nr. 79/2017, iar veniturile din TVA au crescut cu 14,8% față de realizările aceleiași perioade a anului 2018, ajungând la o valoare de 15,3 miliarde lei.
- De asemenea, încasările din impozite și taxe pe proprietate au crescut cu 8%.
- S-au înregistrat scăderi ale încasărilor din impozitul pe salarii și venit cu 16% pe fondul reducerii, începând cu 1 ianuarie 2018, a cotei impozitului pe venit de la 16% la 10%, măsură care s-a reflectat în încasări începând cu luna februarie 2018.
- Sumele de la Uniunea Europeană în contul plăților efectuate sunt de 3,8 miliarde lei.

Cheltuielile bugetului general consolidat sunt în sumă de 80,2 miliarde lei, cu 13,2% mai mari față aceeași perioadă a anului precedent.

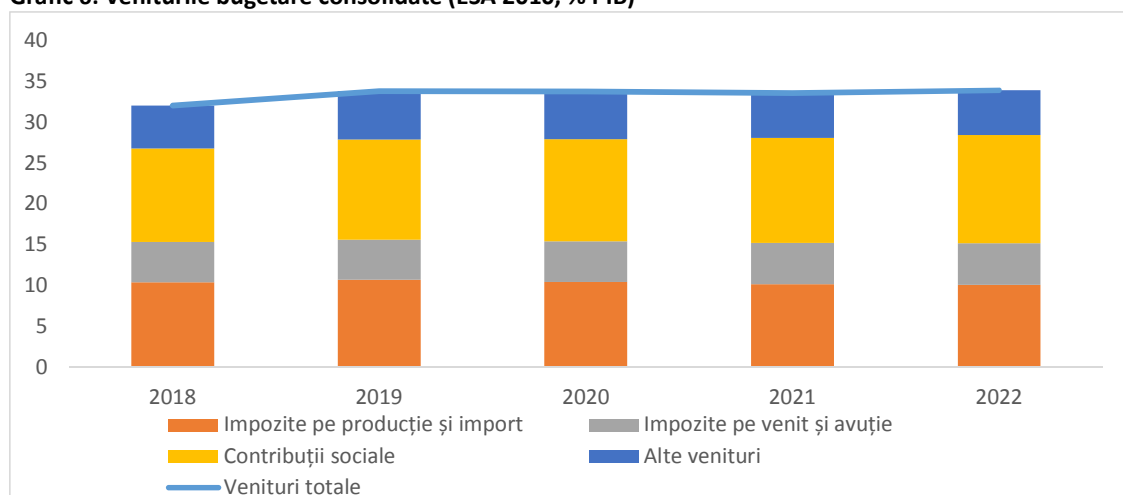
- Cheltuielile de personal sunt cu 25,7% mai mari față de cele realizate în primele trei luni ale anului 2018, creșterea fiind determinată de majorările salariale

acordate în temeiul Legii cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice.

- Cheltuielile cu bunuri și servicii au crescut cu 18% față de primele trei luni ale anului precedent. Creșteri semnificative se înregistrează atât la bugetul fondului național unic de asigurări sociale de sănătate, dar și la bugetul de stat.
- Se înregistrează de asemenea creșterea cheltuielilor cu dobânzile cu 15,5%.
- Cheltuielile cu asistența socială au crescut față de aceeași perioadă a anului precedent cu 15%, fiind influențate, în principal, de majorarea punctului de pensie cu 10% de la 1 iulie 2018, ajungând de la 1.000 lei la 1.100 lei, de creșterea nivelului indemnizației sociale pentru pensionari de la 520 lei la 640 lei.
- Cheltuielile pentru investiții, care includ cheltuielile de capital, precum și pe cele aferente programelor de dezvoltare finanțate din surse interne și externe, au fost de 4,9 miliarde lei.

Veniturile bugetare totale sunt proiectate să crească ușor de la nivelul de 32% din PIB în anul 2018 la un nivel de 33,5% din PIB în anul 2021, în special pe baza creșterii ponderii în PIB a contribuțiilor sociale. Pentru 2019, nivelul estimat al veniturilor bugetare este de 33.8% (conform metodologiei ESA).

Grafic 6: Veniturile bugetare consolidate (ESA 2010, % PIB)

Sursa: Ministerul Finanțelor Publice

În structură, veniturile din impozitele curente pe profit și venit sunt prevăzute să rămână la același nivel ca în 2018, respectiv de 4,9% din PIB. Pe termen mediu acestea sunt prognozate să crească cu 0,1 pp în 2020 și în 2022. Încasările din impozitul pe venit sunt

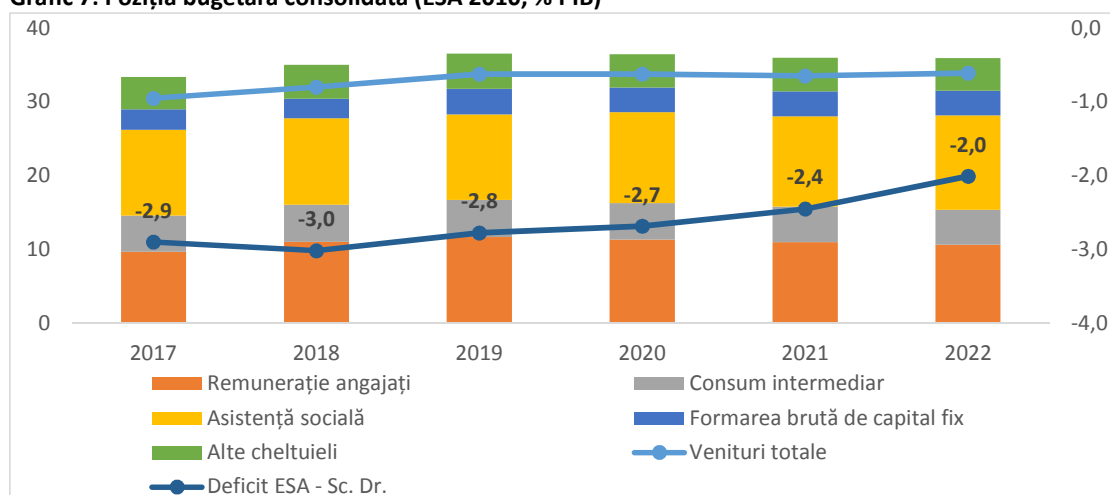
influențate de impactul negativ generat de scutirea acordată salariaților din sectorul de construcții, conform OUG nr.114/2018, iar pe termen mediu, de evoluția favorabilă a fondului de salarii din economie.

Se estimează că veniturile din impozite și taxe pe bunuri și servicii vor înregistra o creștere de 0,3 pp (ajungând la 10,7% în PIB) în 2019 față de 2018. Aceasta se datorează în principal angajamentului ANAF de a colecta venituri suplimentare de 6 mld lei la TVA și de 1 mld lei la accize ca urmare a măsurilor privind îmbunătățirea colectării și combaterea evaziunii. Pe termen mediu, încasările din aceste impozite se vor situa la un nivel de 10,5% din PIB în 2020, respectiv 10,2% din PIB în 2021.

Încasările din contribuții de asigurări sociale în anul 2019 sunt estimate să crească cu 0,9 pp din PIB față de anul 2018 fiind influențate în principal de creșterea semnificativă a fondului de salarii din economie, de aplicarea la nivelul întregului an a condițiilor noi legislative comparativ cu 11 luni de aplicare în anul 2018 și de prevederile OUG nr. 114/2018 prin care se creează premisele pentru majorări salariale diferențiate pe domenii de activitate în cazul salariaților din sectorul construcții, concomitent cu scutirea de la plata contribuției datorate la fondul de pensii administrat privat (Pilonul II) în limita a 3,75%, în perioada 2019 -2028 inclusiv. Pe termen mediu, evoluția încasărilor din contribuții de asigurări sociale este determinată de majorarea prognozată a câștigului salarial mediu și a numărului de salariați, ponderea veniturilor din această sursă fiind prognozată să ajungă la 12,9% din PIB în anul 2021.

Cheltuielile bugetare totale sunt prognozate să crească în 2019 la 36,6% din PIB, pe termen mediu fiind estimată o ușoară reducere, acestea ajungând la 36% din PIB în 2021.

Grafic 7: Poziția bugetară consolidată (ESA 2010, % PIB)

Sursa: Ministerul Finanțelor Publice

Cheltuielile de personal ca pondere în PIB se majorează la începutul orizontului de prognoză la 11,7% din PIB, iar pentru 2021 sunt estimate la un nivel de 11% din PIB. Formarea brută de capital fix indică majorarea alocărilor pentru cheltuielile de investiții pe termen mediu, de la 2,6% din PIB în 2018 la 3,4% din PIB în 2021.

Cheltuielile cu asistența socială se vor situa la 11,5% din PIB în 2019 urmând să crească la 12,2% din PIB în 2021.

Atât deficitul cash cât și ESA sunt planificate pentru anul 2019 - 2021 cu încadrarea în limita de 3% din PIB. Guvernul a transmis un proiect de buget pentru 2019 către Parlament cu o țintă de deficit cash de 2,55%, dar în urma aprobării majorării indemnizațiilor pentru copii deficitul cash a fost majorat la 2,76%. După ce în 2016-2018, deficitul bugetar ESA a impulsionat în mod susținut creșterea economică, anul 2019 marchează intrarea pe o traiectorie de ajustare graduală a acestuia, pentru 2022 fiind estimat un deficit bugetar de 2% din PIB.

Tabel 7: Soldul bugetului general consolidat (% PIB)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	Realizat	Realizat	Estimări	Estimări	Estimări	Estimări
Sold metodologie ESA	-2,7	-3,0	-2,8	-2,7	-2,4	-2,0
Sold structural	-3,2	-2,7	-2,8	-3,0	-2,8	-2,4

Sursa: Ministerul Finanțelor Publice, Comisia Națională de Strategie și Prognoză

În urma discuțiilor cu Comisia Europeană, au fost reflectate măsuri one-off în anul 2018 și 2019, care au condus la modificarea estimărilor privind deficitele structurale față de nivelul prognozat în Strategia Fiscal Bugetară 2019-2021. Astfel, deficitul structural este estimat la 2,7% din PIB în anul 2018 și 2,8% în anul 2019 față de prognoza anterioară de 3% pentru acești ani.

Creșterea deficitului structural în 2019 cu 0,1 pp. și cu 0,2 pp. în 2020 (atingând un nivel de 3% din PIB) reflectă măsurile one-off, pozitivitatea output gap-ului și componenta ciclică. Totuși, estimăm că deficitul structural va intra pe o traiectorie de ajustare către MTO începând cu anul 2021, atingând în 2022 la un nivel de 2,4% din PIB.

4. EVOLUȚIILE ȘI NIVELUL DATORIEI GUVERNAMENTALE³⁸

Datoria guvernamentală și strategia de administrare a datoriei publice guvernamentale

Datoria guvernamentală, conform metodologiei UE, s-a situat la sfârșitul anului 2018 la un nivel de 35% din PIB, net inferior plafonului de 60% stabilit prin Tratatul de la Maastricht. Din totalul datoriei guvernamentale, datoria internă a reprezentat 18,3% din PIB, iar datoria externă a fost de 16,7% din PIB.

Obiectivele Strategiei de administrare a datoriei publice guvernamentale pe termen mediu sunt următoarele:

- Asigurarea necesarului de finanțare al administrației publice centrale, pe fondul minimizării costurilor pe termen mediu și lung;
- Limitarea riscurilor asociate portofoliului datoriei publice guvernamentale;
- Dezvoltarea pieței interne a titlurilor de stat.

În anul 2018 finanțarea internă a fost realizată în conformitate cu planul de finanțare anunțat la începutul anului prin organizarea de licitații regulate de titluri de stat cu maturități cuprinse între 6 luni și 15 ani (scadență reziduală de minim 12,8 ani). Volumul total împrumutat pe piața internă s-a ridicat la 45,78 miliarde lei, din care 10,06% datorie pe termen scurt, 54,85% pe termen mediu și 35,08% pe termen lung. În plus față de această sumă, 2,07 miliarde lei au fost împrumutați sub forma titlurilor de stat dedicate populației, în cadrul Programului TEZAUR.

Deși deținerile nerezidenților în titlurile de stat emise pe piața internă s-au menținut la un nivel relativ stabil pe parcursul anului (circa 18-18,5%), acestea au înregistrat o ușoară creștere la sfârșitul anului 2018 (20,2%).

³⁸ Toți indicatorii utilizați în acest capitol sunt în conformitate cu metodologia UE.

Grafic 8: Randamentele titlurilor de stat pe piața primară

Sursa: Ministerul Finanțelor Publice

În anul 2018, a fost lansat Programul TEZAU/CENTENAR pentru segmentul persoanelor fizice care preferă un instrument clasic de economisire oferit de stat, de tipul celui care a fost distribuit în trecut (în perioada 2000 – 2005), în cadrul căruia au fost emise titluri de stat destinate populației în formă dematerializată, prin intermediul unităților operative ale Trezoreriei Statului precum și prin intermediul subunităților poștale ale Companiei Naționale Poșta Română. MFP va continua strategia privind emisiunile de titluri de stat pentru populație, urmărind diversificarea bazei de investitori în titlurile de stat și utilizarea unor rețele cât mai largi de distribuire a instrumentelor de economisire destinate populației. Până în prezent³⁹, au fost lansate emisiuni cu maturități cuprinse între 1 și 5 ani în care peste 77.894 de persoane fizice au investit 3,51 miliarde lei. Pentru anul 2019, valoarea estimată a fi atrasă prin emisiuni de titluri de stat pentru populație este de cca 5 miliarde lei.

În ceea ce privește finanțarea externă, în anul 2018 aceasta s-a realizat, în principal, prin intermediul a trei tranzacții de euroobligațiuni, după cum urmează:

- în data de 1 februarie 2018, a fost atrasă suma de 2 miliarde EUR printr-o emisiune de euroobligațiuni în două transe, din care 750 milioane EUR cu scadența de 12 ani (randament 2,585%, cupon de 2,50%) și 1,25 miliarde EUR cu scadența de 20 ani (randament de 3,450%, cupon de 3,375%).

³⁹ 30 aprilie 2019

- în data de 7 iunie 2018, a fost atrasă suma de 1,2 miliarde USD printr-o emisiune de euroobligațiuni cu scadența de 30 ani (randament 5,130%, cupon de 5,125%) coroborată cu preschimbarea euroobligațiunilor în USD cu scadență în anul 2022 în valoare de 231,1 milioane.
- în data de 4 octombrie 2018, a fost atrasă suma de 1,75 miliarde EUR printr-o emisiune de euroobligațiuni în două tranșe, din care 1,15 miliarde EUR cu scadența de 10 ani (randament 3,029%, cupon de 2,875%) și 600 milioane EUR cu scadența de 20 ani (randament de 4,234%, cupon de 4,125%).

În anul 2019, necesarul brut de finanțare se situează la aproximativ 72 miliarde lei, volumul total al împrumuturilor care urmează să fie atrase de Ministerul Finanțelor Publice de pe piețele interne și externe fiind determinat de un nivel al deficitului bugetar estimat la 2,76% din PIB și de un nivel al datoriei care urmează să fie refinanțat în 2019 în valoare de 44 miliarde RON. Ținând cont de obiectivul de reducere a riscului valutar și de dezvoltare a pieței interne a titlurilor de stat, deficitul bugetar va fi finanțat în proporție de cca 75% de pe piața internă și în completare de pe piața externă.

Volumul indicativ al titlurilor de stat anunțate pentru anul 2019 care urmează a fi emise pe piața internă este de aprox. 49-50 miliarde de lei, în timp ce suma care va fi mobilizată de pe piața externă este de aproximativ 4,25 miliarde EUR (echivalent) prin emisiuni de euroobligațiuni în cadrul programului MTN și prin împrumuturi de la instituții financiare internaționale (IFI).

Până în prezent⁴⁰, MFP a atras peste 11,76 miliarde RON (din care 1,44 miliarde lei prin programul TEZAUR) de pe piața internă, ceea ce echivalează cu un grad de realizare a planului de finanțare de pe piața internă în procent de 23,5%.

În ceea ce privește finanțarea externă, în data de 27 martie 2019, a fost atrasă suma de 3 miliarde EUR printr-o emisiune de euroobligațiuni în trei tranșe, din care 1,15 miliarde EUR cu scadența de 7 ani (randament 2,132%, cupon de 2,000%), 500 milioane EUR cu scadența de 15 ani (randament de 3,618%, cupon de 3,500%) și 1,35 miliarde EUR cu scadența de 30 ani (randament de 4,625%, cupon de 4,657%). Suma totală de 3 miliarde EUR reprezintă cea mai mare tranzacție realizată vreodată de Ministerul Finanțelor Publice, prima emisiune cu trei tranșe din istoria României iar tranșa de 30 de ani este cea mai lungă maturitate emisă de România în monedă EUR pe piața externă de capital. Astfel, suma atrasă prin emisiunea amintită anterior echivalează cu un grad de realizare a planului de finanțare de pe piața externă în procent de 70,6%.

⁴⁰ 30 aprilie 2019

De asemenea, pentru diversificarea bazei de investitori și extinderea maturității medii rămase a datoriei publice guvernamentale MFP intenționează să realizeze operațiuni de răscumpărare anticipată, fiind vizate în principal euroobligațiunile în USD lansate în trecut cu cupoane mari și care ar putea fi preschimbate cu euroobligațiuni noi în USD cu maturități lungi și cupoane mai reduse.

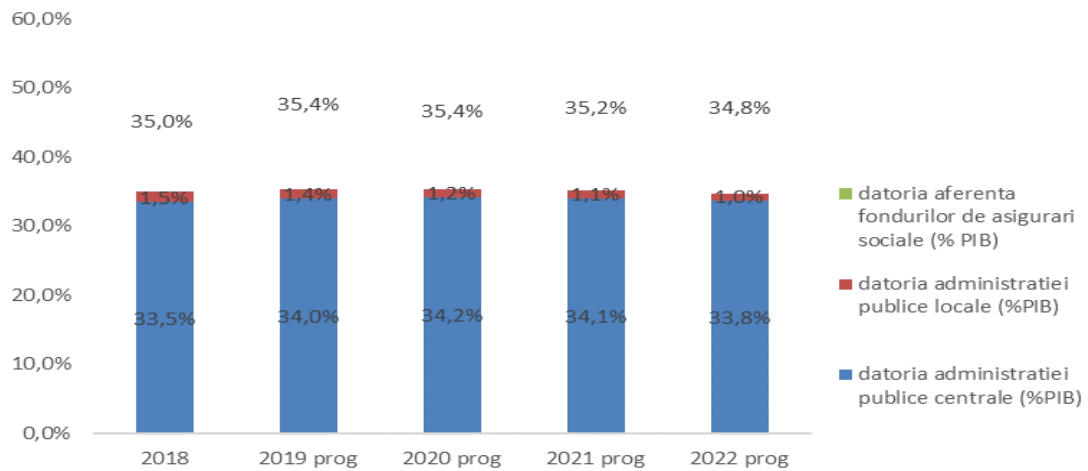
Pentru îmbunătățirea managementului datoriei publice și evitarea presiunilor sezoniere în asigurarea surselor de finanțare a deficitului bugetar și de refinanțare a datoriei publice guvernamentale, în vederea reducerii riscului de refinanțare și de lichiditate Ministerul Finanțelor Publice are în vedere menținerea rezervei financiare (*buffer*) în valută la dispoziția Trezoreriei Statului, în valoare echivalentă acoperirii necesităților de finanțare a deficitului bugetar și refinanțării datoriei publice pentru cca. 4 luni.

În vederea utilizării instrumentelor financiare derivate (swap valutar și swap pe rata dobânzii), pentru crearea cadrului legal, procedural și tehnic Ministerul Finanțelor Publice, prin Direcția Generală de Trezorerie și Datorie Publică a beneficiat de asistență tehnică din partea Trezoreriei Băncii Mondiale, până în luna iunie 2018, în cadrul proiectului cu tema “Dezvoltarea capacității de administrare a datoriei publice guvernamentale prin utilizarea instrumentelor financiare derivate” cod SIPOCA 10. Proiectul a fost finanțat din Fondul Social European în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020. Urmare a finalizării proiectului, pe baza rapoartelor furnizate de Banca Mondială, a fost completată Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 64/2007 privind datoria publică cu Ordonanța Guvernului nr.14/2018, de modificare și completare a OUG 64/2007, prin introducerea unor definiții și concepte noi în vederea utilizării instrumentelor financiare derivate și autorizarea MFP pentru astfel de tranzacții.

În vederea introducerii instrumentelor financiare derivate (swap valutar și swap pe rata dobânzii), Ministerul Finanțelor Publice, prin Direcția Generală de Trezorerie și Datorie Publică împreună cu specialiștii Băncii Naționale a României vor lucra la finalizarea cadrului procedural în vederea lansării acestor instrumente.

Pe fondul creșterii economice și a unor deficite calculate conform metodologiei UE de până la 3% din PIB, în perioada 2019 – 2022, estimăm că ponderea datoriei guvernamentale brute nu va depăși 38% din PIB.

Grafic 9: Datoria guvernamentală brută conform metodologiei UE

Sursă: Ministerul Finanțelor Publice

Dacă se au în vedere activele financiare lichide⁴¹, nivelul datoriei guvernamentale nete (reprezentând datoria guvernamentală brută minus activele financiare lichide) în perioada de analiză nu va depăși 30% din PIB.

Grafic 10: Datoria guvernamentală conform metodologiei UE

Sursă: Ministerul Finanțelor Publice

Factorii care au influență asupra modificării ponderii datoriei guvernamentale în PIB în perioada 2019-2022, inclusiv ajustările stoc-fluxuri sunt prezentați în anexa 4.

⁴¹ Activele financiare se referă la următoarele instrumente : AF1 – aur și DST, AF2 – depozite și numerar, AF3-titluri de valoare, altele decât acțiuni consolidate la valoarea de piață, AF5 – acțiuni și alte participații la capital, dacă sunt cotate la bursă, inclusiv acțiunile fondurilor mutuale.

5. ANALIZA DE SENZITIVITATE ȘI COMPARAȚIA CU VARIANTA PRECEDENTĂ A PROGRAMULUI DE CONVERGENȚĂ

5.1. RISCURI

Riscurile care pot afecta economia reală și implicit obiectivul de creștere economică sunt în principal de natură externă. Economia românească, ca parte a economiei europene, depinde de contextul economic internațional și în special, de creșterea economică din principalele țări partenere din punct de vedere comercial.

Un prim risc pe termen mediu îl reprezintă condițiile în care se realizează ieșirea Marii Britanii din UE. Prevederile proiectului de acord arată că din punct de vedere al schimbărilor comerciale nu există factori adverși, cel puțin până în anul 2022. Astfel, estimările Comisiei Europene și ale Comisiei Naționale de Strategie și Prognoză care indică un impact moderat al Brexit, apreciat până la maxim 0,2% din PIB pe ansamblul UE și (mai redus în cazul României), s-ar putea dovedi în final chiar mai mici. Mai mult, protejarea drepturilor lucrătorilor români din Marea Britanie, conform proiectului de acord, va avea un efect pozitiv asupra contului curent al balanței de plăți. Rezultatul procesului Brexit va avea impact asupra piețelor financiare și a investitorilor. În cazul în care nu există o înțelegere, aceasta ar conduce la un impact mai disruptiv asupra relațiilor comerciale dintre UE și Regatul Unit și asupra activității economice în Europa decât se prevede în prezent în ipoteza pur tehnică privind relațiile comerciale după ieșirea din UE a Regatului Unit prevăzută în această previziune intermediară.

Riscurile negative la adresa contextului mondial sunt în creștere în contextul unei incertitudini ridicate cu privire la politicile economice și comerciale ale Statelor Unite. O posibilă supraîncălzire a economiei americane ar putea declanșa o înăsprire mai rapidă a politicii monetare cu impact negativ asupra piețelor emergente, determinat de migrarea fluxurilor de capital din aceste zone către SUA atrase de dobânzile mai mari. Având în vedere caracterul deschis al economiei UE, aceasta ar fi de asemenea, afectată.

Încetinirea piețelor de export ale României în UE, în special Germania și Italia, ar putea afecta negativ creșterea și investițiile.

Tensiunile comerciale dintre SUA și China s-au redus recent, dar există încă o mare incertitudine în ceea ce privește natura și sfera posibilului acord între cele două țări. Intrarea în vigoare a acordurilor comerciale, inclusiv Parteneriatul Transpacific și Acordul de parteneriat economic UE-Japonia, ar trebui să contribuie la evitarea unei escaladări generalizate a protecționismului comercial. Deși riscul de creștere a tensiunilor comerciale pare să fi scăzut într-o oarecare măsură în ultimele luni, acesta ar putea afecta în continuare perspectivele economice globale. O întrerupere a lanțurilor de valori globale

și o scădere a perspectivelor de creștere în China și în Statele Unite ar putea duce, de asemenea, la o reevaluare a riscurilor pieței financiare. Riscul unei încetiniri economice mai pronunțate în China rămâne ridicat, deoarece autoritățile se confruntă cu constrângeri de politică internă, preocupări crescânde privind eficacitatea stimulilor politici, posibilitatea deteriorării în continuare a comerțului și potențialul unei cereri interne mai slabe.

Pe plan intern, riscurile sunt în general pozitive. De asemenea, redresarea cererii pe piața imobiliară, pe segmentul locuințelor, ar putea antrena o relansare a activității în construcții.

Riscurile interne asociate evoluției inflației sunt date de apariția unor condiții meteorologice nefavorabile cu efect asupra prețurilor produselor agroalimentare, în contextul în care prognoza are în vedere ani agricoli normali. Totodată, evenimentele internaționale, care amplifică tensiunile geopolitice, ar putea conduce la o depreciere mai mare decât cea estimată a cursului de schimb. Aceste riscuri pot conduce la rate ale inflației peste nivelul prognozat.

5.2. SENZITIVITATEA PROIECȚIILOR BUGETARE PENTRU DIFERITE SCENARII ȘI IPOTEZE

În condițiile în care încasările din impozite și taxe sunt strâns corelate cu evoluția ratei de ocupare în economie, a câștigului mediu și a creșterii economice, în tabelul următor se prezintă impactul asupra veniturilor bugetare a variației variabilelor economice considerate independente, având ca bază anul 2017.

Comparativ cu scenariul de bază, cel mai ridicat risc în cazul reducerii indicatorilor economici este asociat cu încasările din taxa pe valoarea adăugată și din contribuțiile de asigurări sociale.

Tabel 8: Sensitivitatea proiecțiilor bugetare pentru diferite scenarii și ipoteze

Categoria de impozite și taxe	Baza macroeconomică	Modificări ale bazei macroeconomice (puncte procentuale)	Modificări ale veniturilor (% din PIB) 2018
1. Impozitul pe venit	Salariul mediu brut	Redus cu 1 pp	-0,034
	Nivelul de angajare	Redus cu 1 pp	-0,029
2. Contribuțiile la asigurări sociale	Salariul mediu brut	Redus cu 1 pp	-0,081
	Nivelul de angajare	Redus cu 1 pp	-0,083
3. Impozitul pe profit	PIB	Redus cu 1 pp	-0,022
4. Taxa pe valoarea adăugată	PIB	Redus cu 1 pp	-0,096

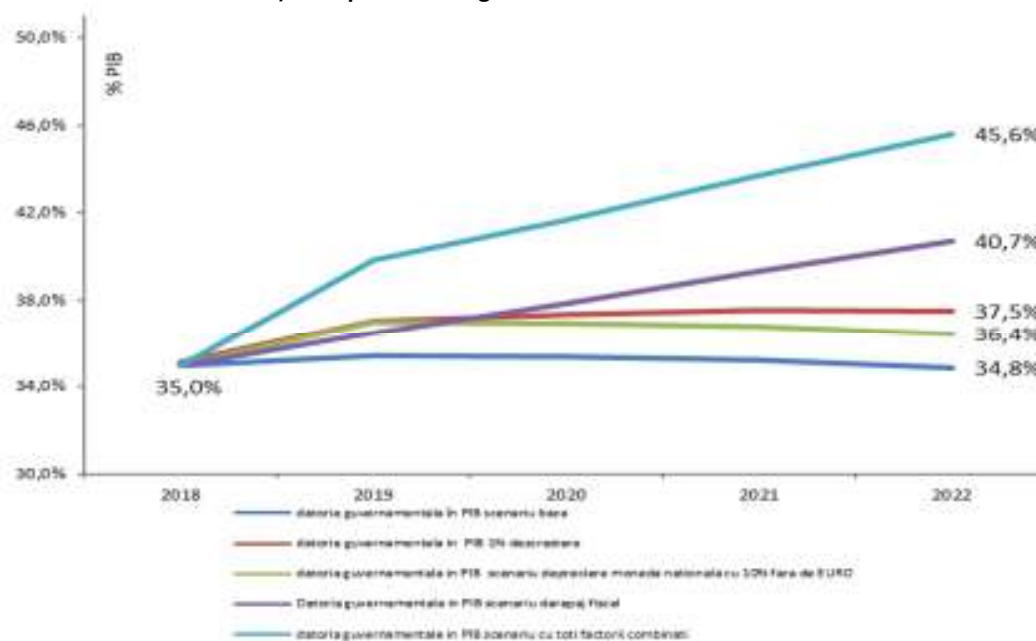
Sursa: Ministerul Finanțelor Publice

5.3. SENZITIVITATEA DATORIEI PUBLICE

Analiza de sensibilitate a datoriei publice⁴²

1. influența creșterii economice, a deprecierei monedei naționale, precum și a derapajului fiscal asupra soldului datoriei guvernamentale, și
2. influența deprecierei monedei naționale și a modificării ratelor de dobândă asupra plăților de dobânzi.

Grafic 11: Factori de influență asupra datoriei guvernamentale

Sursă: Ministerul Finanțelor Publice

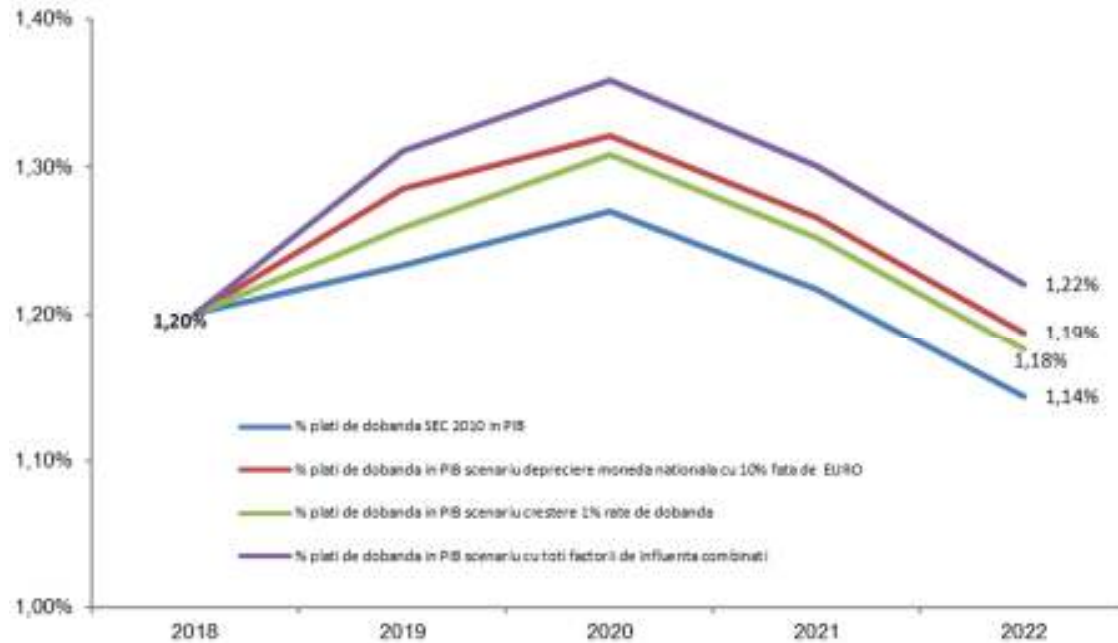
În graficul de mai sus se observă că influența unei scăderi economice cu 1% din PIB ar avea un impact negativ asupra nivelului de îndatorare, de creștere cu 2,7% din PIB în anul 2022, iar deprecierea monedei naționale cu 10% față de Euro, principala valută în care este denominată datoria guvernamentală în valută, ar determina creșterea ponderii datoriei guvernamentale în PIB de până la 1,6% din PIB în 2022. Un derapaj fiscal transpus într-un deficit în numerar de finanțat de 3,8%⁴³ din PIB în perioada 2019 – 2022, ar conduce la o creștere a nivelului de îndatorare cu până la 5,9% din PIB în 2022, în timp ce

⁴² Toți indicatorii utilizați în acest subcapitol sunt în conformitate cu metodologia UE

⁴³ La determinarea acestui indicator s-a avut în vedere prognoza de vară a CE care estimează pentru 2019 un deficit ESA2010 de 3,8% din PIB

influența combinată a acestor factori asupra ponderii datoriei guvernamentale în PIB determina o creștere a acestui indicator cu 10,8% din PIB în anul 2022.

Grafic 12: Factorii de influență asupra plăților de dobândă

Sursă: Ministerul Finanțelor Publice

În graficul de mai sus se observă că deprecierea monedei naționale față de Euro⁴⁴ ar avea un impact negativ scăzut asupra plăților de dobândă, în sensul creșterii ponderii acestora în PIB cu până la 0,04% din PIB în anul 2022, în timp ce creșterea ratelor de dobândă cu 1% ar conduce la o creștere mai accentuată a ponderii plăților de dobândă în PIB cu până la 0,05% în anul 2022. Influența combinată a acestor factori asupra plăților de dobândă ar determina o creștere a acestor plăți cu 0,08% din PIB în anul 2022.

⁴⁴ Si celelalte valute în care este denominată datoria urmează aceeași tendință de apreciere

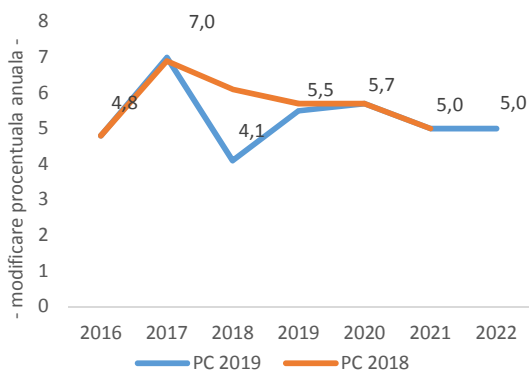
5.4. COMPARAȚIA CU VARIANTA PRECEDENTĂ A PROGRAMULUI DE CONVERGENȚĂ

Scenariul macroeconomic de dezvoltare pe termen mediu prezentat în acest program nu diferă semnificativ față de scenariul din ediția precedentă a Programului de convergență, respectiv ediția aprilie 2018, în ceea ce privește evoluția PIB fiind prezente doar revizuirii ușoare în ceea ce privește consumul privat și FBCF, ca urmare, în principal a publicării datelor provizorii pentru 2018. Astfel, dacă în PC 2018 s-a prevăzut pentru anul trecut o dinamică a FBCF de 7,9%, datele provizorii indică o scădere cu 3,2%, în timp ce pentru consumul privat creșterea provizorie pentru anul 2018 este de 5,2%, față de 6,5% cât s-a avut în vedere la elaborarea PC 2018. La acestea se adaugă și contribuția mai nefavorabilă a exportului net (-1,7 pp față de -0,6 pp în PC 2018) ceea ce face ca dinamica reală a PIB pentru anul 2018 să fie, provizoriu, de 4,1% față de 6,1% în ediția precedentă.

Având în vedere pe de o parte caracterul conjunctural al încetirii creșterii economice din anul 2018, iar pe de altă parte măsurile din Programul de guvernare și evoluțiile din prima parte a anului 2019, estimăm că pentru perioada 2019-2020 scenariul macroeconomic nu diferă semnificativ de cel prezentat în ediția precedentă.

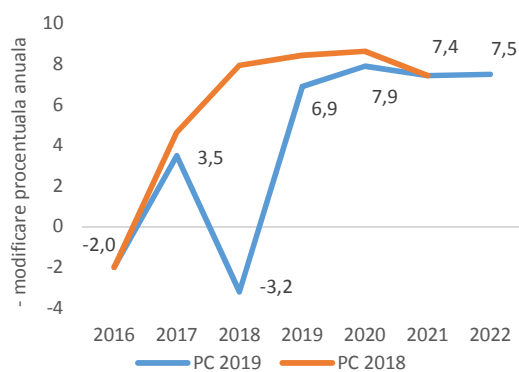
Grafic 13: Comparații între ediția actuală a Programului de Convergență și cea precedentă

Comparație între prognozele creșterii PIB

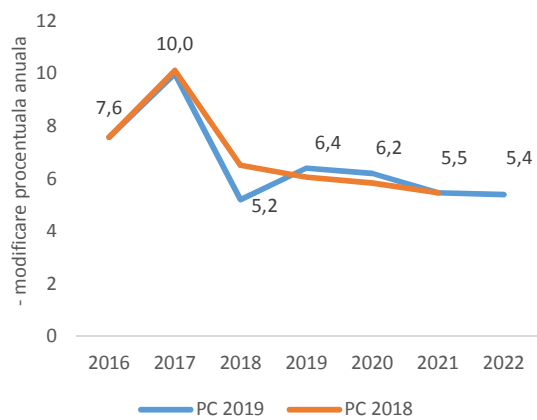
Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză

Comparație între prognozele creșterii FBCF

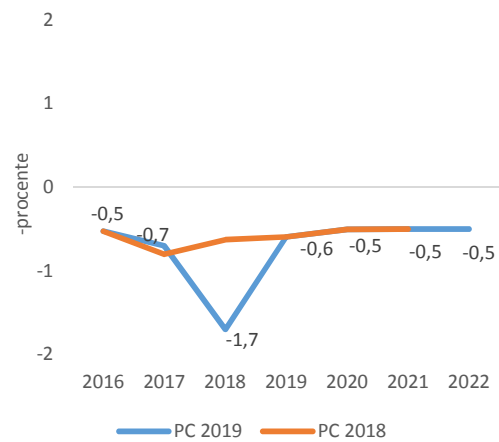
Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză

Comparație între prognozele creșterii consumului privat

Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză

Comparație între contribuțiile exportului net la creșterea PIB

Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză

6. SUSTENABILITATEA PE TERMEN LUNG A FINANTELOR PUBLICE

Viabilitatea finanțelor publice pentru statele membre ale Uniunii Europene este analizată o dată la trei ani, atât în cadrul Raportului de sustenabilitate fiscală, cât și în cadrul Raportului privind îmbătrânirea populației, care cuprinde proiecții economice și bugetare pentru cele 28 de state membre ale Uniunii Europene. Raportul de sustenabilitate fiscală din 2018 a evidențiat pentru România lipsa, pe termen scurt, a riscurilor la adresa sustenabilității, un nivel moderat al acestora pe termen mediu și lung (pe orizontul de proiecție 2060).

Proiecțiile din cadrul Raportului de îmbătrânire a populației din 2018 estimează că ponderea cheltuielilor cu pensiile în PIB se va menține până la finele perioadei de proiecție (anul 2070, începând cu actuala rundă de proiecții) sub media UE. Riscurile s-ar amplifica, dacă balanța structurală primară ar reveni la valorile înregistrate în perioada 1998-2012. Nivelul datoriei publice este prognozat a rămâne semnificativ sub valoarea de referință de 60% din PIB, însă ar putea fi avute în vedere măsuri de consolidare pentru a limita creșterea costurilor cu îmbătrânirea populației (în special cele cu pensiile).

Față de exercițiul 2015, în cadrul căruia 26 din cele 28 state membre au preconizat o variație totală a costurilor bugetare legate de îmbătrânirea populației în scădere comparativ cu exercițiul precedent (2012), actuala rundă de proiecție prezintă o pondere echilibrată, desigur și în contextul extinderii orizontului de prognoză cu 10 ani. Efortul general în rândul statelor membre rămâne și mai departe în direcția ajustărilor și reformelor din sectoarele pensiilor, sănătății și asistenței sociale.

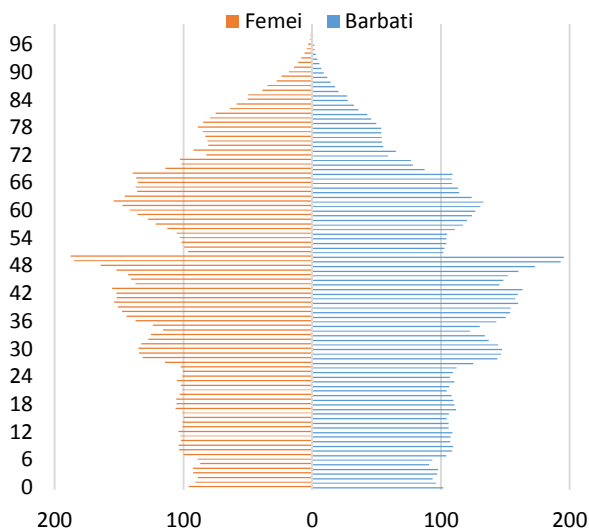
Proiecția actualizată a creșterii cheltuielilor strict legate de îmbătrânirea populației, indică, pentru România, un spor de 2,2 pp din PIB pentru perioada 2016-2070 (față de 2,1 pp variație prognozată în cadrul exercițiului anterior pentru perioada 2013-2060). Media europeană fiind de 1,8 pp în ambele runde). Pe principalele componente de cheltuieli:

- 0,7 pp din PIB reprezintă majorarea cheltuielilor cu pensiile (media europeană fiind de -0,2 pp)
- 1,2 pp din PIB reprezintă creșterea cheltuielilor cu sănătatea și îngrijirile pe termen lung (media europeană 2,1 pp)
- 0,3 pp din PIB reprezintă creșterea cheltuielilor din învățământ (media europeană 0,0 pp).

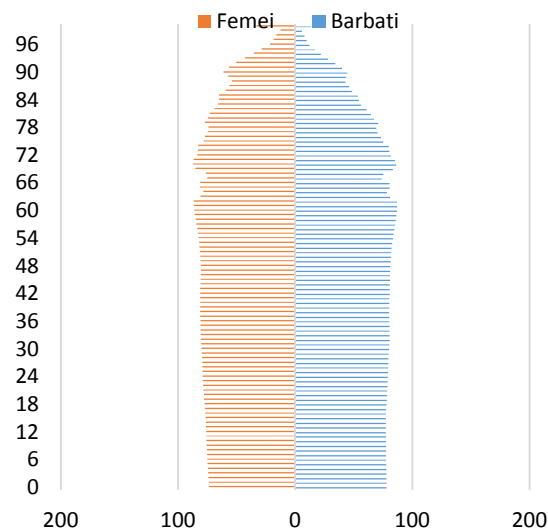
Comparativ cu evoluțiile la nivel european, ritmul de majorare a cheltuielilor legate de îmbătrânirea populației este marcat în România de o răsturnare mai accentuată a piramidei vârstelor.

Grafic 14: Structura populației României în anul 2018-2080

Structura Populației României în anul 2018

Structura Populației României în anul 2080

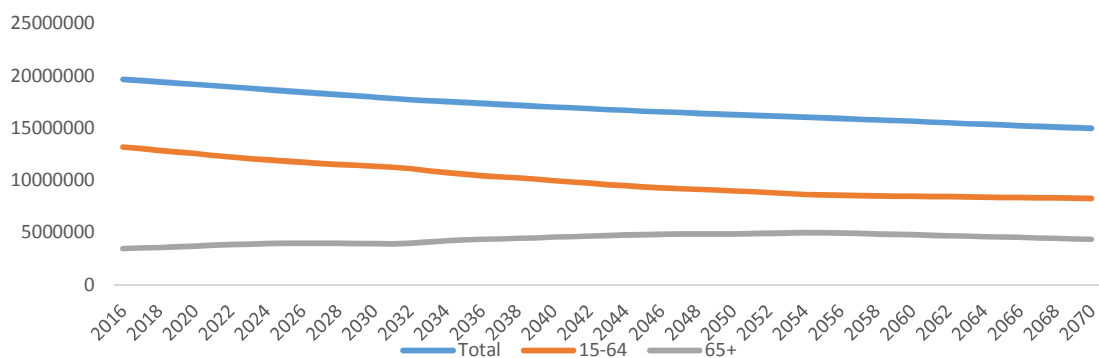
Sursa: Proiecții Eurostat - EUROPOP 2016

Sursa: Proiecții Eurostat - EUROPOP 2016

Schimbările demografice vor modifica structura populației României. Amploarea și viteza îmbătrânirii populației depind de tendințele viitoare în ceea ce privește speranța de viață, fertilitatea și migrația.

Procesul de îmbătrânire rapidă va modifica raportul dintre populația la vârsta de pensionare și populația activă, ceea ce va aduce schimbări majore în structura pe vârste și implicații negative pe piața forței de muncă. Raportul dintre persoanele în vârstă de peste 65 de ani și cele în vârstă de muncă (15-64 de ani) crește semnificativ, ceea ce înseamnă că în perspectiva următorilor ani sistemul public de pensii va avea resurse mult diminuate în raport cu cheltuielile.

Grafic 15: Evoluția populației

Sursa: Eurostat - EUROPOP 2016

Compoziția pe vârste a populației va fi profund afectată în perioada 2016-2070: ponderea populației în vârstă de muncă (15-64 ani) va înregistra o scădere semnificativă de 11,8 puncte procentuale în perioada intervalului de prognoză în timp ce ponderea populației cu vârsta peste 65 de ani va crește în acest interval cu 11,6 puncte procentuale.

Procesul de îmbătrânire a populației este și o consecință a nivelului scăzut al fertilității: în anul 2015 rata de fertilitate a fost de 1,58 copii per femeie, situându-se sub nivelul optim de reproducere, aceasta urmând, conform estimărilor Eurostat, să crească la 1,89 în anul 2070.

Rezultatele previziunii demografice oferite de Eurostat pentru România⁴⁵, indică o scădere semnificativă a populației, cu 4,7 milioane persoane mai puțin în 2070 comparativ cu anul 2016. Deși populația tânără este în scădere ca urmare a numărului tot mai redus al femeilor aflate la vârsta de fertilitate, există totuși o serie de semnale pozitive din creșterea ratei fertilității.

Tabel 9: Indicatori Demografici

	2013	2020	2030	2040	2050	2060
Rata de fertilitate	1,65	1,73	1,79	1,81	1,82	1,83
Populație Total mil.	20,02	19,69	19,00	18,46	17,97	17,44
din care:						
Bărbați	9,76	9,59	9,26	9,02	8,81	8,57
Femei	10,26	10,10	9,74	9,44	9,16	8,87
Speranța de viață la naștere						
Bărbați	70,8	72,8	75,4	77,8	80,0	82,0
Femei	77,9	79,5	81,6	83,5	85,1	86,7
Speranța de viață la vârsta de 65 ani						
Bărbați	14,5	15,5	16,9	18,3	19,6	20,8
Femei	17,8	18,8	20,1	21,4	22,7	23,9

Sursa: Eurostat-EUROPOP 2013

Conform estimărilor Eurostat (EUROPOP2016), în România, speranța de viață la naștere pentru bărbați este estimată să crească cu aproximativ 12 ani pe parcursul perioadei de proiecție, de la 71/2 în 2013 la 83/6 ani în 2070. Speranța de viață la naștere este estimată să crească cu 10 ani pentru femei, de la 78/5 ani în 2015 la 88/3 în 2070, ceea ce indică o ușoară convergență a speranței de viață între bărbați și femei. Speranța de viață la 65 de ani se prognozează a evolua astfel:

Bărbați 14/5 ani (2015) – 22/0 ani (2070)

Femei 17/9 ani (2015) – 25/1 ani (2070)

Pe termen mediu și lung, evoluția sectorului de pensii este puternic influențată de perspectivele demografice date de evoluția ratei natalității și a speranței de viață și de procesul inevitabil de îmbătrânire a populației.

Tabel 10: Prognoza pe termen lung a cheltuielilor cu pensiile

	2016	2017	2020	2030	2040	2050	2060	2070
Pilonul 1 de pensii	8,0	7,3	7,3	6,6	7,7	8,7	8,9	8,7
Pilonul 2 de pensii	-	-	-	0,2	0,5	0,8	1,0	1,1

Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză

Rezultatele estimate prin modelul de pensii indică o creștere a ponderii cheltuielilor cu pensiile din pilonul 1, de la 8,0% din PIB în anul 2016 la circa 9,0% din PIB la mijlocul decadei 2050-60, urmată de o scădere treptată, către finele perioadei de prognoză, până la ponderile de la finalul anilor 2040 (8,7%).

Pilonul 2 de pensii va avea o pondere din ce în ce mai semnificativă în totalul cheltuielilor cu pensiile, cu atingerea unei ponderi de 1,1% din PIB la sfârșitul orizontului de prognoză.

Proiecțiile incluse în Raportul privind îmbătrânirea populației, ediția 2018, ale căror rezultate sunt prezentate în acest capitol, au fost efectuate înaintea promovării măsurilor fiscale intrate în vigoare la începutul anului 2018.

⁴⁵Eurostat – EUROPOP 2013

7. CALITATEA FINANTELOR PUBLICE

Măsurile structurale pentru creșterea transparenței cheltuielilor publice, analizarea și îmbunătățirea eficienței acestora, modernizarea achizițiilor publice, prioritizarea investițiilor, întărirea guvernantei corporative în întreprinderile de stat vor conduce pe termen mediu la îmbunătățirea calității finanțelor publice.

Gestionarea eficientă a investițiilor publice

În cadrul politicii de cheltuieli bugetare una dintre preocupările majore o constituie optimizarea structurii acestora către o arhitectură care să stimuleze dezvoltarea economică sustenabilă, în special prin reorientarea cheltuielilor de investiții publice în vederea realizării unei treceri treptate de la investițiile finanțate integral din surse naționale la investiții finanțate din fonduri UE. Un pas important în cadrul acestei politici îl reprezintă planificarea bugetară și prioritizarea proiectelor de investiții publice semnificative, pentru a spori absorbția fondurilor UE, în vederea creării spațiului fiscal și a susținerii creșterii economice.

Cadrul legal existent a fost îmbunătățit în perioada 2016-2018 în scopul consolidării legăturii dintre procesul de prioritarizare și bugetare. Astfel, a fost instituită obligația în sarcina ordonatorilor principali de credite de a finanța cu prioritate, în funcție de necesarul de finanțare, acele proiecte de investiții publice care obțin punctaje ridicate în urma aplicării principiilor și criteriilor de prioritarizare.

Conform metodologiei de prioritarizare a proiectelor de investiții publice semnificative existentă (Cap. II al O.U.G. nr. 88/2013 cu modificările și completările ulterioare și HG nr. 225/2014 cu modificările și completările ulterioare), în anul 2018, Ministerul Finanțelor Publice a prezentat Guvernului, spre aprobare, Memorandumul cu tema: Aprobarea rezultatelor prioritizării proiectelor de investiții publice semnificative, care au fost utilizate în procesul de elaborare a bugetului de stat pentru anul 2019. Lista proiectelor de investiții publice prioritizate, aprobată prin memorandum cuprinde un număr de 136 de proiecte de investiții publice semnificative (valori peste 100 mil. lei), ponderea cea mai mare fiind deținută de proiectele din sectorul transporturi (84%).

De asemenea, una din recomandările formulate de Banca Mondială în cadrul proiectului de asistență tehnică "Îmbunătățirea managementului investițiilor publice", derulat în perioada 2014-2015 o constituie raționalizarea portofoliului de investiții publice.

În acest sens, Ministerul Finanțelor Publice, în colaborare cu Ministerul Transporturilor a demarat un exercițiu pilot de raționalizare pentru a testa mecanismele și criteriile de raționalizare propuse de Banca Mondială. Se estimează că până la sfârșitul anului 2019 activitățile grupului de lucru vor fi finalizate, iar criteriile de raționalizare identificate vor

fi aprobate de conducerea Ministerului Finanțelor Publice, urmând ca acestea să facă obiectul unei propuneri de reglementare, care va fi prezentată Guvernului.

Pornind de la recomandările formulate de Banca Mondială în cadrul aceluiași proiect de asistență tehnică, a fost modificată frecvența raportărilor prezentate de ordonatorii principali de credite în vederea monitorizării implementării proiectelor de investiții publice semnificative. Astfel, urmare a modificărilor aduse Normelor metodologice privind prioritizarea proiectelor de investiții publice în anul 2018, monitorizarea progresului proiectelor de investiții publice semnificative se realizează trimestrial.

De asemenea, pe baza acestor noi reglementări, la nivelul Ministerului Finanțelor Publice a fost elaborate și, ulterior, aprobat, un proiect de ordin care stabilește conținutul cadru pentru raportarea de către ordonatorii principali de credite a indicatorilor de progres și rezultat corespunzători proiectelor de investiții publice semnificative. Prevederile acestui ordin au intrat în vigoare în luna ianuarie 2019.

Parteneriatul public-privat

Guvernul actual a schimbat profund cadrul actual legal pentru PPP, pentru a simplifica și eficientiza procesul de atribuire și realizare a proiectelor de investiții în PPP. În luna mai 2018 a fost aprobată Ordonanța de urgență nr.39/2018 privind parteneriatul public-privat. Principalele prevederi ale Ordonanța de urgență nr.39/2018 sunt:

- Parteneriatul public-privat are ca obiect realizarea sau, după caz, reabilitarea și/sau extinderea unui bun sau a unor bunuri care vor aparține patrimoniului partenerului public și/sau operarea unui serviciu public.
- Parteneriatul public-privat presupune faptul că mai mult de jumătate din veniturile care urmează să fie obținute de către societatea de proiect din utilizarea bunului/bunurilor sau operarea serviciului public ce formează obiectul proiectului provin din plăți efectuate de către partenerul public sau de către alte entități publice în beneficiul partenerului public.
- Formele de parteneriat public-privat sunt următoarele:
 - parteneriatul public-privat contractual - parteneriatul public-privat realizat în temeiul unui contract încheiat între partenerul public, partenerul privat și o societate nouă al cărei capital social este deținut integral de partenerul privat care va acționa ca societate de proiect;
 - parteneriatul public-privat instituțional - parteneriatul public-privat realizat în temeiul unui contract încheiat între partenerul public și partenerul privat, prin care se constituie de către partenerul public și partenerul privat o societate nouă, care va acționa ca societate de proiect și care, ulterior înregistrării în registrul societăților, dobândește calitatea de parte la contractul de parteneriat

public-privat respectiv.

- Finanțarea pentru investiții, care este realizată în cadrul contractelor de parteneriat public-privat, poate fi asigurată, după cum urmează:
 - Integral, din resurse financiare furnizate de către partenerul privat;
 - Din resurse financiare furnizate de partenerul privat, împreună cu partenerul public.
- Ponderea contribuției partenerului public la finanțarea investițiilor din cadrul unui contract PPP nu trebuie să depășească 25% din totalul investiției.
- În scopul încheierii și inițierii realizării obligațiilor din cadrul contractului PPP este necesar să se parcurgă următoarele etape:
 - Realizarea unui studiu de fundamentare de către partenerul public;
 - Aprobarea de către Guvern a studiului de fundamentare pentru proiectele din administrația centrală sau, după caz, de către autoritățile competente pentru proiectele din administrația publică locală;
 - Procedura de atribuire a contractului PPP;
 - Aprobarea de către guvern a contractului PPP, rezultat după finalizarea negocierilor inițiate de părți, în cazul proiectelor din administrația centrală sau, după caz, de autoritățile competente pentru proiectele din administrația publică locală;
 - Semnarea contractelor PPP;
 - Realizarea tuturor condițiilor de abrogare stipulate în acordul PPP, inclusiv rezilierea;

Conform OUG nr.39/2018, instituția care se ocupă de pregătirea și atribuirea proiectelor strategice de PPP este Comisia Națională de Strategie și Prognoză. Conform Ordonanței de urgență nr. 28/2018, Comisia Națională de Strategie și Prognoză este unitate centrală de fundamentare și atribuire pentru proiectele strategice de investiții realizate între sectorul public și unul sau mai mulți parteneri privați.

Prin Hotărâre de guvern s-a stabilit ca un număr de 22 de proiecte strategice de investiții să fie să fie atribuite în numele partenerilor publici care urmează să le implementeze de către Comisia Națională de Strategie și Prognoză.

Până în prezent, în condițiile noii legislații, următoarele proiecte se află în diverse etape de pregătire:

- Autostrada Ploiești-Brașov
- Clinica multifuncțională «Dr. Calistrat Grozovici»
- Autostrada Târgu-Neamț – Iași

- Amenajarea râului Argeș pentru navigație
- Construirea și operarea unei bănci naționale de sânge, plasmă umană și celule stem.

Eficientizarea cheltuielilor publice

În anul 2017, a fost constituit Comitetul interministerial de analiză și eficientizare a cheltuielilor publice (Decizia nr. 397/2017 a prim-ministrului), o structură condusă de prim-ministru (președinte) și de către ministrul finanțelor publice (vice-președinte), ce are ca obiectiv susținerea la nivel politic a activității specifice analizelor de eficientizare a cheltuielilor publice.

Pentru domeniile sănătate și educație, grupurile de lucru constituite la nivelul Direcției de analiză și eficientizare a cheltuielilor publice (MFP) au elaborat analize diagnostic, termeni de referință și fișe de măsuri (măsuri care au fost discutate în cadrul grupurilor de lucru cu reprezentanți ai MS, CNAS și MEN).

S-au efectuat analize pilot de cheltuieli în domeniile transporturi, sănătate, educație, prin Memorandumul cu tema: "Aprobarea cadrului de analiză a cheltuielilor publice și stabilirea domeniilor pentru care vor fi realizate analize de eficientizare pe parcursul anului 2017" aprobat 2017. Analiza în domeniul transporturilor va continua cu elaborarea raportului final.

În cursul lunii octombrie 2018, la nivelul Guvernului, au fost organizate întâlniri cu reprezentanții tuturor ministerelor, în vederea identificării de măsuri concrete pentru reducerea cheltuielilor pentru fiecare minister în parte, o centralizare a măsurilor de reducere a acestor cheltuieli fiind prezentată prim-ministrului în data de 15 octombrie 2018.

În cadrul întâlnirilor au fost identificate 40 de măsuri de eficientizare, clasificate în următoarele categorii: reorganizare/descentralizare, managementul cheltuielilor publice, achiziții publice, cheltuieli cu calitatea de membru a entității publice la organisme internaționale și cu participarea la convenții, cheltuieli cu utilitățile, cheltuieli cu parcul auto, reducerea efortului administrativ prin renunțarea la documente pe suport hârtie, creșterea veniturilor și consolidarea activităților pentru atragerea de fonduri europene.

Acțiunea continuă în 2019: începând cu luna martie se desfășoară un amplu proces de analiză a cheltuielilor administrației publice la nivel de ordonatori principali, secundari și terțieri de credite, cu termen de finalizare luna iulie, urmărindu-se ca măsurile identificate pentru reducerea cheltuielilor să poată fi implementate cu ocazia primei rectificări bugetare din acest an.

Printre prioritățile perioadei următoare se înscrie redactarea unui act normativ în vederea integrării procesului de analiză a cheltuielilor publice în sistemul managementului financiar public.

Îmbunătățirea colectării taxelor și impozitelor

În anul 2018, Agenția Națională de Administrare Fiscală a colectat cu 15,2% peste nivelul veniturilor colectate în anul 2017, în condițiile unei creșteri economice de 4,1% în anul 2018 față de anul 2017.

Colectarea veniturilor bugetare a fost influențată semnificativ de furnizarea în condiții de calitate a asistenței solicitate de către contribuabili, de activitățile de inspecție și control întreprinse de structurile ANAF (inspecție, antifraudă, vamă, control venituri persoane fizice) bazate pe analiza de risc, care au determinat creșterea gradului de conformare voluntară la plată cu 1 p.p, de la 85,4% la 86,4%.

În vederea creșterii conformării voluntare, în domeniul asistenței contribuabililor, a fost actualizată și publicată pe site „Broșura privind procedura de aplicare și contravențiile care intră sub incidența Legii prevenirii nr. 270/2017”. Totodată a fost elaborat un document prin care utilizatorii serviciului Spațiul Privat Virtual au fost înștiințați cu privire la posibilitatea și condițiile necesare pentru a beneficia de eșalonarea la plată a obligațiilor fiscale. În cursul anului 2018 au fost aprobate 10.607 cereri pentru eșalonarea la plată a obligațiilor bugetare restante în sumă de 2.179,1 mil lei. Sumele încasate din ratele eșalonate la plată au crescut cu 8,7 % față de anul anterior

În domeniul inspecției fiscale, în anul 2018, au fost emise un număr total de 27 soluții fiscale individuale anticipate (13 decizii de respingere) și 3 acorduri de preț în avans unilaterale. Totodată, pentru facilitarea conformării voluntare a operatorilor economici, ANAF a conceput o serie de instrumente puse în practică cu sprijinul Centrului Național pentru Informații Financiare: o secțiune dedicată, pe portalul ANAF, "Aparate de marcat electronice fiscale (case de marcat)"; extinderea modalităților de comunicare a documentelor aferente procesului de solicitare și atribuire a numărului unic de identificare a aparatelor de marcat electronice fiscale prin intermediul serviciului Spațiul Privat Virtual.

În cadrul Programului de îmbunătățire a conformării fiscale a persoanelor fizice cu averi mari (PFAM) Agenția a desfășurat campanii de educare urmare cărora au crescut sumele declarate de aceștia de la 130 mil. lei pentru anul 2016 la 334,1 mil lei pentru anul 2017.

În domeniul reducerii evaziunii fiscale și a economiei subterane, în anul 2018, ANAF a efectuat 143.335 verificări la contribuabili persoane juridice și fizice urmare cărora au fost atrase la bugetul general consolidat sume suplimentare totale de 6.068,8 mil. lei.

Activitățile derulate de inspectia fiscală au presupus efectuarea de controale vizând contribuabilii și sectoarele de activitate identificate ca prezentând un risc fiscal ridicat din perspectiva conformării voluntare, confirmând astfel analizele interne derulate. În anul 2018 au fost stabilite obligații în suma de aprox. 5.997,2 mil. lei în urma desfășurării unui număr de 25.719 inspecții fiscale (generale și parțiale) și 15.233 controale (controale inopinate, controale încrucișate și constatări la fața locului).

Structurile antifraudă au acționat pe linia prevenirii, descoperirii, combaterii evaziunii fiscale, direcțiile de acțiune fiind analiza, investigarea și instrumentarea, precum și cooperarea cu organele de urmărire penală a cazurilor de fraudă fiscală organizată și sistematică, cu impact semnificativ asupra realizării veniturilor bugetului general consolidat. Urmare acțiunilor de control desfășurate de către structurile antifraudă au fost stabilite/cuantificate prejudicii aferente actelor de sesizare înaintate organelor de urmărire penală și aplicate sancțiuni contravenționale în sumă totală de 1.234,3 mil. lei. Valoarea actelor de sesizare cu prejudiciu mai mare de 1 mil. lei reprezintă 94,6% în total valoare prejudiciu aferent actelor de sesizare.

Eforturile pentru combaterea fraudei în domeniul TVA, inclusiv a fraudei transfrontaliere au continuat și în anul 2018. Ponderea TVA în total obligații estimate în actele de sesizare este de aprox. 42 %.

De asemenea, structura de antifraudă a continuat acțiunile de stimulare a emiterii de bonuri fiscale. În primul semestru al anului 2018, ANAF a demarat procesul de înregistrare a informațiilor privind aparatele de marcat electronice fiscale cu jurnal electronic. Pe parcursul anului 2018 s-a dispus suspendarea activității unui număr de 615 operatori economici. În 486 cazuri suspendarea s-a dispus pentru abateri de la prevederile legale privind dotarea și utilizarea aparatelor de marcat electronice.

În ceea ce privește cooperarea administrativă pe linie de TVA cu statele membre, s-a asigurat coordonarea unui număr de 7 controale multilaterale (dintre care două inițiate de ANAF) desfășurate în vederea combaterii fraudei în domeniul tranzacțiilor intracomunitare cu autovehicule, electronice, telefoane mobile, al produselor de larg consum. Două dintre controale privesc impozitarea salariilor muncitorilor detașați în alt stat membru și prețurile de transfer.

În domeniul vamal, în anul 2018, au fost depuse și prelucrate 659.157 declarații vamale de punere în liberă circulație a mărfurilor, fiind stabilite drepturi de import și alte taxe în cuantum de 18.968,6 mil.lei.

Până la finele anului 2018, în urma controalelor fiscale cu privire la impozitul pe venit aferent unui număr de 410 persoane fizice, au fost finalizate 184 acțiuni de verificare a

situației fiscale personale și inspecții fiscale parțiale, pentru 118 dintre acestea fiind emise decizii de impunere iar pentru 66, decizii de încetare. Prin cele 118 decizii de impunere au fost constatate venituri suplimentare în sumă de 336,3 mil lei, pentru care au fost stabilite creanțe fiscale în sumă de 87,1 mil. lei. În urma acțiunilor de control, în 26 de cazuri au fost sesizate organele de urmarirepenală, valoarea totală a prejudiciilor aduse bugetului de stat fiind în suma de 39,1 mil lei.

La finele anului 2018 conceptul de ghișeu unic era implementat în cadrul unui număr de 78 unități fiscale, pentru celelalte unități această acțiune fiind în curs de implementare.

În toate unitățile fiscale teritoriale a fost implementat conceptul de "self service" care presupune instalarea unui calculator în spații dedicate pentru a fi utilizate de către contribuabili, cu asistență din partea personalului ANAF, în vederea educării acestora în utilizarea serviciilor la distanță. De asemenea, 38 de unități fiscale dispun de sisteme funcționale de gestionare a cozilor și raportează datele extrase din acestea.

În ceea ce privește creșterea eficienței colectării în vederea diminuării costurilor financiare și de timp atât pentru contribuabili, cât și pentru administrație au fost simplificate procedurile de utilizare a serviciului de declarare on-line. În anul 2018 s-a înregistrat un grad de declarare electronică de 95,2% față de 88,1% în anul 2017.

Obiectivele strategice ale ANAF pentru perioada 2019 - 2022

Obiectivele strategice ale ANAF în perioada 2019 - 2022 presupun acțiuni prioritare pe următoarele direcții: creșterea conformării voluntare, reducerea evaziunii fiscale și a economiei subterane, îmbunătățirea relației cu contribuabilii, creșterea eficienței colectării, modernizarea agenției.

Pentru îmbunătățirea conformării voluntare este vizată crearea condițiilor tehnice și procedurale pentru plata tuturor obligațiilor fiscale prin toate instrumentele bancare (modernizarea procedurilor și instrumentelor destinate cetățenilor pentru înregistrarea și achitarea obligațiilor fiscale prin constituirea și publicarea registrului electronic al impozitelor, taxelor locale și altor contribuții; asistență fiscală digitalizată pentru contribuabili). În plus, este promovată posibilitatea de acordare a înlensirilor la plată. Totodată este vizată creșterea conformării voluntare în domeniul prețurilor de transfer prin prevenirea erodării bazei impozabile prin promovarea posibilităților de emiterie a acordurilor de preț în avans unilaterale/bilaterale/multilaterale precum și a posibilităților de inițiere a procedurii amiabile în cazul tranzacțiilor ajustate urmare actelor fiscale emise de autorități fiscale din alte jurisdicții.

În domeniul reducerii evaziunii fiscale și a economiei subterane vor fi continuate acțiuni precum: introducerea programului de testare aleatorie a conformării prin controale

fiscale, combaterea evaziunii fiscale în domeniul TVA, inclusiv a fraudei transfrontaliere în acest domeniu, acțiuni de control pentru impulsivitatea dotării operatorilor economici cu aparate de marcat cu jurnal electronic și emiterii de bonuri fiscale, combaterea fraudelor vamale.

În domeniul antifraudei fiscale se urmărește creșterea ponderii controalelor dedicate destructurării lanțurilor evazioniste și eliminarea din sistem a firmelor „fantomă” și intensificarea utilizării instrumentelor de cooperare administrativă în materie de TVA inclusiv a controalelor multilaterale. Vor fi revizuite procedurile antifraudă în conformitate cu modelul european de management al riscurilor.

În vederea îmbunătățirii cadrului metodologic și procedural necesar diminuării subdeclarării impozitelor, taxelor și contribuțiilor va fi dezvoltat un program de pregătire modular pentru inspecția fiscală. Totodată, în colaborare cu MFP, ANAF va dezvolta un sistem de soluții individuale anticipate pentru domeniile fiscale complexe.

Îmbunătățirea relației cu contribuabilii se va realiza prin creșterea calității serviciilor destinate contribuabililor, creșterea transparenței instituției și a rolului de prevenție și reducerea costurilor de conformare ale contribuabililor în urma simplificării cadrului administrativ, încurajării migrării contribuabililor în mediul electronic și dezvoltării funcționalităților Spațiului Privat Virtual.

În sprijinul contribuabililor va fi dezvoltat un nou serviciu, „Seminare Web”, interactiv, sub forma prezentărilor, cursurilor, conferințelor desfășurate prin Internet (World Wide Web), la care audiența participă în mod activ putând adresa lectorilor întrebări în timp real.

În ceea ce privește creșterea eficienței colectării, în vederea eficientizării activității de administrare, se are în vedere maximizarea implicării ANAF în stabilirea cadrului legal prin elaborarea unui plan de comunicare externă. Totodată, va fi elaborată o strategie privind recuperarea arieratelor. De asemenea se are în vedere îmbunătățirea modalității de prognozare și raportare a veniturilor fiscale.

Modernizarea agenției are în vedere acțiuni ce vor avea ca efect reducerea costului colectării veniturilor bugetare: menținerea unui sistem eficient de planificare a forței de muncă necesară asigurării alocării optimului de angajați, consolidarea politicilor și practicilor de formare și dezvoltare a angajaților precum și elaborarea și implementarea de programe de formare de leadership, modernizarea birourilor vamale.

Măsuri privind introducerea în legislația națională a directivelor europene în domeniul taxării și participarea la inițiativele europene

În anul 2016, România a primit invitația de la OCDE de a fi asociat la Proiectul BEPS (Erodarea bazei de impozitare și transferul profiturilor) și a fost reprezentată reprezentată la prima întâlnire care a avut loc la Kyoto, în perioada 30 iunie – 1 iulie 2016.

Planul BEPS aduce recomandări pentru modificări legislative atât în legislațiile fiscale naționale cât și în prevederile internaționale, pentru contracararea situațiilor care apar ca urmare a utilizării de către întreprinderile multinaționale a neconcordanțelor legislative neintenționate prevăzute de sistemele fiscale naționale ale statelor în care își extind activitățile aceste întreprinderi. Astfel de neconcordanțe sunt utilizate cu succes de către întreprinderile multinaționale pentru a face ca profiturile obținute să «dispară» pentru scopuri fiscale sau să fie «direcționate» către jurisdicții în care activitatea lor este scăzută sau inexistentă, dar unde nivelul de impozitare este la un nivel mic sau nul, astfel încât impozitul pe profit plătit de astfel de întreprinderi multinaționale să fie cât mai mic sau zero.

În aceste condiții, România devenind membru, abordează problema evitării dublei impuneri, a contracarării practicilor fiscale dăunătoare, limitarea erodării bazei impozabile prin limitarea deductibilității cheltuielilor cu dobânzile, precum și reglementarea prețurilor de transfer și a unui sistem juridic multilateral

A fost adoptată **Directiva (UE) 2016/1164** a Consiliului de stabilire a normelor împotriva practicilor de evitare a obligațiilor fiscale care au incidență directă asupra funcționării pieței interne, care asigură un cadru comun coerent și coordonat.

Această abordare la nivelul statelor membre asigură și certitudinea juridică potrivit căreia măsurile respective sunt compatibile cu dreptul Uniunii dar și faptul că în acest fel este îmbunătățită funcționarea pieței interne și se maximizează efectele pozitive ale inițiativei BEPS.

România aderând la Planul BEPS în calitate de membru asociat:

- se va alătura activităților legate de aspectele tehnice ,de exemplu, în domeniul tratatelor fiscale și a prețurilor de transfer. Aceasta include lucrările referitoare la dezvoltarea ghidului prețurilor de transfer și a convențiilor de evitare a dublei impuneri;
- va implementa cele patru standarde minime ale BEPS (Acțiunea 5 privind practicile fiscale dăunătoare, Acțiunea 6 privind abuzul de tratate fiscale, Acțiunea 13 privind raportarea țară cu țară și acțiunea 14 cu privire la mecanismele de soluționare a litigiilor);

- va monitoriza evoluția impozitelor ca urmare a provocărilor economiei digitale (Acțiunea 1), 4 precum și prin analiza economică a BEPS (Acțiunea 11);
- se alătură organismelor cheie de luare a deciziilor în domeniul fiscal internațional, cum ar fi Comisia pentru afaceri fiscale a OECD și a organelor sale subsidiare;

A fost continuată implementarea **Directivei 2016/1164**, respectiv a modificărilor aduse prin Directiva 2017/952 a Consiliului;

- **consolidarea fiscală**, va putea reduce povara administrativă și va da posibilitate grupurilor să își poată organiza mai bine fluxurile financiare. De asemenea, se vor stimula crearea și dezvoltarea holdingurilor românești, precum și investițiile în România. În același sens elimină dezavantajele competitive ale grupurilor de persoane juridice românești în fața grupurilor străine.

Totodată, având în vedere obligația României, în calitate de stat membru al Uniunii Europene, de a armoniza legislația națională cu legislația Uniunii Europene, a fost elaborat un proiect de lege prin care au fost transpuse în legislația națională prevederile următoarelor directive:

- **Directiva (UE) 2016/1065** a Consiliului din 27 iunie 2016 de modificare a Directivei 2006/112/CE în ceea ce privește tratamentul aplicat cupoanelor valorice și
- **Art. 1 al Directivei (UE) 2017/2455** a Consiliului din 5 decembrie 2017 de modificare a Directivei 2006/112/EC și a Directivei 2009/132/CE în ceea ce privește anumite obligații privind taxa pe valoarea adăugată pentru prestările de servicii și vânzările de bunuri la distanță.

8. ANEXE

Tabelul nr. 1 a – Proiecții macroeconomice

	Codul Sec	2018	2018	2019	2020	2021	2022
		Nivel ¹⁾ Mld.lei	Modificare procentuală				
1. PIB real	B1*g	891,8	4,1	5,5	5,7	5,0	5,0
2. PIB nominal	B1*g	944,2	10,2	9,2	7,7	7,0	7,0
Componentele PIB-ului real							
3. Cheltuielile consumului privat	P3	568,6	5,2	6,4	6,2	5,6	5,5
4. Cheltuielile consumului public	P3	136,7	1,8	4,1	3,8	2,3	2,3
5. Formarea brută de capital fix	P51	185,8	-3,2	6,9	7,9	7,4	7,5
6. Modificarea stocurilor și achiziții nete de valori (% din PIB)	P52+ P53	33,6	2,9	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Exporturi de bunuri și servicii	P6	375,1	5,4	6,9	7,1	7,0	7,0
8. Importuri de bunuri și servicii	P7	408,1	9,1	7,8	7,9	7,8	7,8
Contribuții la creșterea PIB							
9. Cererea internă finală		891,2	2,9	6,1	6,2	5,5	5,5
10. Modificarea stocurilor și achiziții nete de valori	P52+ P53		2,9	0,0	0,0	0,0	0,0
11. Export net	B11		-1,7	-0,6	-0,5	-0,5	-0,5

Nivelul real al PIB-ului și al componentelor sale este în prețurile anului precedent.

Tabelul nr. 1 b – Evoluția prețurilor

	2018	2019	2020	2021	2022
	Modificare procentuală				
1. Deflatorul PIB	5,9	3,5	1,9	2,0	2,0
2. Deflatorul consumului privat	3,7	2,7	1,4	1,5	1,6
3. Indicele armonizat al prețurilor de consum	4,1	3,5	2,6	2,5	2,4
4. Deflatorul consumului public	14,7	2,6	2,1	2,2	2,4
5. Deflatorul investițiilor	7,8	2,6	1,2	1,0	0,8
6. Deflatorul exportului (bunuri și servicii)	4,8	2,7	-0,5	-0,2	-0,3
7. Deflatorul importului (bunuri și servicii)	3,8	-0,2	-1,6	-1,4	-1,4

Tabelul nr. 1 c - Evoluția pieței forței de muncă

	CODUL SEC	2018	2018	2019	2020	2021	2022
		Nivel mii pers.	Modificare procentuală				
1. Populația ocupată totală ¹⁾		8668,3	0,2	1,4	1,2	1,2	1,0
2. Populația ocupată, mii ore lucrate ²⁾		15710672	0,3	1,0	1,1	1,1	1,1
3. Rata șomajului -% ³⁾		379,7	4,2	4,1	4,0	3,9	3,8
4. Productivitatea muncii ⁴⁾			3,9	4,1	4,4	3,7	3,9
5. Productivitatea muncii orare ⁵⁾			3,8	4,5	4,5	3,8	3,8
6. Compensația salariaților mil. lei	D1	376603	20,4	10,3	8,4	7,7	7,6
7. Compensația pe salariat - lei		57191	18,4	8,1	6,1	5,5	5,4

¹⁾ Populația ocupată, definiția pentru conceptul intern din conturi naționale

²⁾ Definiția din conturi naționale

³⁾ Definiția armonizată cu Eurostat (Labour Force Survey – AMIGO)

⁴⁾ PIB real pe persoană ocupată

⁵⁾ PIB real pe oră lucrată

Tabelul nr. 1 d – Balanțele sectoriale

% din PIB	CODUL SEC	2018	2019	2020	2021	2022
1. Soldul net, față de restul lumii	B9	-3,3	-1,7	-0,8	-0,3	-0,1
Din care:						
- balanța bunurilor și serviciilor		-3,2	-2,3	-2,1	-1,9	-1,7
- balanța veniturilor primare și a veniturilor secundare		-1,3	-1,0	-0,8	-0,7	-0,7
- contul de capital		1,2	1,6	2,2	2,3	2,3
2. Soldul net al sectorului privat	B.9	-0,3	1,1	1,9	2,1	1,9
3. Soldul net al sectorului guvernamental	EDP B.9	-3,0	-2,8	-2,7	-2,4	-2,0
4. Discrepanța statistică		0	0	0	0	0

Tabelul nr. 2 a – Proiecția bugetului consolidat

	CODUL SEC	2018	2018	2019	2020	2021	2022
		NIVEL MIL.LEI	% din PIB				
Soldul net (EDP B9), pe sub-sectoare							
1. Buget consolidat	S.13	-28.496,6	-3,0	-2,8	-2,7	-2,4	-2,0
2. Administrația centrală	S.1311	-30.719,8	-3,3	-3,3	-3,0	-2,7	-2,4
3. Administrația de stat	S.1321	M	M	M	M	M	M
4. Administrația locală	S.1313	-697,5	-0,1	0,0	0,0	0,1	0,1
5. Fonduri de asigurări sociale	S.1314	2.920,7	0,3	0,5	0,2	0,1	0,2
Buget consolidat (S13)							
6. Încasări totale	TR	302.261,6	32,0	33,8	33,8	33,5	33,9
7. Cheltuieli totale	TE ¹⁾	330.758,2	35,0	36,6	36,4	36,0	35,9
8. Soldul net	EDP B.9	-28.496,6	-3,0	-2,8	-2,7	-2,4	-2,0
9. Dobânzi	EDP D.41	11.299,7	1,2	1,2	1,3	1,2	1,1
10. Balanța primară ²⁾		-17.196,9	-1,8	-1,6	-1,4	-1,2	-0,9
11. One-off și alte măsuri temporare ³⁾		-3.183,7	-0,3	-0,1			
Componente de venituri selectate							
12. Impozite totale (12=12a+12b+12c)		144.696,9	15,3	15,6	15,4	15,2	15,2
12a. Impozite pe producție și import	D.2	98.322,0	10,4	10,7	10,5	10,2	10,1
12b. Impozite curente pe venit, avuție, etc.	D.5	46.374,9	4,9	4,9	5,0	5,0	5,1
12c. Taxe pe capital	D.91						
13. Contribuții sociale	D.61	108.072,1	11,4	12,3	12,5	12,9	13,2
14. Venituri din proprietate	D.4	10.891,3	1,2	1,1	1,0	1,0	1,0
15. Alte ⁴⁾		38.601,3	4,1	4,8	4,8	4,4	4,5
16=6. Venituri totale	TR	302.261,6	32,0	33,8	33,8	33,5	33,9
Componente de cheltuieli selectate							
17. Remunerare angajați + consum intermediar	D.1+P.2	152.014,5	16,1	16,7	16,3	15,8	15,4
17a. Remunerare angajați	D.1	103.915,0	11,0	11,7	11,4	11,0	10,6
17b. Consum intermediar	P.2	48.099,5	5,1	5,0	4,9	4,8	4,7
18. Contribuții sociale (18=18a+18b)		110.307,4	11,7	11,5	12,3	12,2	12,8
din care Ajutoare de șomaj ⁵⁾		608,2	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1
18a. Transferuri sociale în natură	D.6311, D.6312, D.63131	8.148,8	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8
18b. Transferuri sociale, altele	D62	102.158,6	10,8	10,7	11,5	11,5	12,0
19=9. Dobânzi	EDP D.41	11.299,7	1,2	1,2	1,3	1,2	1,1
20. Subvenții	D.3	3.403,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
21. Formarea brută de capital fix	P.51	24.909,7	2,6	3,5	3,3	3,4	3,3
22. Transferuri de capital	D.9	12.348,2	1,3	1,3	1,0	1,0	1,0
23. Altele ⁶⁾		16.475,4	1,7	1,9	1,8	1,9	1,9
24=7. Cheltuieli totale	TE1	330.758,2	35,0	36,6	36,4	36,0	35,9

¹⁾ Ajustate cu fluxul net de swap, adică TR-TE=EDP B9

²⁾ Balanța primară este calculată ca (EDP B9, punctul 8) plus (EDP D.41, punctul 9)

³⁾ Semnul plus înseamnă reducerea deficitului ca urmare a măsurilor *one-off*

⁴⁾ P.11+P.12+P.131+D.39+D.7+D.9 (diferit de D.91)

⁵⁾ Include beneficiile în numerar (D.621 și D.624) și în natură (D.631), legate de ajutoarele de șomaj

⁶⁾ D.29+D4 (diferit de D.41)+D.5+D.7+D.9+P.52+P.53+K.2+D.8

Tabel nr. 2b – Proiecții în situația păstrării politicilor actuale¹

	2018	2018	2019	2020	2021	2022
	Nivel	% din PIB	% din PIB	% din PIB	% din PIB	% din PIB
1. Total venituri în situația păstrării politicilor actuale	302.261,6	32,0	33,8	33,8	33,5	33,9
2. Total cheltuieli în situația păstrării politicilor actuale	330.758,2	35,0	36,6	36,4	36,0	35,9

¹⁾ Proiecțiile trebuie să înceapă la momentul la care Programul de stabilitate sau convergență este redactat și arată trendul veniturilor și cheltuielilor presupunând ca nu are loc "nici o modificare de politici". Prin urmare, cifrele pentru X-1 vor corespunde cu datele actuale pentru venituri și cheltuieli.

Tabel nr.2 c – Sume ce trebuie excluse din valoarea de referință a cheltuielilor

	2018	2018	2019	2020	2021	2022
	Nivel (mil lei)	% din PIB	% din PIB	% din PIB	% din PIB	% din PIB
1.Cheltuieli din programe UE finanțate integral din fonduri UE	8.995,8	1,0	1,6	1,2	0,9	0,9
1.a. din care cheltuieli de natura investițiilor finanțate din fondurile UE	6.746,9	0,7	1,2	0,9	0,7	0,7
2. Cheltuieli ciclice cu ajutorul de șomaj ¹	-56,5	-0,0011	0,0004	-0,0004	-0,0011	-0,0011
3. Efectul măsurilor discreționare privind veniturile ²	3.394,0	0,36	0,04	0	0	0
4. Creșterea veniturilor impuse prin lege	0	0	0	0	0	0

¹⁾Metodologia utilizată pentru obținerea componentei ciclice a cheltuielii aferente ajutorului de șomaj cum e definită în COFOG sub codul 10.5

$$E_t^{UC} = E_t^U \cdot \frac{u_t - NAWRU_t}{u_t}$$

S-a utilizat următoarea formulă: unde:

E_t^U reprezintă cheltuielile cu șomajul și E_t^{UC} reprezintă componenta ciclică a cheltuielilor cu ajutorul de șomaj.

²⁾ Creșterea veniturilor impuse prin lege nu trebuie incluse în efectul măsurilor discreționare privind veniturile: datele raportate în rândurile 3 și 4 trebuie excluse reciproc.

Tabel nr. 3 – Cheltuieli ale administrației publice, după funcție % din PIB

	COD COFOG	2017	2022
1. Servicii publice generale	1	4,2	n.a.
2. Apărare	2	1,8	n.a.
3. Ordine publică și siguranță	3	2,0	n.a.
4. Relații economice	4	4,4	n.a.
5. Protecția mediului	5	0,5	n.a.
6. Servicii domiciliare și comunitare	6	0,9	n.a.
7. Sănătate	7	4,3	n.a.
8. Recreere, cultură și religie	8	1,0	n.a.
9. Învățământ	9	2,8	n.a.
10. Protecție socială	10	11,7	n.a.
11. Total cheltuieli (=punct 7=24 în Tabel 2a)	TE	33,6	n.a.

*) datele la 2017 actualizate conform EDP Aprilie 2019.

Tabel nr. 4 – Evoluția datoriei guvernamentale

% DIN PIB	CODUL SEC	2018	2019	2020	2021	2022
1. Datoria guvernamentală brută ¹⁾		35,0	35,4	35,4	35,2	34,8
2. Modificarea datoriei guvernamentale		-0,2	0,4	0	-0,2	-0,4
Contribuția la modificarea datoriei brute						
3. Balanța primară ²⁾		-1,8	1,6	-1,4	-1,2	-0,9
4. Dobânda ³⁾	EDP D.41	1,2	1,2	1,3	1,2	1,1
5. Ajustări stoc-flux		-3,2	-2,4	-2,7	-2,6	-2,4
<i>Din care:</i>						
- Diferențe între dobânzi plătite și accrual ⁴⁾		0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
- Acumularea netă de active financiare ⁵⁾		-0,4	0	0	0	0
<i>din care:</i>						
- din privatizare		0	0	0	0	0
- Efecte ale evaluării și altele ⁶⁾		-2,9	-2,5	-2,7	-2,6	-2,4
p.m. rata dobânzii implicite asupra datoriei ⁷⁾		3,8	3,8	3,8	3,7	3,4
Alte variabile relevante						
6. Active financiare lichide ⁸⁾	% în PIB	7,8	7,1	6,6	6,2	5,8
7. Datoria financiară netă (7=1-6)	% în PIB	27,2	28,3	28,8	29,0	29,0
8. Amortizarea datoriei (obligații existente) începând cu finele anului anterior ⁹⁾	% în PIB	4,6	4,6	3,6	2,9	2,5
9. Procent din datorie denominată în valută	% în datorie	50,4	47,0	45,9	46,8	45,4
10. Maturitate medie ¹⁰⁾	ani	6,5	6,5	-	-	-

¹⁾ Definit conform Regulamentului 3605/93 (nu este concept ESA)

²⁾ Conform poz10 din tabelul 2a

³⁾ Conform poz 9 din tabelul 2a

⁴⁾ Diferențele privind cheltuieli cu dobânzile, alte cheltuieli și venituri pot fi distinse atunci când sunt relevante sau în cazul în care raportul datorie în PIB este peste valoarea de referință

⁵⁾ Active lichide (valută), obligațiuni guvernamentale, active în țări terțe, întreprinderi controlate de stat și diferența dintre activele cotate și cele necotate pot fi distinse atunci când sunt relevante sau în cazul în care raportul datorie în PIB este peste valoarea de referință

⁶⁾ Modificări datorate variației ratelor de schimb și operării pe piața secundară pot fi distinse atunci când sunt relevante sau în cazul în care raportul datorie în PIB este peste valoarea de referință

⁷⁾ Variabila proxy asociată este reprezentată de raportul dintre plățile anuale de dobânzi și soldul de datorie din anul precedent

⁸⁾ AF1, AF2, AF3 (consolidate la valoarea de piață), AF5 (dacă este cotate la bursă; inclusiv acțiunile fondurilor mutuale).

⁹⁾ Indicator calculat pe baza soldului datoriei la 31.12.2018

¹⁰⁾ Maturitate medie ramasa.

Tabel nr. 5 – Evoluții ciclice

% DIN PIB	CODUL SEC	2018	2019	2020	2021	2022
1. Creșterea reală PIB (%)		4,1	5,5	5,7	5,0	5,0
2. Soldul net consolidat	EDP B.9	-3,0	-2,8	-2,7	-2,4	-2,0
3. Cheltuieli cu dobânzi	EDP D.41					
4. Măsurile temporare și <i>one-off</i> ¹⁾		-0,3	-0,1	0,0	0,0	0,0
5. Creșterea PIB potențial (%)		4,7	5,0	5,1	5,0	4,8
Contribuții:						
- muncă		0,6	0,6	0,5	0,2	-0,1
- capital		0,6	0,8	1,1	1,2	1,4
- productivitatea totală a factorilor		3,4	3,5	3,5	3,5	3,4
6. Output gap		0,0	0,5	1,0	1,0	1,2
7. Componenta ciclică		0,0	0,2	0,3	0,3	0,4
8. Sold ajustat ciclic (2-7)		-3,0	-2,9	-3,0	-2,8	-2,4
9. Sold primar ajustat ciclic (8+3)						
10. Sold structural (8-4)		-2,7	-2,8	-3,0	-2,8	-2,4

¹⁾ Un semn plus înseamnă măsuri *one-off* de reducere a deficitului bugetar

Tabel nr. 6 – Diferențe față de varianta precedentă

	CODUL SEC	2018	2019	2020	2021	2022
Creșterea PIB (%)						
Varianta precedentă		6,1	5,7	5,7	5,0	
Varianta actualizată		4,1	5,5	5,7	5,0	5,0
Diferența		-2,0	-0,2	0,0	0,0	
Balanța bugetară (% din PIB)						
Varianta precedentă	EDP B,9	-3,0	-2,4	-1,8	-1,5	
Varianta actualizată	EDP B,9	-3,0	-2,8	-2,7	-2,4	-2,0
Diferența		0,0	-0,4	-0,9	-0,9	
Datoria guvernamentală brută (% din PIB)						
Varianta precedentă		35,4	35,8	35,4	34,5	
Varianta actualizată		35,0	35,5	35,4	35,2	34,8
Diferența		-0,4	-0,3	0,0	0,7	

Tabel nr. 7 – Sustenabilitatea pe termen lung a finanțelor publice

% DIN PIB	2007	2010	2020	2030	2040	2050	2060	2070
Cheltuieli totale								
Din care: Cheltuieli legate de vârstă	13,2	17,0	14,3	14,1	15,8	17,1	17,5	17,3
- Cheltuieli cu pensiile	6,3	9,2	7,3	6,6	7,7	8,7	8,9	8,7
- Cheltuieli cu asigurările sociale								
Pensii pentru limita de vârstă și anticipate	5,1	7,6	6,3	5,5	6,5	7,5	7,7	7,5
Alte pensii (invaliditate, urmași)	1,2	1,6	1,0	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2
Pensii ocupaționale (dacă țin de administrația centrală)								
- Îngrijirea sănătății	3,5	3,7	4,4	4,8	5,1	5,3	5,3	5,2
- Îngrijirea pe termen lung (anterior inclusă la „îngrijirea sănătății”)	0,5	0,6	0,3	0,4	0,5	0,5	0,6	0,6
- Cheltuieli cu educația	2,8	3,5	2,3	2,3	2,5	2,6	2,7	2,8
Alte cheltuieli legate de vârstă								
Cheltuieli cu dobânzile								
Venituri totale								
Din care venituri din proprietăți								
Din care: din contribuțiile la pensii (sau contribuții sociale, după caz)	5,9	6,1	5,8	5,4	5,2	5,3	5,5	5,9
Active ale fondurilor pentru rezervele de pensii								
Din care active consolidate ale fondurilor pentru pensiile publice (alte active decât pasivele administrației centrale)								
Reformele sistemice ale pensiilor¹⁾								
Contribuții sociale direcționate către sistemul pensiilor private obligatorii ²⁾	0	0,4	1,5	1,9	2,3	2,5	2,6	2,9
Cheltuieli cu pensiile plătite de către sistemul pensiilor private obligatorii ³⁾	0	0	0,1	0,2	0,5	0,8	1,0	1,1
Ipoteze								
Rata de creștere a productivității muncii (pe oră)	2,7	0,7	3,6	3,9	2,7	2,2	1,9	1,7
Creșterea reală a PIB	6,8	3,8	3,5	2,7	1,4	1,2	1,4	1,3
Rata de participare în rândul bărbaților (20-64 ani)	76,4	77,3	80,3	82,0	80,7	81,0	82,1	82,2
Rata de participare în rândul femeilor (20-64 ani)	61,2	60,0	61,0	60,4	58,0	58,0	59,3	59,3
Rata totală de participare (20-64 ani)	68,7	68,6	70,7	71,4	69,5	69,7	70,8	70,8
Rata șomajului – BIM	6,8	6,8	5,1	5,6	5,9	5,8	5,8	5,9
Populația în vârstă de 65 ani și peste din populația totală	14,9	16,1	17,3	21,2	24,6	28,9	30,8	29,8

Ritmurile medii se referă la perioada dintre anii menționați. Pentru perioada de prognoză ritmurile sunt calculate pe baza PIB-ului potențial estimat în cadrul exercițiului de evaluare a sustenabilității finanțelor publice 2015.

¹⁾ Reformele sistemice ale pensiilor se referă la reformele pensiilor care introduc un sistem multi-pilon, ce include un pilon obligatoriu cu fond propriu total; în anul 2014 s-au direcționat 1,0% din PIB către Pilonul II de pensii.

²⁾ Contribuții sociale sau alte venituri obținute de către pilonul obligatoriu cu fond propriu total, pentru acoperirea obligațiilor legate de pensii, atrase în conformitate cu reforma sistemică

³⁾ Cheltuieli cu pensiile sau alte beneficii sociale plătite de către pilonul obligatoriu cu fond propriu total, în legătură cu obligațiile legate de pensii, atrase în conformitate cu reforma sistemică

Tabel nr. 7 a – Obligații potențiale

% din PIB	2018	2019
Garanții publice*)	2,1%	2,2%
<i>Din care: legate de sectorul financiar</i>	0,0%	0,0%

*) aferente sectorului administrației publice, cu eliminarea garanțiilor acordate între entități ale sectorului administrației publice